

PRO BONO

august /2026

1. NOVÉ PRAVIDLÁ OBEHOVOSTI VOZIDIEL A NAKLADANIA S VOZIDLAMI PO SKONČENÍ ŽIVOTNOSTI

Európsky parlament a Rada prijali nariadenie o požiadavkách na obehovosť pri navrhovaní vozidiel a o nakladaní s vozidlami po skončení životnosti. Nariadenie zásadne mení doterajší európsky rámec pre nakladanie s vozidlami po skončení životnosti. Neobmedzuje sa už len na odpadovú fázu vozidla, ale prepája požiadavky na jeho návrh a výrobu, používanie recyklovaných materiálov, dostupnosť informácií o demontáži, rozšírenú zodpovednosť výrobcov, zber a spracovanie vozidiel po skončení životnosti, obchodovanie s použitými dielmi, rozlišovanie medzi použitým vozidlom a vozidlom po skončení životnosti a vývoz použitých vozidiel do tretích krajín. Podrobnosti o najvýznamnejších zmenách prinášame v našom článku.

2. NOVÉ EURÓPSKE PRAVIDLÁ PRE DOBRÉ ŽIVOTNÉ PODMIENKY PSOV A MAČIEK A ICH VYSLEDOVATEĽNOSŤ

Nové nariadenie o dobrých životných podmienkach psov a mačiek a ich vysledovateľnosti na európskej úrovni po prvýkrát vytvára spoločný súbor minimálnych požiadaviek na dobré životné podmienky psov a mačiek chovaných alebo držaných v zariadeniach alebo umiestňovaných na trh Únie a súčasne zavádza rozsiahly systém ich identifikácie, registrácie a vysledovateľnosti. Nové pravidlá sa dotknú najmä chovných a predajných zariadení, útulkov, miest dočasnej opatery, veterinárnych lekárov, prevádzkovateľov online platforiem, ako aj vlastníkov psov a mačiek. Významná časť právnej úpravy smeruje proti nelegálnemu obchodu, anonymnému online predaju a praktikám, ktoré môžu viesť k utrpeniu zvierat. V článku sa venujeme najdôležitejším povinnostiam a praktickým dôsledkom novej právnej úpravy.

3. NOVÉ PRAVIDLÁ AUDITU KYBERNETICKEJ BEZPEČNOSTI

Národný bezpečnostný úrad prijal dňa 21. augusta 2026 vyhlášku, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška o audite kybernetickej bezpečnosti. Nová úprava účinná od 1. septembra 2026 reaguje na zmenený právny rámec kybernetickej bezpečnosti a zásadne prepracúva pravidlá výkonu auditu, jeho časový rozsah a periodicitu. Súčasne zavádza podrobné pravidlá samohodnotenia, ktoré môže za zákonom ustanovených podmienok využiť prevádzkovateľ základnej služby, ktorý nie je prevádzkovateľom kritickej základnej služby. Mení sa tiež obsah žiadosti o audit, spôsob plánovania a dokumentovania auditu, obsah záverečnej správy, kontrolný záznam a pravidlá určovania počtu človeko-dní auditu. V článku vysvetľujeme, koho sa nové pravidlá týkajú, kedy sa vykonáva audit a kedy samohodnotenie, aké povinnosti majú prevádzkovatelia základných služieb, audítori a manažéri kybernetickej bezpečnosti a ako sa nové pravidlá prejavia v praxi.

4. NOVÉ VYMEDZENIE INOVAČNÝCH PODNIKOV, STARTUPOV A SCALEUPOV

Európska komisia prijala 18. marca 2026 odporúčanie o vymedzení inovačných podnikov, inovačných startupov a inovačných scaleupov. Cieľom odporúčania je vytvoriť spoločné, objektívne a prakticky použiteľné definície troch skupín podnikov, ktoré majú významné postavenie v inovačnej politike Európskej únie. Doterajšia nejednotnosť pojmov startup, scaleup alebo inovačný podnik komplikovala porovnávanie údajov medzi členskými štátmi a mohla viesť k rozdielnemu nastavovaniu podmienok podporných programov. Odporúčanie preto zavádza spoločné kritériá založené najmä na inovačnej činnosti, výdavkoch na výskum a vývoj, veľkosti, veku, raste a vlastníckej samostatnosti podniku.

5. NOVÁ ÚPRAVA DIZAJNOV EURÓPSKEJ ÚNIE

Nové nariadenie o dizajnoch Európskej únie poskytuje jeden ucelený text pravidiel, podľa ktorých sa posudzuje vznik, rozsah, registrácia, výkon a zánik práv k dizajnu EÚ. Reforma modernizuje ochranu dizajnov pre digitálne hospodárstvo. Pojem dizajnu zahŕňa aj pohyb, prechod a animáciu znakov vzhľadu a pojem výrobku výslovne pokrýva aj nehmotné formy, grafické používateľské rozhrania, logá, priestorové usporiadania a ďalšie digitálne výstupy. Rozširuje sa tiež ochrana proti neoprávnenému využívaniu podkladov a softvéru umožňujúcich výrobu výrobku, čo je významné najmä pri 3D tlači. Nariadenie zároveň upravuje opravárenskú doložku, nový symbol registrácie, flexibilnejšie viacnásobné prihlášky, modernizované zastupovanie a procesné pravidlá pred EUIPO a nový systém poplatkov.

6. FINANČNÝ PRÍSPEVOK NA PREVÁDZKU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V ROKU 2027

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 182/2026 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby na rok 2027 má iba dve paragrafové ustanovenia a jednu prílohu, ale jeho praktický význam je podstatne širší. Predstavuje vykonávací predpis k novému systému financovania sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách a na rok 2027 určuje konkrétne sumy prevádzkového spolufinancovania vybraných sociálnych služieb, a to zariadení podporovaného bývania, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby, rehabilitačných stredísk, domovov sociálnych služieb, špecializovaných zariadení, denných stacionárov a domácej opatrovateľskej služby. Príspevok je určený na spolufinancovanie bežných prevádzkových výdavkov a v zákonom ustanovenom režime ho poskytuje obec alebo vyšší územný celok neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby, ktorý službu neposkytuje s cieľom dosiahnuť zisk. Pre prijímateľov sociálnych služieb nejde o novú peňažnú dávku vyplácanú priamo seniorovi, osobe so zdravotným postihnutím alebo jej rodine. Praktický prínos je nepriamy: stabilnejšie financovanie poskytovateľov má podporovať dostupnosť a kontinuitu služieb a tlmiť tlak rastúcich prevádzkových nákladov. Samotné nariadenie však automaticky neznižuje úhradu, ktorú platí prijímateľ sociálnej služby.

NOVÉ PRAVIDLÁ OBEHOVOSTI VOZIDIEL A NAKLADANIA S VOZIDLAMI PO SKONČENÍ ŽIVOTNOSTI

1. ABSTRAKT

Európsky parlament a Rada prijali dňa **8. júla 2026 nariadenie (EÚ) 2026/1738** o požiadavkách na obehovosť pri navrhovaní vozidiel a o nakladaní s vozidlami po skončení životnosti (ďalej len „nariadenie“). Nariadenie zásadne mení doterajší európsky rámec pre vozidlá po skončení životnosti. Neobmedzuje sa už len na odpadovú fázu vozidla, ale prepája požiadavky na jeho návrh a výrobu, používanie recyklovaných materiálov, dostupnosť informácií o demontáži, rozšírenú zodpovednosť výrobcov, zber a spracovanie vozidiel po skončení životnosti, obchodovanie s použitými dielmi, rozlišovanie medzi použitým vozidlom a vozidlom po skončení životnosti a vývoz použitých vozidiel do tretích krajín. Väčšina nariadenia sa začne uplatňovať **od 1. septembra 2028**, viacere kľúčové **povinnosti** však nadobudnú praktický význam postupne v rokoch 2029 až 2036. Podrobnosti o najvýznamnejších zmenách prinášame v našom článku.

2. CIEĽ A PREDMET NARIADENIA

Nariadenie vychádza z **konceptie obehového hospodárstva**, podľa ktorej sa environmentálne požiadavky nemajú riešiť až v okamihu, keď sa výrobok stane odpadom. Pri vozidlách sa preto **nový režim začína už vo fáze návrhu a typového schvaľovania** a pokračuje počas celého životného cyklu až po zber, depolúciu, demontáž, opätovné použitie dielov, recykláciu materiálov a konečné zhodnotenie zvyškov.

Preambula v bodoch 1 až 119 podrobne vysvetľuje dôvody prijatia nariadenia. Stručne možno uviesť, že **zákonodarcovia v EÚ reagujú najmä na (i) vysokú materiálovú náročnosť automobilového priemyslu, (ii) potrebu zvýšiť využívanie druhotných surovín, (iii) rozdielnú úroveň zberu a spracovania vozidiel v členských štátoch, (iv) straty cenných materiálov pri spracovaní a (v) na problém vozidiel, ktoré sa formálne deklarujú ako použité vozidlá, hoci fakticky už predstavujú odpad.** Významnou témou je tiež lepšia dostupnosť informácií potrebných na bezpečnú demontáž a výmenu dielov a vytvorenie podmienok na opätovné použitie, repasovanie a renováciu komponentov.

3. ROZSAH PÔSOBNOSTI A KLÚČOVÉ POJMY

Z praktického hľadiska je dôležité, že **nariadenie nemá pre všetky kategórie vozidiel rovnaký rozsah**. Ťažisko úpravy predstavujú osobné vozidlá **kategórie M1** a ľahké úžitkové vozidlá **kategórie N1**. Nariadenie však v stanovenom rozsahu zahŕňa aj ďalšie kategórie vozidiel, pričom pre vozidlá kategórií M2, M3, N2, N3 a O, pre vybrané vozidlá kategórie L a pre vozidlá na osobitné účely ustanovuje viacere výnimky. Pri posudzovaní konkrétnej **povinnosti** preto nebude postačovať iba určiť, že ide o „vozidlo“; **vždy bude potrebné overiť kategóriu vozidla a ustanovenia, ktoré sa na ňu podľa článku 2 skutočne vzťahujú.**

Článok 2 zároveň pracuje s postupným rozšírením pôsobnosti. **Na vozidlá na špeciálne účely kategórií M1 a N1 sa nariadenie uplatní od 1. septembra 2029**, zatiaľ čo na vozidlá kategórií M2, M3, N2, N3 a O, na príslušné vozidlá na špeciálne účely týchto kategórií a na vozidlá kategórie L sa rozsah pôsobnosti rozširuje **od 1. septembra 2031**. Súčasne **článok 2 ods. 2 vylučuje z pôsobnosti napríklad vozidlá vyrábané v malých sériách, vozidlá určené výlučne pre ozbrojené sily, historické vozidlá a za stanovených podmienok vozidlá osobitného kultúrneho významu.** Pri príprave interných compliance procesov bude preto nevyhnutné pracovať nielen s typom vozidla, ale aj s dátumom, od ktorého sa konkrétna kategória dostáva do režimu nariadenia.

Článok 3 obsahuje **rozsiahly súbor definícií**. Za **vozidlo po skončení životnosti sa považuje vozidlo, ktoré je odpadom podľa rámcovej smernice o odpade alebo ktoré sa považuje za odpad podľa kritérií prílohy I nariadenia.** Nariadenie zároveň rozlišuje opätovné použitie, repasovanie a renováciu. Toto rozlíšenie má praktický význam pri nakladaní s dielmi odstránenými z vozidiel po skončení životnosti, pretože od výsledku odborného posúdenia dielu závisí, či sa **môže vrátiť na trh, alebo musí smerovať na recykláciu** či inú operáciu spracovania.

4. OBEHOVOSŤ UŽ PRI NÁVRHU A VÝROBE VOZIDLA

4.1 Opätovná použiteľnosť, recyklovateľnosť a zhodnotiteľnosť

Jednou z najvýznamnejších zmien je presunutie požiadaviek obehovosti priamo do procesu typového schvaľovania. Podľa článku 4 **musí byť každý typ vozidla** typovo schválený **od 1. septembra 2032** skonštruovaný tak, aby bol **opätovne použiteľný alebo recyklovateľný** najmenej z **85 %** hmotnosti a opätovne použiteľný **alebo zhodnotiteľný** najmenej z **95 %** hmotnosti.

Výrobca nebude môcť splnenie týchto parametrov deklarovať iba všeobecne **a bude (i) musieť získať údaje v celom dodávateľskom reťazci, (ii) uchovávať údaje** potrebné na výpočet, **(iii) zaviesť postupy** na kontrolu správnosti a úplnosti informácií od dodávateľov **a (iv) dokumentovať materiálové zloženie** vozidla. Praktickým dôsledkom preto bude výraznejšia dátová a zmluvná previazanosť výrobcov s dodávateľmi materiálov a komponentov. Z nášho pohľadu je však očakávateľné aj zdraženie výsledných produktov.

Význam článku 4 spočíva aj v tom, že požadované percentá sa posudzujú na úrovni typu vozidla a ich splnenie **musí byť podložené výpočtom a dokumentáciou**. Výrobca podľa článku 4 ods. 2 zabezpečuje zber údajov o povahe a hmotnosti materiálov v celom dodávateľskom reťazci, kontrolu informácií od dodávateľov a vedenie materiálového rozpisu. Obehovosť sa tak stáva súčasťou dokumentácie potrebnej na uvedenie nového typu vozidla na trh, a nie iba otázkou následného odpadového hospodárstva. **Pre dodávateľov to v praxi znamená rast významu presných materiálových deklarácií a schopnosti preukázať pôvod a zloženie dodávaných komponentov.**

4.2 Látky vo vozidlách

Článok 5 smeruje k **obmedzovaniu látok, ktoré komplikujú opätovné použitie a recykláciu alebo predstavujú riziko** pre zdravie a životné prostredie. Prítomnosť látok vzbudzujúcich obavy sa má minimalizovať v čo najväčšej možnej miere. Pri typoch vozidiel typovo schválených **od 1. septembra 2032** a pri nových dieloch a komponentoch uvádzaných na trh pre také vozidlá sa zásadne zakazuje obsah olova, ortuti, kadmia a šesťmocného chrómu. Nariadenie však pripúšťa výnimky a maximálne koncentrácie uvedené v prílohe IV a **počíta s ich ďalším**

prispôsobovaním technickému a vedeckému pokroku.

4.3 Povinný recyklovaný plast

Článok 6 zavádza **minimálny podiel recyklovaného plastu**. Každý nový typ vozidla typovo schválený **od 1. septembra 2032 musí obsahovať najmenej 15 %** recyklovaného plastu podľa hmotnosti pochádzajúceho z plastového odpadu po spotrebe. Pri nových typoch vozidiel typovo schválených **od 1. septembra 2036** sa podiel zvyšuje najmenej na **25 %**. Ide o požiadavku, ktorá **môže významne ovplyvniť materiálové stratégie** výrobcov, dodávateľské reťazce aj dopyt po kvalitných druhotných plastových surovinách.

Pri plaste nejde iba o formálne vykázanie akéhokoľvek recyklátu. Nariadenie viaže cieľ na **recyklovaný plast pochádzajúci z plastového odpadu po spotrebe** a zároveň Komisii zveruje právomoci ďalej upravovať metodiku výpočtu a overovania. Výrobcovia preto budú musieť viesť preukázať nielen percentuálny podiel, ale aj kvalifikáciu vstupného materiálu ako recyklovaného obsahu v zmysle nariadenia. **Vzhľadom na dlhé vývojové cykly automobilov bude mať táto povinnosť dopad na materiálové špecifikácie a dodávateľské zmluvy ešte pred samotným 1. septembrom 2032.**

Nariadenie zároveň vytvára mechanizmus na ďalší rozvoj požiadaviek na recyklovaný obsah aj pri iných materiáloch. Výrobcovia budú podľa článku 10 pri nových typoch vozidiel deklarovať podiel recyklovaného obsahu vybraných materiálov, vrátane vybraných prvkov v permanentných magnetoch, hliníka, horčíka, ocele a plastov. Deklarovanie má vytvoriť dátový základ pre kontrolu plnenia požiadaviek a pre budúce rozhodovanie o ďalších cieľoch.

4.4 Konštrukcia umožňujúca demontáž a výmenu

Dôležitým princípom nariadenia je, aby **konštrukcia vozidla nebránila odstráneniu a výmene vybraných dielov a komponentov**. Požiadavky článku 7 sú previazané najmä s batériami, elektromotormi a ďalšími komponentmi, ktoré majú význam pre opravu, opätovné použitie, repasovanie, renováciu alebo recykláciu. Výrobca preto bude musieť pri návrhu vozidla zohľadniť nielen montáž a výrobu, ale aj neskorší prístup ku komponentom a ich bezpečné odstránenie.

5. POVINNOSTI VÝROBCOV A DIGITÁLNY PAS OBEHOVOSTI

5.1 Stratégia obehovosti

Od 1. septembra 2029 bude každý výrobca podľa článku 9 povinný vypracovať stratégiu obehovosti na úrovni výrobcu. Stratégia má zachytiť spôsob, akým výrobca zabezpečuje plnenie požiadaviek na obehovosť počas výroby, získava a overuje údaje z dodávateľského reťazca, reaguje na riziká nesúlady a zohľadňuje technológie spracovania vozidiel po skončení životnosti. Nejde teda len o deklaratórny dokument, ale o **nástroj, ktorý má prepájať konštrukciu vozidla, materiálové údaje a reálne možnosti jeho budúceho spracovania.**

Podľa článku 9 ods. 4 výrobca predloží kópiu stratégie obehovosti typovému schvaľovaciemu orgánu členského štátu a Komisii do 30 dní od jej vypracovania. Stratégia sa následne najmenej každých päť rokov aktualizuje a výrobca v nej vyhodnocuje aj uskutočnenie prijatých opatrení. Komisia stratégie a ich aktualizácie zverejňuje s výnimkou dôverných informácií. Pre výrobcov tak vzniká **priebežná povinnosť sledovať účinnosť** vlastných opatrení, **nie jednorazová povinnosť vypracovať dokument** pri zavedení nového režimu.

5.2 Informácie o odstránení a výmene dielov

Nariadenie kladie veľký dôraz na dostupnosť technických informácií. **Výrobcovia budú musieť sprístupňovať údaje potrebné na bezpečné odstránenie a výmenu vybraných dielov, komponentov a materiálov.** Pri elektrických vozidlách pôjde napríklad o informácie o polohe batérie, jej hmotnosti a chemickom zložení, o pokyny na bezpečné vybitie a o technický postup odstránenia a výmeny vrátane potrebných nástrojov alebo technológií. Informácie majú byť **dostupné subjektom, ktoré ich potrebujú pri oprave alebo spracovaní vozidla.**

Článok 11 ods. 1 výslovne požaduje **neobmedzený, štandardizovaný a nediskriminačný prístup k určeným informáciám** pre subjekty odpadového hospodárstva, vydavateľov technických informácií a prevádzkovateľov opráv a údržby, pokiaľ tieto informácie nie sú dostupné podľa iných právnych predpisov EÚ. Rozsah zahŕňa okrem batérií aj diely a materiály obsahujúce prevádzkové kvapaliny, diely určené na povinné odstránenie, komponenty obsahujúce kritické suroviny a digitálne kódované komponenty, ak kódovanie bráni ich oprave, údržbe alebo výmene

v inom vozidle. Praktickým cieľom je zabrániť tomu, aby technické alebo digitálne riešenie vozidla fakticky znemožnilo jeho opravu alebo kvalitné spracovanie po skončení životnosti.

5.3 Digitálny pas obehovosti vozidla

Od 1. septembra 2032 bude musieť mať **každé vozidlo uvedené na trh digitálny pas obehovosti vozidla.** Podľa článku 13 má byť **bezplatne prístupný a interoperabilný s ďalšími digitálnymi pasmi** zavedenými právom EÚ. Obsahovať bude najmä informácie potrebné na odstránenie a výmenu dielov, údaje o dieloch obsahujúcich regulované ťažké kovy v rámci povolených výnimiek, deklaráciu podielu recyklovaného obsahu a oficiálny katalóg náhradných dielov pre príslušný typ vozidla.

Digitálny pas treba vnímať spolu s informačnými povinnosťami podľa článkov 10 až 12. Nariadenie vytvára systém, v ktorom sa údaje o recyklovanom obsahu, materiáloch, regulovaných látkach a možnostiach odstránenia komponentov nemajú stratiť medzi výrobou a koncom životnosti vozidla. Pre spracovateľov **môže dostupnosť takýchto údajov znížiť čas potrebný na identifikáciu komponentov a zlepšiť bezpečnosť demontáže;** pre orgány dohľadu zase vytvára podklad na overovanie deklarovaných vlastností vozidla. Z pohľadu výrobcov bude podstatná kvalita správy dát počas celého obdobia, v ktorom sú vozidlá daného typu na trhu a v prevádzke.

Výrobca zodpovedá za to, aby informácie boli presné, úplné a aktuálne. Dáta majú byť založené na otvorených štandardoch, v interoperabilnom formáte, strojovo čitateľné, štruktúrované a vyhľadateľné. Digitálny pas tak bude prakticky predstavovať informačnú infraštruktúru sprevádzajúcu vozidlo a umožňujúcu jednoduchší prístup k údajom potrebným pre opravy, demontáž, recykláciu a kontrolu materiálového zloženia.

6. ROZŠÍRENÁ ZODPOVEDNOSŤ VÝROBCOV

Od 1. septembra 2029 sa podľa článku 16 zavádza **rozšírená zodpovednosť výrobcov** za vozidlá, ktoré prvýkrát sprístupnia na trhu na území členského štátu. Výrobca bude zodpovedný za to, aby vozidlá, ktoré sa stanú vozidlami po skončení životnosti, boli zozbierané a spracované v súlade s nariadením a aby subjekty odpadového hospodárstva dosahovali stanovené ciele opätovného použitia, recyklácie a zhodnocovania.

Výrobca môže povinnosti plniť individuálne alebo prostredníctvom organizácie zodpovednosti výrobcov; členské štáty môžu za stanovených podmienok kolektívne plnenie vyžadovať. Nariadenie upravuje aj autorizáciu organizácií zodpovednosti výrobcov, registráciu výrobcov a finančné mechanizmy. Pri kolektívnom plnení sa finančné príspevky podľa článku 21 modulujú tak, aby zohľadňovali napríklad hmotnosť vozidla, mieru jeho recyklovateľnosti a opätovnej použiteľnosti, čas potrebný na demontáž, prítomnosť materiálov sťažujúcich kvalitnú recykláciu, podiel recyklovaného obsahu a prítomnosť vybraných nebezpečných látok.

Finančná zodpovednosť výrobcu pritom nie je izolovaná od reálnych nákladov systému. Nariadenie vychádza z toho, že príspevky majú financovať náklady potrebné na zber a spracovanie vozidiel po skončení životnosti pri zohľadnení príjmov, ktoré spracovatelia získajú z predaja použitých dielov a druhotných surovín. Pri kolektívnych systémoch má modulácia príspevkov zároveň premietnuť vlastnosti konkrétnych vozidiel do ekonomickej motivácie výrobcu. V praxi preto môže byť environmentálne vhodnejší návrh vozidla spojený nielen s jednoduchším splnením technických požiadaviek, ale aj s priaznivejším nákladovým profilom v systéme rozšírenej zodpovednosti.

Prakticky ide o ekonomický nástroj, ktorý má výrobcov motivovať, aby navrhovali vozidlá jednoduchšie spracovateľné po skončení životnosti. **Vozidlo, ktorého demontáž je zložitejšia a materiálové zloženie menej priaznivé pre recykláciu, môže byť z pohľadu systému rozšírenej zodpovednosti finančne nákladnejšie.**

7. ZBER VOZIDIEL PO SKONČENÍ ŽIVOTNOSTI

7.1 Zberná sieť

Výrobcovia alebo organizácie zodpovednosti výrobcov musia podľa článku 23 vytvoriť alebo sa podieľať na vytvorení systémov zberu vrátane zberných miest. Systém má pokrývať celé územie členského štátu, disponovať primeranou dostupnosťou autorizovaných zariadení alebo zberných miest a nesmie sa obmedziť len na územia, kde je zber ekonomicky najvýhodnejší. Zber má byť zabezpečený bez ohľadu na pôvod vozidla a systém má umožniť bezplatné odovzdanie vozidla za podmienok nariadenia.

7.2 Povinnosť vlastníka vozidlo odovzdať

Článok 24 zavádza jasnú povinnosť vlastníka vozidla, prípadne hospodárskeho subjektu konajúceho v jeho mene, **odovzdať vozidlo, ktoré sa stalo vozidlom po skončení životnosti, bez zbytočného odkladu autorizovanému zariadeniu na spracovanie alebo zbernému miestu.** Odovzdanie je pre posledného vlastníka zásadne bezplatné.

Výnimka z bezplatnosti sa uplatní najmä vtedy, ak vo vozidle chýbajú podstatné diely alebo komponenty alebo ak bol do vozidla pridaný iný odpad. Nariadenie medzi podstatné diely výslovne zaraďuje najmä elektrický hnací motor, trakčnú batériu, motor a viaceré veľké časti karosérie. Ak však chýba trakčná batéria a vlastník preukáže, že s ňou profesionálny subjekt naložil v súlade s nariadením o batériách, bezplatnosť odovzdania zostáva zachovaná. Bezplatné je tiež odovzdanie vozidiel vyhlásených poisťovňou za technickú totálnu škodu, a to aj pri chýbajúcich podstatných častiach.

7.3 Osvedčenie o zničení

Autorizované zariadenie podľa článku 25 vydá poslednému vlastníkovi pri odovzdaní vozidla osvedčenie o zničení. Osvedčenie sa vydáva elektronicky a prostredníctvom elektronického oznamovacieho postupu sa poskytuje príslušným orgánom. **Registračný orgán môže zrušiť registráciu vozidla po skončení životnosti až po prijatí osvedčenia o zničení.** Osvedčenia vydané v jednom členskom štáte sa uznávajú vo všetkých ostatných členských štátoch, čo má zjednodušiť cezhraničné prípady a obmedziť situácie, keď vozidlo administratívne zostáva evidované napriek jeho zničeniu.

Elektronické osvedčenie o zničení má zároveň vytvoriť jednoznačnú väzbu medzi fyzickým odovzdaním vozidla a jeho administratívnym vyradením. **Článok 25 ods. 4** výslovne stanovuje, že príslušný registračný orgán zruší registráciu vozidla po skončení životnosti až po prijatí osvedčenia o zničení. Pre vlastníka je preto dôležité, aby vozidlo odovzdal subjektu oprávnenému osvedčenie vydať; odovzdanie mimo legálnej siete môže viesť nielen k environmentálnym rizikám, ale aj k problémom s riadnym ukončením evidencie vozidla.

8. SPRACOVANIE VOZIDIEL PO SKONČENÍ ŽIVOTNOSTI

8.1 Povinnosti autorizovaných zariadení

Články 26 až 31 patria medzi prakticky najvýznamnejšiu časť nariadenia pre sektor spracovania vozidiel. Autorizované zariadenia musia vozidlá (i) skladovať v súlade s minimálnymi požiadavkami, (ii) vykonať depolúciu, (iii) odstrániť stanovené diely a komponenty a (iv) následne vozidlo a jeho materiály spracovať v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva. Prijaté vozidlo má byť spracované do 12 mesiacov od odovzdania.

Osobitnú pozornosť si zaslúži aj článok 27, ktorý od 1. septembra 2029 sprísňuje podmienky prijatia vozidiel na drvenie. Prevádzkovateľ drvenia musí požadovať, aby vozidlo bolo predtým depolutované, aby boli odstránené predpísané diely a komponenty a aby bolo sprevádzané kópiou osvedčenia o zničení. Ak tieto podmienky nie sú splnené, prevádzkovateľ musí nesúlad oznámiť príslušnému orgánu a vozidlo nesmie zaradiť do drvenia, kým sa nevykonajú potrebné kroky alebo príslušný orgán postup nepovolí. Ide o dôležitú kontrolnú bariéru proti tomu, aby sa do drviacich zariadení dostávali vozidlá bez predchádzajúcej evidencie a riadneho spracovania.

8.2 Depolúcia

Podľa článku 28 musí autorizované zariadenie vozidlo depolutovať do 30 dní od jeho odovzdania a ešte pred ďalším spracovaním. Kvapaliny a tekutiny sa zbierajú a skladujú oddelene, odpadové oleje oddelene od ostatných kvapalín. Osobitne sa odstraňujú diely, komponenty a materiály obsahujúce regulované látky a batérie. Zariadenie musí depolúciu dokumentovať a príslušnému orgánu každoročne oznamovať požadované údaje.

8.3 Povinné odstránenie dielov pred drvením

Od 1. septembra 2029 musia autorizované zariadenia podľa článku 29 pred drvením alebo lisovaním po vykonaní depolúcie odstrániť diely a komponenty uvedené v prílohe VIII. Diely s potenciálom na opätovné použitie, repasovanie alebo renováciu sa majú zásadne odstrániť nedeštruktívnym spôsobom. Nariadenie však pripúšťa výnimku, ak zariadenie preukáže neprimerané ekonomické náklady, ktoré nemožno kompenzovať očakávanými príjmami z ďalšieho využitia dielu. Za stanovených podmienok môže byť manuálna demontáž nahradená aj účinnými technológiami po drvení.

8.4 Posudzovanie a predaj použitých dielov

Každý odstránený diel alebo komponent sa podľa článku 30 posúdi z hľadiska vhodnosti na opätovné použitie, repasovanie alebo renováciu, recykláciu alebo inú operáciu spracovania. Diely vhodné na ďalšie použitie musia byť označené a primerane chránené pred poškodením pri preprave a manipulácii. Pri vybraných bezpečnostne významných komponentoch nariadenie obmedzuje opätovné použitie a viaže ho na splnenie požiadaviek typového schvaľovania a v určitých prípadoch na montáž kvalifikovaným opravárenským subjektom.

Článok 30 ods. 4 zároveň rieši okamih, keď odstránený diel prestáva byť odpadom. Diely a komponenty z vozidiel po skončení životnosti alebo z opráv, ktoré boli posúdené ako vhodné na opätovné použitie, repasovanie alebo renováciu, sa nepovažujú za odpad. Autorizované zariadenie však musí byť schopné na požiadanie príslušného orgánu predložiť dokumentáciu potvrdzujúcu vykonané posúdenie a kópiu faktúry alebo zmluvy týkajúcej sa prevodu. Z pohľadu praxe je preto odborné posúdenie a jeho dokumentovanie rozhodujúcim bodom medzi režimom odpadového hospodárstva a legálnym návratom dielu do hospodárskeho obehu.

Od 1. septembra 2029 musí hospodársky subjekt predávajúci použité, repasované alebo renovované náhradné diely zabezpečiť, aby niesli označenie umiestnené autorizovaným zariadením. Pri predaji spotrebiteľom musí byť zároveň zabezpečené, že diely sú schopné pri bežnom používaní zachovať požadovanú funkciu a výkon a spĺňajú ostatné požiadavky uplatniteľné na predávaný tovar. Nariadenie tým posilňuje legálny trh s použitými dielmi, ale súčasne zvyšuje požiadavky na ich sledovateľnosť a odborné posúdenie.

9. KEDY JE VOZIDLO ODPADOM A KEDY POUŽITÝM VOZIDLOM

Jedným z najpraktickejších aspektov novej úpravy je vytvorenie pravidiel na rozlíšenie použitého vozidla od vozidla po skončení životnosti. Doterajšia nejednoznačnosť umožňovala, aby sa vozidlá v zlom technickom stave deklarovali ako použité vozidlá, hoci ich reálnym účelom bolo spracovanie alebo likvidácia. Nariadenie preto prepája definíciu vozidla po skončení životnosti s kritériami prílohy I.

Význam týchto pravidiel presahuje samotné odpadové hospodárstvo. Kvalifikácia vozidla ako

vozidla po skončení životnosti ovplyvní možnosť jeho ďalšieho predaja, cezhraničného premiestnenia aj vývozu. Hospodárske subjekty obchodujúce s ojazdenými vozidlami preto budú musieť pri rizikových alebo poškodených vozidlách venovať väčšiu pozornosť dokumentácii technického stavu. Nariadenie tým presúva časť kontroly na skoršiu fázu obchodnej transakcie a znižuje priestor na to, aby sa odpad formálne prezentoval ako bežné ojazdené vozidlo.

Príloha I obsahuje kritériá, pri ktorých sa vozidlo považuje za vozidlo po skončení životnosti, napríklad ak bolo rozrezané alebo demontované na opätovné použitie dielov, bolo závažne zničené požiarom, zaplavené nad úroveň prístrojovej dosky alebo ak nemožno z technického hľadiska opraviť alebo vymeniť stanovené základné komponenty. Ak nie sú splnené kritériá jednoznačnej neopraviteľnosti, môže byť potrebné technické posúdenie nezávislým automobilovým odborníkom.

Pri prevode vlastníctva použitého vozidla v rámci EÚ musí hospodársky subjekt podľa článku 36 záujemcovi o nadobudnutie vozidla predložiť dokumentáciu preukazujúcu, že vozidlo nie je vozidlom po skončení životnosti. Dokumentácia preukazuje technickú spôsobilosť vozidla alebo pozostáva z posúdenia podľa prílohy I. Pri fyzických osobách, ktoré nie sú hospodárskymi subjektmi, sa táto povinnosť uplatní len v osobitných prípadoch, najmä ak bolo vozidlo vyhlásené poisťovňou za ekonomickú totálnu škodu alebo sa predaj uskutoční výlučne prostredníctvom online platformy bez fyzického odovzdania medzi predávajúcim a kupujúcim.

Poisťovňa alebo automobilový odborník posudzujúci škodu na vozidle po nehode musí podľa článku 37 zároveň posúdiť, či vozidlo spĺňa kritériá vozidla po skončení životnosti. Príslušné orgány môžu v prípade pochybností vyžiadať od vlastníka dokumentáciu preukazujúcu, že vozidlo odpadom nie je. Ide o významnú zmenu pre poisťovne, obchodníkov s použitými vozidlami, aukčné platformy a vlastníkov vozidiel po vážnych nehodách.

10. VÝVOZ POUŽITÝCH VOZIDIEL DO TRETÍCH KRAJÍN

Od 1. septembra 2031 sa začne uplatňovať osobitný kontrolný režim vývozu použitých vozidiel. Podľa článku 39 možno použité vozidlo vyviezť iba vtedy, ak nie je vozidlom po skončení životnosti a v čase podania vývozného

colného vyhlásenia je technicky spôsobilé na prevádzku, s výnimkou vozidiel osobitného kultúrneho významu za podmienok nariadenia.

Colným orgánom sa poskytne VIN vozidla, údaj o členskom štáte poslednej registrácie a vyhlásenie alebo príslušné osvedčenie potvrdzujúce splnenie požiadaviek. Systém má byť postupne podporený elektronickým a automatizovaným overovaním údajov v registroch vozidiel a systémoch technickej kontroly. Ak údaje nezodpovedajú údajom v príslušných registroch, vozidlo sa na vývoz neuvoľní. Nariadenie zároveň upravuje rizikové colné kontroly, pozastavenie vývozu, rozhodovanie o uvoľnení alebo odmietnutí uvoľnenia a elektronickú výmenu informácií medzi orgánmi.

Vývozný režim je zároveň previazaný s kontrolami založenými na riziku. **Ak vzniknú pochybnosti o technickej spôsobilosti alebo o tom, či vozidlo nie je vozidlom po skončení životnosti, vývoz môže byť pozastavený do vykonania potrebného overenia.** Pre obchodníkov bude preto dôležité, aby dokumentácia k vozidlu bola konzistentná s údajmi v registroch a aby technický stav vozidla zodpovedal deklarovanému účelu ďalšieho používania. Samotná existencia kúpnej zmluvy alebo označenie vozidla ako „použitého“ nebude postačovať, ak objektívne kritériá nasvedčujú tomu, že ide o odpad.

Cieľom režimu je obmedziť vývoz vozidiel, ktoré sú v skutočnosti odpadom, pod označením použitých vozidiel. Pre exportérov a obchodníkov to znamená vyššie nároky na dokumentáciu a overenie technického stavu ešte pred podaním colného vyhlásenia.

11. DOHLAD, SANKCIE A REPORTING

Nariadenie ponecháva konkrétnu podobu sankcií členským štátom. **Do 1. septembra 2029 musia podľa článku 49 ustanoviť pravidlá sankcií** za porušenie vybraných povinností, najmä v oblasti autorizácie zariadení, rozšírenej zodpovednosti výrobcov, zberu a odovzdania vozidiel, osvedčení o zničení, spracovania, demontáže, obchodu s dielmi, plnenia recyklačných cieľov, rozlišovania použitých vozidiel a vozidiel po skončení životnosti a vývozu. **Sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce.**

Kontrolný rámec dopĺňa článok 47. Členské štáty majú vytvoriť stratégie inšpekcií zamerané na odhaľovanie nezákonných činností pri zbere, spracovaní a vývoze vozidiel po skončení životnosti a ich dielov. Kontrolovať sa majú autorizované zariadenia, zberné miesta aj ďalšie subjekty, ktoré môžu byť zapojené do zberu,

spracovania, vývozu alebo predaja použitých náhradných dielov. Nariadenie pritom stanovuje, že počet každoročne kontrolovaných autorizovaných zariadení a zberných miest má predstavovať **najmenej 10 %** príslušných prevádzkovateľov. Sankčný režim podľa článku 49 tak bude podporený systematickejšim dohľadom, nie iba reakciou na jednotlivé podnety.

Členské štáty budú od 1. septembra 2029 zároveň zverejňovať agregované údaje za každý kalendárny rok. Reporting bude zahŕňať okrem iného počet registrovaných vozidiel, počet vozidiel prvýkrát sprístupnených na trhu, počet a hmotnosť zozbieraných a depolutovaných vozidiel po skončení životnosti, údaje o recyklácii, cezhraničnom pohybe, vývoze použitých vozidiel a počte vydaných osvedčení o zničení. Nová úprava tak vytvára podstatne robustnejší dátový základ pre kontrolu toku vozidiel a materiálov.

12. ÚČINNOSŤ A POSTUPNÉ UPLATŇOVANIE

Nariadenie bolo uverejnené v Úradnom vestníku EÚ **24. júla 2026** a podľa článku 59 ods. 1 **nadobudlo účinnosť dvadsiatym dňom po uverejnení, teda 13. augusta 2026.** Podľa článku 59 ods. 2 sa **všeobecne začne uplatňovať od 1. septembra 2028.** Nariadenie však ustanovuje viacero výnimiek.

Pre prax sú najvýznamnejšie najmä tieto termíny: **od 1. septembra 2029** sa uplatní viacero **povinností týkajúcich sa stratégie obehovosti, rozšírenej zodpovednosti výrobcov, demontáže a trhu s použitými dielmi**; **od 1. januára 2030** sa uplatnia ciele **95 %** pre opätovné použitie a zhodnotenie a **85 %** pre opätovné použitie a recykláciu; **od 1. septembra 2031** sa začne **osobitný režim vývozu použitých vozidiel**; **od 1. januára 2032** sa uplatní **cieľ recyklácie plastov** z vozidiel po skončení životnosti; **od 1. septembra 2032** sa pri nových typoch vozidiel uplatnia **klúčové konštrukčné požiadavky, minimálne 15 %** recyklovaného plastu a digitálny pas obehovosti; **od 1. septembra 2036** sa minimálny podiel recyklovaného plastu zvýši na **25 %**.

Výrobcovia budú musieť s predstihom upraviť systémy zberu materiálových údajov od dodávateľov a pripraviť stratégiu obehovosti; autorizované zariadenia budú potrebovať technické a evidenčné procesy na depolúciu, demontáž, posudzovanie a označovanie dielov;

subjekty obchodujúce s ojazdenými vozidlami a dielmi budú musieť nastaviť dokumentáciu preukazujúcu ich status a technickú spôsobilosť.

13. ZÁVER

Nariadenie (EÚ) 2026/1738 predstavuje zásadnú zmenu prístupu EÚ k životnému cyklu vozidiel. Obehovosť sa stáva požiadavkou, ktorá sa začína pri návrhu vozidla a pokračuje cez výrobu, materiálové zloženie a informačné **povinnosti** až po zber, demontáž, opätovné použitie dielov a recykláciu. **Povinnosti sa pritom nerozdeľujú iba medzi výrobcov a spracovateľov odpadu.** Nový režim **zasiahne aj (i)** dodávateľov komponentov, **(ii)** organizácie zodpovednosti výrobcov, **(iii)** opravovne, **(iv)** predajcov použitých dielov, **(v)** poisťovne, **(vi)** obchodníkov s použitými vozidlami, **(vii)** prevádzkovateľov online platforiem, **(viii)** colné orgány a **(ix)** samotných vlastníkov vozidiel.

Z pohľadu podnikateľskej praxe bude kľúčové včasné nastavenie dátových tokov v dodávateľských reťazcoch, dokumentácie materiálového zloženia, procesov demontáže a označovania dielov, systémov rozšírenej zodpovednosti výrobcov a elektronickej výmeny informácií. Hoci sa väčšina hlavných povinností začne uplatňovať až v rokoch 2029 až 2032, technické a organizačné zmeny, ktoré si ich splnenie vyžiada, bude potrebné pripravovať s výrazným predstihom.

Publikované dňa 30.09.2026.

NOVÉ EURÓPSKE PRAVIDLÁ PRE DOBRÉ ŽIVOTNÉ PODMIENKY PSOV A MAČIEK A ICH VYSLEDOVATEĽNOSŤ

1. ABSTRAKT

Európsky parlament a Rada prijali **nariadenie (EÚ) 2026/1818 zo 17. júna 2026** o dobrých životných podmienkach psov a mačiek a ich výsledovateľnosti (ďalej len „**nariadenie**“). Nariadenie po prvýkrát vytvára na úrovni Európskej únie spoločný súbor minimálnych požiadaviek na dobré životné podmienky psov a mačiek chovaných alebo držaných v zariadeniach alebo umiestňovaných na trh Únie a súčasne zavádza rozsiahly systém ich identifikácie, registrácie a výsledovateľnosti. Nové pravidlá sa dotknú najmä chovných a predajných zariadení, útulkov, miest dočasnej opatery, veterinárnych lekárov, prevádzkovateľov online platforiem, ako aj vlastníkov psov a mačiek. Významná časť právnej úpravy smeruje **proti nelegálnemu obchodu, anonymnému online predaju a praktikám, ktoré môžu viesť k utrpeniu zvierat**. V článku sa venujeme najdôležitejším povinnostiam a praktickým dôsledkom novej právnej úpravy.

2. ÚČEL NARIADENIA A JEHO PÔSOBNOSŤ

Preambula nariadenia vychádza zo skutočnosti, že dobré životné podmienky zvierat sú hodnotou Európskej únie a že psy a mačky sú cítiace bytosti s osobitnými biologickými a behaviorálnymi potrebami. Európsky zákonodarcia poukazuje najmä na rastúci cezhraničný obchod so psami a mačkami, význam online predaja, rozdielnu úroveň vnútroštátnych pravidiel, **problémy s nelegálnym obchodom a nedostatočnú výsledovateľnosť zvierat**. Cieľom nariadenia je preto vytvoriť spoločný minimálny štandard ochrany, zlepšiť podmienky hospodárskej súťaže medzi prevádzkovateľmi a zároveň umožniť účinnejšiu kontrolu pôvodu a pohybu psov a mačiek.

Podľa čl. 1 nariadenie stanovuje minimálne požiadavky na (i) dobré životné podmienky psov a mačiek chovaných alebo držaných v zariadeniach alebo umiestňovaných na trh Únie a (ii) výsledovateľnosť psov a mačiek. Vecná pôsobnosť podľa čl. 2 zahŕňa chov, držbu a vysledovanie psov a mačiek, ich umiestňovanie na trh a vstup do Únie. Z pôsobnosti sú naopak vyňaté psy a mačky určené alebo používané na vedecké účely

alebo na klinické skúšanie požadované na povolenie veterinárnych liekov.

Z praktického pohľadu je dôležité **rozlišovať medzi povinnosťami prevádzkovateľov zariadení a povinnosťami, ktoré sa týkajú všetkých vlastníkov**. Kapitola II nariadenia sa vzťahuje na prevádzkovateľov, kým pravidlá identifikácie a registrácie podľa kapitoly III majú postupne zasiahnuť všetky fyzické a právnické osoby vlastniace psy alebo mačky v Únii. **Nariadenie teda nie je iba predpisom pre profesionálnych chovateľov**. V oblasti výsledovateľnosti bude mať v konečnom dôsledku význam **aj pre bežných majiteľov spoločenských zvierat**.

Nariadenie pritom pracuje s viacerými osobitnými pojmami. Zariadeniami sú najmä chovné zariadenia, predajné zariadenia a útulky; osobitne sa upravujú aj miesta dočasnej opatery. Umiestnenie na trh je potrebné vnímať širšie než iba ako klasický predaj za odplatu, pretože pravidlá sledujú aj prevody zvierat bezodplatne. Práve široké chápanie trhu je dôležité pri online inzercii, adopciách a iných formách prevodu vlastníctva alebo zodpovednosti za zviera.

3. POVINNOSTI PREVÁDZKOVATEĽOV A VÝNIMKY PRE MENŠIE ZARIADENIA

Kapitola II predstavuje obsahové jadro nariadenia. Článok 6 ustanovuje **všeobecné zásady dobrých životných podmienok**. Psy a mačky musia mať primeranú výživu a hydratáciu, musia byť držané v bezpečnom, čistom a pohodlnom prostredí s dostatočným priestorom, primeranou kvalitou vzduchu, teplotou a svetlom. Prevádzkovateľ **musí predchádzať chorobám, zraneniam a bolesti a vytvárať podmienky na druhovo špecifické a neškodlivé sociálne správanie**. Nariadenie výslovne pracuje aj s psychickým stavom zvierat: negatívne stimuly sa majú obmedzovať a naopak sa majú maximalizovať príležitosti na pozitívne stimuly.

Podľa čl. 7 ods. 1 nesie prevádzkovateľ zodpovednosť za dobré životné podmienky psov a mačiek, ktoré sú pod jeho kontrolou, a za minimalizáciu rizík pre ich dobré životné podmienky. Zakazuje sa týranie, zneužívanie a zlé zaobchádzanie, ako aj opustenie zvierat. Ak prevádzkovateľ končí činnosť zariadenia, **musí**

zabezpečiť umiestnenie zvierat do domácej starostlivosti alebo prevod zodpovednosti či vlastníctva na iného prevádzkovateľa alebo nadobúdateľa. Ide o prakticky významnú **povinnosť, ktorá má zabrániť tomu, aby ukončenie podnikania alebo činnosti zariadenia viedlo k opusteniu zvierat.**

Osobitné pravidlá platia pre dočasnú opateru. Prevádzkovateľ, v mene ktorého sú zvieratá v mieste dočasnej opateru držané, nesie zodpovednosť za dodržanie nariadenia a zásadne **nesmie do jedného takého miesta umiestniť viac ako spolu päť psov alebo mačiek alebo jeden vrh s matkou alebo bez nej.** Členský štát môže povoliť vyšší počet, ak sú splnené priestorové a personálne podmienky. Rodina zabezpečujúca opateru **musí dostať primerané informácie o** povinnostiach a individuálnych potrebách zvierat.

Nariadenie však zohľadňuje aj veľkosť a charakter zariadenia. **Podľa čl. 5 sa na chovné zariadenie, ktoré na umiestnenie na trh vyprodukuje najviac dva vrhy** za kalendárny rok, vzťahuje **iba určený okruh povinností.** Obdobne je zúžený rozsah povinností pri útulku, v ktorom sa v danom čase chová spolu **najviac 15 psov alebo mačiek,** a pri miestach dočasnej opateru. Nejde teda o úplné vyňatie menších subjektov; aj na ne sa naďalej vzťahujú základné pravidlá dobrých životných podmienok, registrácie, kŕmenia, vybraných podmienok ustajnenia, zdravia, správania a **zákaz bolestivých postupov.**

4. CHOVATEĽSKÁ STRATÉGIA, REGISTRÁCIA A SCHVAĽOVANIE CHOVOV

Významnou novinkou je **regulácia samotnej chovateľskej stratégie.** Podľa čl. 8 majú prevádzkovatelia chovných zariadení **minimalizovať riziko produkcie psov alebo mačiek s genotypmi spojenými so škodlivými účinkami na ich zdravie a dobré životné podmienky.** Na reprodukciu sa nemajú používať zvieratá s nadmernými konformačnými znakmi, ktoré vedú k vysokému riziku nepriaznivých dôsledkov pre samotné zviera alebo jeho potomstvo. Pred zaradením zvieraťa, ktoré by mohlo mať taký znak, do chovu sa vyžaduje konzultácia s veterinárnym lekárom alebo nezávislou kvalifikovanou osobou konajúcou pod zodpovednosťou veterinárneho lekára.

Nariadenie zároveň zakazuje niektoré formy príbuzenského párenia, konkrétne párenie rodičov s potomkami, súrodencov, polosúrodencov a starých rodičov s vnúčatami. **Výnimku môže príslušný orgán povoliť pri**

osobitnej potrebe zachovania miestnych plemien s obmedzeným genetickým fondom. Zakázané je aj párenie na účely produkcie hybridov. Pravidlá tak zasahujú nielen do podmienok držby zvierat, ale aj do rozhodovania o tom, ktoré zvieratá a akým spôsobom možno využívať na reprodukciu.

Podľa čl. 9 prevádzkovatelia oznamujú svoju **činnosť príslušnému orgánu.** Oznámenie zahŕňa najmä identifikačné a kontaktné údaje prevádzkovateľa, miesto a typ zariadenia, druh a pri chovných zariadeniach aj plemená zvierat, kapacitu zariadenia a odhadovaný počet vrhov určených na umiestnenie na trh. **Zmeny údajov sa musia oznamovať a plánované ukončenie činnosti sa oznamuje najneskôr päť pracovných dní vopred.** Príslušný orgán vedie register zariadení.

Prísnejší režim podľa čl. 10 sa týka väčších chovných zariadení. Prevádzkovatelia, ktorí produkujú alebo zamýšľajú produkovať viac ako päť vrhov za kalendárny rok alebo ktorí v danom čase chovajú spolu viac ako päť chovných súk alebo chovných mačiek, **môžu umiestňovať psy alebo mačky na trh až po schválení zariadenia príslušným orgánom.** Schvaľovanie je preto ďalším stupňom kontroly nad rámec samotnej registrácie zariadenia. Toto ustanovenie sa začne uplatňovať neskôr, **od 31. augusta 2034,** čo poskytuje väčším chovateľským zariadeniam dlhšie adaptačné obdobie.

5. INFORMOVANIE NADOBÚDATEĽA, ODBORNÁ SPÔSOBILOSŤ A VETERINÁRNY DOHLAD

Nariadenie posilňuje informačné postavenie osoby, ktorá psa alebo mačku nadobúda. **Podľa čl. 11 je prevádzkovateľ povinný poskytnúť nadobúdateľovi písomné informácie potrebné na zabezpečenie dobrých životných podmienok zvierat'a.** Ide najmä o informácie o zodpovednom vlastníctve, kŕmení, starostlivosti, zdraví, ustajnení, behaviorálnych potrebách a zdravotnej anamnéze. Zdravotná história **musí obsahovať aspoň údaje o vakcinácii a prevádzkovateľovi známe zdravotné problémy alebo predispozície** k chorobám vrátane alergií a dostupné výsledky diagnostických vyšetrení.

Článok 12 zavádza **požiadavky na spôsobilosť ošetrovateľov** zvierat. **Musia (i) rozumieť biologickému správaniu a** fyziologickým a etologickým potrebám psov a mačiek, **(ii) vedieť rozpoznať prejavy utrpenia a prijať primerané opatrenia, (iii) ovládať správne postupy** zaobchádzania vrátane pozitívneho posilňovania **a (iv) poznať povinnosti** vyplývajúce z nariadenia. **Spôsobilosť môže byť získaná**

vzdelaním, odbornou prípravou alebo odbornou praxou, **musí však byť zdokumentovaná. Prevádzkovateľ má zabezpečiť, aby aspoň jeden ošetrovateľ zariadenia absolvoval predpísaný kurz** a svoje vedomosti odovzdával ostatným ošetrovateľom. Táto časť pravidiel sa zavádza postupne, pričom **čl. 12 ods. 2 a 3 sa začne uplatňovať od 31. augusta 2033.**

Dôležitým preventívnym nástrojom sú **poradné návštevy veterinárneho lekára podľa čl. 13.** Prevádzkovateľ má zabezpečiť návštevu zariadenia veterinárnym lekárom s cieľom identifikovať a posúdiť rizikové faktory pre dobré životné podmienky zvierat a odporučiť opatrenia na ich odstránenie. **Prvá návšteva sa má uskutočniť do 31. augusta 2029 alebo do jedného roka po oznámení nového zariadenia. Ďalšie návštevy** sa vykonávajú podľa rizikovej analýzy príslušných orgánov, prípadne každoročne, **ak to stanoví vnútroštátne právo.** Záznamy o zisteniach a následných opatreniach sa uchováva najmenej štyri roky.

6. KRMENIE, USTAJNENIE A ZDRAVIE ZVIERAT

Články 14 až 16 spolu s prílohou I premieňajú všeobecné zásady welfare na konkrétne požiadavky. Psy a mačky **musia mať čistú a čerstvú** vodu podľa potreby a krmivo v množstve a kvalite zodpovedajúcej veku, plemenu, kategórii, aktivite, zdravotnému a reprodukčnému stavu. Zariadenia na kŕmenie a napájanie **musia umožňovať primeraný prístup všetkých** zvierat, minimalizovať súťaž a kontamináciu a **musia byť čistiteľné a dezinfikovateľné.** Príloha I ďalej stanovuje, že psy a mačky sa zásadne kŕmia najmenej dvakrát denne, pričom šteňatá a mačiatá častejšie.

Pri ustajnení sa sleduje nielen plocha, ale aj kvalita prostredia. Priestory a vybavenie **musia zodpovedať druhu a počtu** zvierat, umožniť ich kontrolu, čistenie a bezpečný pohyb. Nariadenie obmedzuje používanie prepraviek ako priestoru na držbu; tie majú slúžiť iba v odôvodnených situáciách, napríklad pri preprave, krátkodobej izolácii, výstavách alebo v osobitných prípadoch šteniat a mačiat. **Psy staršie ako osem týždňov sa nesmú držať výlučne vo vnútorných priestoroch. Musia mať každodenný prístup von** alebo sa s nimi **musí denne chodiť von, pričom celková minimálna dĺžka takéhoto prístupu alebo prechádzky je jedna hodina,** ak veterinárny lekár písomne neodporučí inak.

Príloha I stanovuje aj **minimálne priestorové požiadavky.** Pri psoch sa minimálna plocha odvíja od výšky v kohútiku a zvyšuje sa s počtom zvierat v spoločnom priestore. **Pre mačku sa**

stanovuje minimálna podlahová plocha 3 m² a výška 2 m; za každú ďalšiu mačku sa pridáva ďalšia plocha. Pri mačkách sa zároveň vyžadujú prvky umožňujúce šplhanie, odpočinok, pozorovanie a úkryt. Tieto technické požiadavky budú mať praktický význam najmä pri plánovaní alebo rekonštrukcii chovných a predajných zariadení.

Podľa **čl. 16 musia byť zvieratá kontrolované ošetrovateľom najmenej raz denne;** novonarodené, choré, zranené alebo inak zraniteľné zvieratá a suky či mačky v období okolo pôrodu sa kontrolujú častejšie. **Ak je dobrý životný stav zvierat narušený, musí sa podľa potreby bez zbytočného odkladu oddeliť a liečiť.** Ak zotavenie nie je možné a zviera trpí silnou bolesťou alebo utrpením, bez zbytočného odkladu sa konzultuje veterinárny lekár, ktorý rozhodne o prípadnej eutanázii a vykoná ju spôsobom minimalizujúcim utrpenie.

7. ROZMNOŽOVANIE, BEHAVIORÁLNE POTREBY A ODELENIE MLÁĎAT

Osobitne významné sú pravidlá reprodukcie. Príloha I stanovuje, že **mačka sa môže použiť na chov až od veku najmenej desať mesiacov a suka nie pred druhým háraním.** Suka alebo mačka **nesmie mať viac ako tri vrhy počas dvoch rokov.** Ak počas dvoch rokov porodila tri vrhy, vrátane mŕtvo narodených mláďat, **musí nasledovať najmenej ročné obdobie zotavenia.** Zviera, ktoré podstúpilo dva cisárske rezy, sa už **nesmie ďalej používať na chov.** Pri suke vo veku osem rokov alebo viac a mačke vo veku šesť rokov alebo viac sa pred ďalším použitím na chov vyžaduje veterinárne vyšetrenie a písomné potvrdenie, že neexistuje zdravotná prekážka.

Prevádzkovateľ **musí súčasne rešpektovať behaviorálne potreby** zvierat podľa **čl. 17.** Zakázané je držanie v priestoroch, ktoré obmedzujú prirodzený pohyb, okrem taxatívne vymedzených krátkodobých alebo zdravotne odôvodnených situácií. Uvážovanie na viac ako jednu hodinu je zásadne zakázané, s výnimkou trvania veterinárneho ošetrenia alebo účasti na prehliadkach, výstavách a súťažiach. Zvieratá **musia mať podmienky na neškodlivé sociálne a druhovo špecifické správanie a musia mať dostupné vhodné obohatenie** prostredia.

Socializácia sa má začať už od troch týždňov veku. Psy a mačky majú postupne dostávať každodenné príležitosti na sociálny kontakt s jedincami rovnakého druhu a s ľuďmi a podľa možnosti aj s inými druhmi zvierat. Ak si zvieratá navzájom predstavujú hrozbu alebo spôsobujú neprimeraný stres, **musia byť oddelené. Pri**

chovných zariadeniach sa vyžaduje zdokumentovaná stratégia socializácie.

Veľmi praktické sú minimálne vekové hranice pre trvalé oddelenie mláďat od matky. Šteňatá držané v zariadeniach sa **nesmú trvalo oddeliť od matky pred dosiahnutím ôsmich týždňov**. Mačatá v útulkoch a miestach dočasnej opatery rovnako nie pred ôsmimi týždňami, avšak mačatá v chovných zariadeniach nie pred dosiahnutím dvanástich týždňov. Skoršie oddelenie je možné zo zdravotných dôvodov na základe písomného odporúčania veterinárneho lekára, o ktorom **musí prevádzkovateľ viesť záznam**.

8. BOLESTIVÉ POSTUPY A VÝSTAVY

Článok 18 zakazuje mrzačenie vrátane kupírovania uší a chvosta, odstraňovania pazúrov alebo inej čiastočnej alebo úplnej amputácie prstov a resekcie hlasiviek, pokiaľ zákrok nie je odôvodnený zdravotnou indikáciou. Ak zdravotná indikácia existuje, zákrok vykonáva veterinárny lekár v anestézii a pri dlhodobej analgézii. Zdravotný dôvod a podrobnosti zákroku sa dokumentujú a dokumentácia má sprevádzať zviera pri prevode do iného zariadenia alebo k inému majiteľovi.

Nariadenie zároveň výslovne zakazuje viaceré spôsoby manipulácie spôsobujúce bolesť alebo utrpenie. Patrí sem kopanie, udieranie, ťahanie, hádzanie alebo stláčanie zvieraťa, použitie elektrického prúdu mimo zdravotných dôvodov, neodôvodnené používanie náhubkov, obojky s hrotmi, škrtiace obojky bez bezpečnostnej záračky a zdvíhanie zvieraťa za končatiny, hlavu, uši, chvost či srst'. **Praktický význam má, že nejde iba o všeobecnú formuláciu zákazu týrania, ale o výpočet konkrétnych postupov, ktoré prevádzkovateľ nesmie používať**.

Na tieto pravidlá nadväzuje čl. 19. Prevádzkovatelia chovných a predajných zariadení **nesmú na estetických prehliadkach, výstavách a súťažiach používať psy alebo mačky s nadmernými konformačnými znakmi alebo zvieratá, ktoré boli zmrzačené spôsobom meniacim ich fyzické charakteristiky**. Organizátori takýchto podujatí **majú povinnosť takéto zvieratá vylúčiť**. Cieľom je odstrániť motiváciu podporovať extrémne telesné znaky alebo estetické zákroky prostredníctvom súťažného a výstavného prostredia.

9. POVINNÉ ČIPOVANIE A REGISTRÁCIA PSOV A MAČIEK

Jednou z najzásadnejších zmien nariadenia je vytvorenie **harmonizovaného rámca**

identifikácie a registrácie. Podľa čl. 20 majú byť **všetky psy a mačky držané v zariadeniach, umiestňované na trh alebo vlastnené majiteľmi spoločenských zvierat či inými fyzickými alebo právnickými osobami individuálne identifikované jediným injekčne aplikovaným transpondérom s čitateľným mikročipom** spĺňajúcim technické požiadavky prílohy II.

Prevádzkovatelia **musia zabezpečiť identifikáciu psov a mačiek** narodených v ich zariadeniach do troch mesiacov od narodenia a vždy ešte pred ich umiestnením na trh. Predajné zariadenia, útulky a prevádzkovatelia dočasnej opatery **musia zabezpečiť identifikáciu zvieraťa, ktoré** k nim príde neidentifikované, do 30 dní od príchodu a vždy pred umiestnením na trh. **U bežných vlastníkov a iných osôb sa identifikácia vyžaduje najneskôr do troch mesiacov veku alebo pred umiestnením zvieraťa na trh**. Aplikáciu transpondéra zásadne vykonáva veterinárny lekár; členský štát môže za stanovených podmienok pripustiť aj inú kvalifikovanú osobu.

Identifikácia je spojená s registráciou v **databáze** podľa čl. 23. Členské štáty zodpovedajú za zriadenie a vedenie databáz a Komisia vytvorí indexovú databázu, ktorá má umožniť interoperabilitu vnútroštátnych systémov. Pri zmene vlastníctva alebo zodpovednosti sa príslušná zmena zaznamená do databázy; rovnako sa eviduje úhyn zvieraťa. **Ak sa transpondér stane nečitateľným, musí sa aplikovať nový a databázový záznam sa aktualizuje**. Systém tak nemá byť iba jednorazovou registráciou pri narodení, ale priebežným záznamom o identite a základnom statusu zvieraťa.

Povinnosť sa zavádza postupne. Pre prevádzkovateľov a osoby umiestňujúce psy a mačky na trh sa **identifikačné a registračné povinnosti podľa čl. 20 uplatnia od 31. augusta 2030**. Pre majiteľov a iné osoby, ktoré psy na trh neumiestňujú, **od 31. augusta 2036**, a pri mačkách, ktoré sa na trh neumiestňujú, **až od 31. augusta 2041**. Ide o mimoriadne dôležité prechodné obdobia, pretože konečný rozsah systému bude zahŕňať aj zvieratá, ktoré nikdy nie sú predmetom obchodného prevodu.

10. ONLINE INZERCIA A PREVOD ZVIERAŤA

Článok 21 reaguje na **význam online inzercie pri predaji a inom prevode psov a mačiek**. Ak prevádzkovateľ inzeruje psa alebo mačku online s cieľom umiestniť ich na trh Únie, **inzerát musí obsahovať jasne viditeľné upozornenie na zodpovedné vlastníctvo**. Obdobná **povinnosť** sa vzťahuje aj na iné fyzické a právnické osoby,

ktoré nie sú prevádzkovateľmi. Zmyslom je zdôrazniť, že nadobudnutie zvierat'a predstavuje dlhodobý záväzok spojený so starostlivosťou o jeho zdravie a dobré životné podmienky.

Pri umiestnení psa alebo mačky na trh **musí osoba prevádzajúca zviera poskytnúť** nadobúdateľovi **dôkaz o identifikácii a registrácii a základné údaje o zvierati, najmä druh, pohlavie, dátum a krajinu narodenia a prípadne plemeno**. Pri online inzercii sa má používať osobitný overovací systém, prostredníctvom ktorého sa **vytvorí jedinečný overovací token**. Token a webový odkaz na systém sa uvedú v inzeráte a potenciálny nadobúdateľ bude môcť overiť pravosť identifikácie, registrácie a vlastníctva inzerovaného zvierat'a.

Povinnosti sa dotknú aj **poskytovateľov online platforiem**. Ich **rozhranie musí byť navrhnuté tak, aby osobám inzerujúcim psy a mačky uľahčovalo splnenie informačných a overovacích povinností** a aby nadobúdateľov viditeľne informovalo o možnosti overenia zvierat'a. Nariadenie však výslovne zachováva princíp, že za správnosť poskytnutých informácií zodpovedá osoba umiestňujúca zviera na trh; **poskytovateľovi platformy sa tým neukladá všeobecná povinnosť monitorovať obsah**. Plná funkcionálna overovania sa preto prepája s budovaním interoperabilných databáz a začne sa uplatňovať neskôr.

11. VSTUP PSOV A MAČIEK DO EURÓPSKEJ ÚNIE

Osobitná kapitola sa venuje **vstupu zvierat z tretích krajín**. Podľa čl. 26 možno psy a mačky určené na umiestnenie **na trh Únie priviezť len vtedy, ak boli chované a držané podľa požiadaviek** kapitoly II, podľa požiadaviek uznaných Úniou za rovnocenné alebo podľa príslušnej medzinárodnej dohody. Zvieratá **musia pochádzať z tretej krajiny** alebo územia a zo zariadenia vedeného v príslušných zoznamoch podľa pravidiel úradných kontrol. Súlad s požiadavkami má byť potvrdený v úradnom certifikáte.

Zvieratá dovážané na účely umiestnenia na trh **musia byť identifikované mikročipom ešte pred vstupom do Únie**. Prevádzkovateľ zodpovedný za dovoz následne zabezpečí ich registráciu vo vnútroštátnej databáze prostredníctvom veterinárneho lekára do piatich pracovných dní po vstupe. Členské štáty **môžu povoliť registráciu aj iným osobám**, ak zabezpečia správnosť údajov.

Nariadenie reaguje aj na zneužívanie režimu nekomerčného premiestňovania. Nekomerčný vstup psa alebo mačky z tretej krajiny sa má zásadne vopred oznámiť do databázy Únie pre cestujúcich so spoločenskými zvieratami najmenej päť pracovných dní pred prekročením hranice, s výnimkami stanovenými nariadením. Ak zviera zostane v Únii dlhšie ako šesť mesiacov, vlastník zabezpečí jeho registráciu v databáze členského štátu pobytu. Tieto pravidlá sa začnú uplatňovať postupne; **čl. 26 ods. 1 až 3 od 31. augusta 2031** a režim nekomerčného vstupu podľa ods. 4 **od 31. augusta 2036**.

12. KONTROLA, PRÍSNEJŠIE VNÚTROŠTÁTNE PRAVIDLÁ A SANKCIE

Nariadenie **ponecháva členským štátom priestor na zachovanie alebo prijatie prísnejších vnútroštátnych pravidiel**. Podľa čl. 30 **môžu členské štáty poskytovať širšiu ochranu** dobrých životných podmienok psov a mačiek držaných v zariadeniach a vyššiu mieru vysledovateľnosti, pokiaľ také pravidlá nie sú v rozpore s nariadením a nenarúšajú riadne fungovanie vnútorného trhu. Členský štát však nemôže iba z dôvodu svojich prísnejších pravidiel zakázať alebo brániť umiestneniu na trh zvierat, ktoré boli držané v inom členskom štáte v súlade s pravidlami platnými tam a s nariadením.

Kontrolný systém dopĺňa zber údajov o dobrých životných podmienkach. Príslušné orgány majú zhromažďovať, analyzovať a zverejňovať údaje podľa prílohy III, napríklad počet registrovaných psov a mačiek, počet registrovaných zariadení, počet schválených chovných zariadení a počet zariadení, ktorých schválenie bolo pozastavené alebo odňaté. Prvá trojročná správa členských štátov sa má Komisii predložiť **do 31. augusta 2032**. Komisia následne od roku 2033 v trojročných intervaloch zverejní monitorovaciu správu a **do 31. augusta 2040** vykoná celkové hodnotenie nariadenia.

Konkrétne sankcie nariadenie neurčuje. Podľa čl. 32 **ich stanovia členské štáty, pričom musia byť účinné, primerané a odrádzajúce**. Sankčný režim má zahŕňať aj porušenia spočívajúce v opustení psov a mačiek prevádzkovateľmi. Pre slovenskú prax to znamená potrebu nadviazať na nariadenie vnútroštátnou úpravou príslušných orgánov, procesov, sankcií a technického fungovania registračných a kontrolných mechanizmov.

13. DATABÁZY, OCHRANA ÚDAJOV A PRAKTICKÁ VYSLEDovATEĽNOSŤ

Databázový systém podľa čl. 23 je jedným z predpokladov reálneho fungovania výsledovateľnosti. Členské štáty zodpovedajú za zriadenie a vedenie databáz identifikovaných psov a mačiek, pričom môžu na základe dohody používať aj databázu vedenú iným členským štátom. Vnútroštátne databázy musia spĺňať technické požiadavky interoperability. Komisia zároveň zriadi a bude viesť indexovú databázu obsahujúcu minimálny súbor údajov. Cieľom nie je vytvoriť jeden centralizovaný register všetkých zvierat v Únii, ale prepojiť vnútroštátne databázy tak, aby bolo možné overiť identitu a registráciu zvierat a aj pri cezhraničných situáciách.

Komisia má vykonávacími aktmi upraviť minimálny obsah vnútroštátnych databáz, ich interoperabilitu s indexovou databázou, funkcionality na preukazovanie identifikácie a registrácie, register databáz členských štátov a podľa potreby aj prepojenie s databázou Únie pre cestujúcich so spoločenskými zvieratami a so systémom IMSOC používaným pri úradných kontrolách. V praxi bude preto úspech nariadenia vo veľkej miere závisieť od technickej pripravenosti vnútroštátnych registrov a od kvality údajov zapisovaných veterinárnymi lekármi, prevádzkovateľmi a ďalšími oprávnenými osobami.

Pri údajoch v registračných databázach sa počíta s dlhým obdobím uchovávanía, ktoré umožní sledovať životný cyklus zvierat a následne uchovať údaje ešte po zaznamenaní jeho úhynu. Pri online overovaní tokenu je doba podstatne kratšia. Praktickým dôsledkom bude potreba nastaviť prístupové oprávnenia, účely spracúvania a bezpečnosť informačných systémov tak, aby výsledovateľnosť nevedla k neprimeranému sprístupňovaniu údajov o vlastníkoch.

Pre orgány verejnej moci bude dôležité aj prepojenie registračných údajov s úradnými kontrolami. Pri online predaji má overovací token umožniť potenciálnemu nadobúdateľovi ešte pred uzatvorením obchodu overiť, či údaje o identifikácii, registrácii a vlastníctve zodpovedajú evidencii. Ide o mechanizmus, ktorý má znižovať priestor pre anonymné ponuky, falšovanie pôvodu a vydávanie komerčného obchodu za súkromný alebo nekomerčný pohyb zvierat.

14. ČO BUDE NARIADENIE ZNAMENÁŤ V PRAXI

Z pohľadu chovateľov nebude postačovať iba formálne splnenie registračnej povinnosti. Nariadenie vyžaduje, aby boli podmienky chovu preukázateľne nastavené tak, že zohľadňujú fyzické aj behaviorálne potreby zvierat. Väčšie chovné zariadenia budú musieť počítať so schvaľovacím režimom, veterinárnymi návštevami, požiadavkami na odbornú spôsobilosť ošetrovateľov a s dokumentovaním vybraných skutočností. Pri plánovaní chovu bude potrebné sledovať vek chovných zvierat, frekvenciu gravidít, počet cisárskych rezov, genetické a konformačné riziká a podmienky socializácie. Časť doteraz zaužívaných chovateľských postupov sa tak presúva z roviny odporúčaní do roviny priamo uplatniteľných právnych povinností.

Pre útulky a subjekty zabezpečujúce dočasnú opateru bude významné (i) najmä presné určenie zodpovednosti za zviera, (ii) evidencia zariadenia, (iii) minimálne podmienky starostlivosti a pravidiel identifikácie pred ďalším umiestnením zvierat. Pri menších útulkoch a miestach dočasnej opateru nariadenie síce redukuje rozsah niektorých povinností, základné welfare štandardy však zachováva. V praxi bude potrebné nastaviť vnútorné postupy tak, aby bolo pri prijatí zvierat možné bezodkladne zistiť jeho identifikáciu, zdravotný stav a prípadnú registráciu a následne zabezpečiť aktualizáciu údajov pri adopcii alebo inom prevode.

Veterinárni lekári získajú v novom systéme osobitne významné postavenie. Nariadenie s nimi počíta pri identifikácii zvierat, posudzovaní zdravotných a konformačných rizík, poradných návštevách zariadení, odôvodňovaní výnimiek, dokumentovaní zdravotne indikovaných zákrokov a pri rozhodovaní o eutanázii v prípadoch závažného a neodstrániteľného utrpenia. Zároveň sa na ich činnosť bude viazať správnosť časti údajov zapisovaných do databáz. Vnútroštátna implementácia preto bude musieť zohľadniť nielen právomoci orgánov štátnej správy, ale aj praktickú kapacitu veterinárnej praxe a technický prístup k informačným systémom.

Pre osoby, ktoré psa alebo mačku nadobúdajú, má nariadenie priniesť viac overiteľných informácií ešte pred prevodom zvierat. Pri riadnom fungovaní systému bude možné skontrolovať identifikáciu a registráciu, pri online ponuke aj pravosť údajov prostredníctvom overovacieho tokenu. Nadobúdateľ má dostať informácie o zdravotnej histórii a potrebách

zvierat'a. Tým sa znižuje informačná asymetria medzi predávajúcim alebo iným prevodcom a nadobúdateľom a zároveň sa sťažuje anonymné ponúkanie zvierat nejasného pôvodu. Pre kupujúceho však overenie registračných údajov nenahrádza posúdenie zdravotného stavu, podmienok chovu ani dôveryhodnosti prevádzkovateľa.

Osobitnú pozornosť si zaslúži skutočnosť, že nariadenie je priamo uplatniteľným právnym aktom, ale jeho fungovanie bude závisieť od viacerých vnútroštátnych a vykonávacích krokov. Členské štáty **musia určiť príslušné orgány, zabezpečiť databázy, kontroly a sankcie a podľa potreby prispôsobiť existujúce evidenčné systémy**. Komisia má prijať ďalšie delegované a vykonávacie akty, ktoré spresnia odbornú prípravu, veterinárne posudzovanie, interoperabilitu databáz a ďalšie technické otázky. Prevádzkovatelia by preto nemali sledovať iba samotné znenie nariadenia, ale aj nadväzujúce európske a vnútroštátne predpisy prijímané počas prechodného obdobia.

15. ÚČINNOSŤ A POSTUPNÉ UPLATŇOVANIE

Nariadenie bolo uverejnené v Úradnom vestníku Európskej únie **10. augusta 2026** a nadobudlo účinnosť dvadsiatym dňom po uverejnení, teda **30. augusta 2026**. Všeobecne sa začne uplatňovať **od 31. augusta 2028**. **Článok 33 však pre viaceré povinnosti stanovuje osobitné neskoršie termíny, čo je pri praktickej príprave prevádzkovateľov a orgánov verejnej moci nevyhnutné sledovať**.

Od 31. augusta 2029 sa začne uplatňovať čl. 16, ktorý upravuje ochranu zdravia psov a mačiek v zariadeniach. Prevádzkovatelia budú musieť zabezpečiť najmenej každodennú kontrolu zvierat ošetrovateľom, častejšiu kontrolu zraniteľných zvierat, oddelenie a primerané ošetrovanie zvierat'a so zhoršenými životnými podmienkami, prevenciu a kontrolu parazitov a vakcináciu proti bežným ochoreniam. Článok zároveň upravuje postup pri zvierati trpiacom závažnou bolesťou alebo utrpením a pri chovných zariadeniach stanovuje osobitné zdravotné podmienky reprodukcie. V praxi teda od tohto dátumu nadobudne účinnosť podstatná časť každodenného zdravotného manažmentu zariadení.

Od 1. júla 2030 sa začne uplatňovať čl. 8 ods. 2. Chovné zariadenia podľa neho nesmú používať na reprodukciu psy alebo mačky s nadmernými konformačnými znakmi, ktoré vedú k vysokému riziku nepriaznivých dôsledkov na ich zdravie a dobré životné podmienky alebo

na zdravie a dobré životné podmienky ich potomstva. Ak existuje podozrenie na takýto znak, pred použitím zvierat'a na reprodukciu sa vyžaduje odborné posúdenie. **Od 1. júla 2036 sa následne začne uplatňovať čl. 8 ods. 1**, ktorý chovateľom ukladá širšiu **povinnosť minimalizovať riziko produkcie psov a mačiek s genotypmi spojenými so škodlivými účinkami na zdravie alebo dobré životné podmienky**. Ide teda o postupné zavedenie pravidiel zodpovedného výberu zvierat do chovu - najprv z pohľadu nadmerných telesných znakov a neskôr aj z pohľadu genetických rizík.

Od 31. augusta 2030 sa podľa čl. 21 ods. 3 začne uplatňovať povinnosť osoby umiestňujúcej psa alebo mačku na trh poskytnúť nadobúdateľovi dôkaz o identifikácii a registrácii zvierat'a podľa čl. 20. Od rovnakého dátumu sa začne uplatňovať aj **čl. 23 ods. 1**, podľa ktorého členské štáty zodpovedajú za zriadenie a vedenie databáz na registráciu identifikovaných psov a mačiek. Tento termín preto predstavuje prvú zásadnú etapu praktického fungovania systému vysledovateľnosti - pri prevode zvierat'a bude potrebné vedieť preukázať jeho identitu a registráciu a členské štáty **musia mať na tento účel** funkčné registračné databázy.

Od 31. augusta 2031 sa začne uplatňovať rozsiahlejšia skupina ustanovení. Článok 15 upravuje podmienky ustajnenia, vrátane požiadaviek na vhodnosť priestorov a vybavenia, obmedzenia dlhodobého uväzovania, možnosti sociálneho kontaktu, socializácie, obohatenia prostredia a primeraného režimu svetla a tmy. Pri online ponuke sa začne uplatňovať **čl. 21 ods. 3** druhý pododsek a ods. 4 a 5, teda ďalšie informačné **povinnosti** pri umiestnení zvierat'a na trh a systém elektronického overovania údajov o identifikácii, registrácii a vlastníctve zvierat'a. Nadobúdateľ tak má dostať možnosť overiť, či online ponuka zodpovedá údajom vedeným v registračnom systéme.

K rovnakému dátumu, 31. augusta 2031, sa začnú uplatňovať aj **čl. 22 ods. 1 písm. a) až c)** a **čl. 23 ods. 3 a 4**. Príslušné orgány budú zodpovedať za dostupnosť kurzov pre ošetrovateľov zvierat, schvaľovanie ich obsahu a certifikáciu úspešných absolventov. Súčasne sa začne naplno uplatňovať interoperabilita vnútroštátnych databáz a indexovej databázy Komisie. Praktickým cieľom je, aby údaje o zvierati neboli použiteľné iba v izolovanom národnom registri, ale aby sa **identifikácia a registrácia** dali overovať aj v cezhraničných situáciách.

Od 31. augusta 2031 sa uplatnia aj čl. 26 ods. 1 až 3 týkajúce sa vstupu psov a mačiek do Únie. Pri zvieratách vstupujúcich z tretích krajín na účely ich umiestnenia na trh sa posilnia požiadavky na identifikáciu a následnú registráciu v databáze členského štátu. Cieľom je obmedziť situácie, keď sa zvieratá dovezené z tretích krajín dostanú na vnútorný trh bez dostatočne overiteľného pôvodu a bez možnosti nadviazať ich identitu na konkrétny registračný záznam.

Od 31. augusta 2033 sa začnú uplatňovať čl. 12 ods. 2 a 3. Prevádzkovateľ bude musieť vedieť zdokumentovať odbornú spôsobilosť ošetrovateľov získanú vzdelaním, odbornou prípravou alebo odbornou praxou a zabezpečiť, aby najmenej jeden ošetrovateľ zariadenia, ktorý nie je dobrovoľníkom ani stážistom, absolvoval príslušný kurz a odovzdával získané vedomosti ostatným ošetrovateľom. Od 31. augusta 2034 sa začne uplatňovať čl. 10, teda povinnosť schválenia väčších chovných zariadení príslušným orgánom pred umiestňovaním psov alebo mačiek na trh.

Od 31. augusta 2036 sa začne uplatňovať čl. 26 ods. 4, ktorý sa týka nekomerčného vstupu psov a mačiek z tretích krajín. Vlastník bude musieť za podmienok ustanovených nariadením vopred oznámiť takýto vstup do databázy Únie pre cestujúcich so spoločenskými zvieratami, spravidla najmenej päť pracovných dní pred vstupom. Ak zviera zostane v Únii dlhšie ako šesť mesiacov, vznikne povinnosť zabezpečiť jeho registráciu v databáze členského štátu pobytu. Tento mechanizmus má pomôcť odlíšiť skutočné nekomerčné cestovanie so spoločenským zvieratám od prípadov, keď sa režim nekomerčného premiestňovania zneužíva na obchádzanie pravidiel komerčného dovozu.

Povinnosti identifikovať zviera mikročipom a registrovať ho v príslušnej databáze sa pre prevádzkovateľov a iné fyzické alebo

právnické osoby umiestňujúce psy a mačky na trh uplatnia od 31. augusta 2030. Pre majiteľov psov, ktorí ich na trh neumiestňujú, sa rovnaký európsky režim začne uplatňovať **od 31. augusta 2036** a pre majiteľov mačiek, ktorí ich na trh neumiestňujú, až **od 31. augusta 2041.** Nariadenie tak rozlišuje medzi zvieratami vstupujúcimi do obchodného alebo iného trhového obehu a zvieratami držanými výlučne ako spoločenské zvieratá; práve pri druhej skupine poskytuje členským štátom a vlastníkom podstatne dlhšie prechodné obdobie. Nová úprava preto nebude zavedená jednorazovo, ale počas viac než desaťročného obdobia.

Publikované dňa 30.09.2026.

NOVÉ PRAVIDLÁ AUDITU KYBERNETICKEJ BEZPEČNOSTI

1. ABSTRAKT

Národný bezpečnostný úrad prijal **21. augusta 2026** vyhlášku č. 212/2026 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa **vyhláška č. 493/2022 Z. z.** o audite kybernetickej bezpečnosti. Nová úprava účinná **od 1. septembra 2026** reaguje na zmenený právny rámec kybernetickej bezpečnosti a zásadne prepracúva pravidlá výkonu auditu, jeho časový rozsah a periodicitu. Súčasne zavádza podrobné pravidlá samohodnotenia, ktoré **môže za zákonom ustanovených podmienok** využiť prevádzkovateľ základnej služby, ktorý nie je prevádzkovateľom kritickej základnej služby. Mení sa tiež obsah žiadosti o **audit**, spôsob plánovania a dokumentovania auditu, obsah záverečnej správy, kontrolný záznam a pravidlá určovania počtu človeko-dní auditu. **V článku vysvetľujeme, koho sa nové pravidlá týkajú, kedy sa vykonáva audit a kedy samohodnotenie, aké povinnosti majú prevádzkovatelia základných služieb, audítori a manažéri kybernetickej bezpečnosti a ako sa nové pravidlá prejavia v praxi.**

2. PREČO SA PRAVIDLÁ AUDITU MENIA

Vyhláška č. 212/2026 Z. z. nie je iba technickou novelou formulárov. Jej význam treba vnímať v spojení so zmenami zákona č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a s novým systémom bezpečnostných opatrení. **Audit kybernetickej bezpečnosti zostáva nástrojom, ktorým sa overuje plnenie zákonných povinností a posudzuje zhoda prijatých bezpečnostných opatrení s požiadavkami právnych predpisov.** Novela vyhlášky však **mení spôsob, akým sa audit plánuje, vykonáva a dokumentuje, a zároveň vytvára trvalejší režim samohodnotenia** pre časť prevádzkovateľov základných služieb.

Praktickým cieľom novej úpravy je **viac prispôbiť rozsah auditu skutočnej veľkosti, zložitosti a rizikovosti auditovaného prostredia.** Preto už výpočet trvania auditu nestojí iba na všeobecnom počte zamestnancov či kategórii informačných systémov. Zohľadňuje osoby, ktoré sa reálne podieľajú na zabezpečovaní bezpečnostných opatrení, tretie strany, počet a charakter lokalít, komplexnosť IKT a OT prostredia, počet regulácií, počet poskytovaných služieb a úroveň vykonávania bezpečnostných opatrení.

Novela vyhlášky súčasne reaguje na to, že právna úprava dnes rozlišuje medzi prevádzkovateľom kritickej základnej služby a ostatným prevádzkovateľom základnej služby. Toto rozlíšenie je zásadné najmä pri periodicite auditov a **možnosti využiť samohodnotenie.** **Prevádzkovateľ preto musí najskôr správne určiť svoje postavenie podľa zákona; až následne možno posúdiť, ktorý režim preverovania kybernetickej bezpečnosti sa naň vzťahuje.**

3. KOHO SA NOVÁ ÚPRAVA TÝKA

Vyhláška sa bezprostredne týka prevádzkovateľov základných služieb podľa zákona o kybernetickej bezpečnosti. V praxi ide o regulované subjekty z oblastí a sektorov, ktoré zákon zaraďuje do režimu základných služieb. Samotná vyhláška neurčuje, kto sa prevádzkovateľom základnej služby stáva; túto otázku rieši zákon. **Ak je však subjekt v registri prevádzkovateľov základnej služby, musí pri plnení auditnej povinnosti postupovať podľa zákona a podľa pravidiel ustanovených vyhláškou.**

Druhou kľúčovou skupinou sú **certifikovaní audítori** kybernetickej bezpečnosti. **Audítor zodpovedá za správnosť a úplnosť záverečnej správy a audit musí vykonať odborne, objektívne, nestranne a na základe dôkazov.** Nové pravidlá mu ukladajú podrobnejšie plánovať **audit**, dokumentovať jeho priebeh, evidovať dôkazy, vyhodnocovať konkrétne bezpečnostné požiadavky a zdôvodniť aj prípadné odchýlky od vypočítaného rozsahu auditu.

Tretou významnou osobou je **manažér kybernetickej bezpečnosti.** Jeho úloha sa rozširuje najmä v súvislosti so samohodnotením. **Samohodnotenie** vykonáva práve manažér a zodpovedá za správnosť a úplnosť správy o jeho vykonaní. **Nejde teda o neformálny interný checklist, ale o regulovaný spôsob preverenia účinnosti prijatých bezpečnostných opatrení a plnenia zákonných požiadaviek, ktorého výsledok sa predkladá NBÚ.**

Vnútri organizácie sa novela prakticky dotýka aj štatutárneho orgánu, IT a bezpečnostných útvarov, vlastníkov procesov, interného auditu, správcov sietí a systémov, ako aj dodávateľov. **Už žiadosť o audit vyžaduje údaje o tretích stranách a osobách podieľajúcich sa na zabezpečovaní bezpečnostných opatrení.**

Prevádzkovateľ preto nebude vedieť kvalitatívne pripraviť **audit** bez spolupráce technických, bezpečnostných, právnych a prevádzkových útvarov.

4. AUDIT A SAMOHODNOTENIE - DVA REŽIMY PREVEROVANIA

Základným pravidlom zostáva **audit vykonaný certifikovaným audítorom**. Zákon však umožňuje prevádzkovateľovi základnej služby, ktorý nie je prevádzkovateľom kritickej základnej služby, v ustanovenej periodicite splniť auditnú povinnosť aj samohodnotením prostredníctvom jednotného informačného systému kybernetickej bezpečnosti. **Samohodnotenie** vykonáva manažér kybernetickej bezpečnosti.

Možnosť samohodnotenia neznamena, že nekritický prevádzkovateľ sa auditu **môže vyhnúť natrvalo**. Takýto prevádzkovateľ sa musí podrobiť auditu do piatich rokov odo dňa zaradenia do registra prevádzkovateľov základnej služby a následne v periodicite ustanovenej vyhláškou. V čase, keď je povinný vykonať audit, samohodnotenie audit nenahrádza a nevykonáva sa.

Rozdiel je významný aj z hľadiska nezávislosti. **Audit vykonáva certifikovaný audítor a jeho podstatou je externé alebo organizačne nezávislé odborné posúdenie** založené na dôkazoch. **Samohodnotenie** vykonáva manažér kybernetickej bezpečnosti v rámci prevádzkovateľa. Aj pri samohodnotení však vyhláška výslovne požaduje odborný, objektívny a dôkazmi podložený postup. Výsledok preto **musí byť spätne preukázateľný a obhájitelný**.

Pre prax je vhodné chápať **samohodnotenie** ako priebežný regulačný kontrolný mechanizmus medzi povinnými auditmi. Prevádzkovateľ by nemal čakať na rok samohodnotenia s vytváraním dôkazov. Ak má manažér objektívne vyhodnotiť plnenie požiadaviek, organizácia **musí priebežne uchovávať aktuálnu bezpečnostnú dokumentáciu**, záznamy o vykonávaní opatrení, výsledky kontrol, záznamy o incidentoch, riadení rizík a ďalšie podklady.

5. AKO SA PO NOVOM VYKONÁVA AUDIT

Novelizovaný § 1 podrobnejšie opisuje jednotlivé fázy auditu. **Audit sa začína prijatím žiadosti o jeho vykonanie**. Audítor posudzuje kompletnosť údajov a **môže vyžiadať ďalšie informácie potrebné** na prípravu a výkon auditu. **Prevádzkovateľ preto musí počítať s tým, že samotné vyplnenie minimálnych náležitostí**

prílohy č. 1 nemusí byť konečným rozsahom podkladov.

Následne sa pripravuje harmonogram auditu. Ten má identifikovať organizačné útvary, procesy, auditované siete, informačné systémy, operačné technológie a fyzické lokality spolu s časovým plánom. **Súčasťou je aj určenie zodpovedného zamestnanca prevádzkovateľa, ktorý audítorovi poskytuje súčinnosť**. V praxi by táto osoba mala mať dostatočné oprávnenia koordinovať vstupy jednotlivých útvarov a zabezpečiť dostupnosť dokumentácie, systémových vlastníkov a technických pracovníkov.

Audítor určí rozsah auditu podľa prílohy č. 2 a zvolí auditné metódy. Vyhláška následne vyžaduje prípravu pracovnej dokumentácie, najmä zápisov zo stretnutí, evidencie predložených dôkazov, evidencie účastníkov auditu a evidencie navštívených lokalít. Tieto dokumenty sa stávajú prílohou záverečnej správy. Výkon auditu tak **musí byť spätne rekonštruovateľný: musí byť zrejmé, (i)** čo bolo overované, **(ii)** kým, **(iii)** kde, **(iv)** akou metódou a **(v)** na základe akého dôkazu.

Počas auditu sa preskúmava bezpečnostná dokumentácia, vyhodnocujú bezpečnostné opatrenia a vypracúva kontrolný záznam. Audítor zbiera, sústreďuje a vyhodnocuje dôkazy. Zodpovedný zamestnanec prevádzkovateľa je oboznamovaný so zistenými nedostatkami a zostavuje sa súbor odporúčaných opatrení na ich odstránenie. Zmyslom tohto postupu nie je iba vytvoriť výsledné hodnotenie, ale umožniť prevádzkovateľovi porozumieť nedostatkom a pripraviť nápravu.

Záverečná správa sa vypracúva podľa vzoru uvedeného v štandarde na výkon auditu kybernetickej bezpečnosti zverejnenom na webovom sídle NBÚ. Prevádzkovateľ by preto pri príprave auditu nemal pracovať iba s textom vyhlášky, ale aj s aktuálnym štandardom úradu, keďže práve ten konkretizuje podobu výstupu.

6. ŽIADOSŤ O AUDIT - PODSTATNE VIAC VSTUPNÝCH ÚDAJOV

Nová príloha č. 1 podrobne určuje minimálne náležitosti žiadosti o vykonanie auditu. **Okrem základnej identifikácie prevádzkovateľa sa uvádza, či ide o prevádzkovateľa kritickej základnej služby, kontaktné údaje osoby poskytujúcej audítorovi súčinnosť a osoby, ktorej sa odovzdáva záverečná správa**.

Významnou zmenou je dôraz na **personálne a dodávateľské prostredie**. Prevádzkovateľ uvádza počet všetkých zamestnancov, ale osobitne aj počet zamestnancov a iných osôb podieľajúcich sa na zabezpečovaní bezpečnostných opatrení. Uvádza tiež počet dodávateľov vykonávajúcich činnosti priamo súvisiace s prevádzkou sietí, informačných systémov a operačných technológií a názov poskytovanej služby. Pri tretích stranách sa sleduje aj počet ich pracovníkov zapojených do bezpečnostných opatrení.

Tieto údaje nie sú samoúčelné. Používajú sa pri výpočte základnej dĺžky auditu. Organizácia, ktorá outsourcuje správu infraštruktúry, bezpečnostné monitorovanie alebo inú významnú činnosť, preto nemôže pri výpočte rozsahu auditu vychádzať iba z vlastného interného tímu. Do obrazu auditovaného prostredia vstupujú aj relevantné osoby tretej strany.

Žiadosť ďalej obsahuje informácie o lokalitách, počte IKT a OT systémov, analýze rizík, existencii zdokumentovaného rozsahu a prijatí bezpečnostných opatrení, zoznam bezpečnostnej dokumentácie a úroveň vykonávania opatrení. Uvádza sa aj počet ďalších regulácií v oblasti kybernetickej bezpečnosti, počet a názvy poskytovaných služieb, informácia o certifikácii a počet používateľov sietí, informačných systémov a operačných technológií.

Praktickým dôsledkom je potreba kvalitnej inventarizácie. Ak prevádzkovateľ nevie spoľahlivo určiť svoje siete, IKT a OT prostredie, lokality, tretie strany, relevantné osoby a stav bezpečnostných opatrení, problém sa prejaví už pri príprave žiadosti. Nová žiadosť tak nepriamo testuje, či má organizácia základné riadiace a evidenčné mechanizmy kybernetickej bezpečnosti skutočne pod kontrolou.

7. NOVÝ VÝPOČET ČASOVÉHO ROZSAHU AUDITU

Najrozsiahlejšie praktické zmeny prináša príloha č. 2. Základná dĺžka auditu sa určuje v človeko-dňoch podľa efektívneho počtu osôb, ktoré sa u prevádzkovateľa a jeho relevantných tretích strán zúčastňujú na zabezpečovaní bezpečnostných opatrení. Tabuľka stanovuje základný rozsah od piatich človeko-dní pri 1 až 10 takýchto osobách a postupne ho zvyšuje podľa veľkosti prostredia.

Ak nadpolovičná väčšina osôb vykonáva určité identické činnosti, vyhláška umožňuje znížiť vstupný počet osôb. Na určenie efektívneho počtu možno pri identickej činnosti použiť druhú

odmocninu z počtu týchto osôb, zaokrúhlenú nahor. Cieľom je zabrániť neprimeranému nárastu auditných dní v prostrediach, kde veľký počet pracovníkov vykonáva rovnakú štandardizovanú činnosť.

Osobitne sa posudzujú lokality. Lokalita s neopakujúcimi sa poskytovanými službami je vždy súčasťou auditu spolu s centrálou. Pri lokalitách s opakujúcimi sa službami sa **môže použiť vzorkovanie; auditor vyberá lokality podľa rizikosti, veľkosti a počtu prevádzkovaných sietí, informačných systémov a operačných technológií**, pričom počet vzorkovaných lokalít vychádza z odmocniny počtu všetkých takýchto lokalít.

Po určení základnej dĺžky sa uplatnia faktory komplexnosti. Na jednej strane sa hodnotí poskytovaná služba a procesy - počet regulácií, počet služieb a procesná zložitosť a úroveň vykonávania bezpečnostných opatrení. Na druhej strane sa hodnotí komplexnosť IKT a OT prostredia a závislosť od tretích strán. Kombinácia týchto faktorov vedie k násobiteľu, ktorým sa základný počet človeko-dní upraví.

Výsledok preto môže byť medzi organizáciami s podobným počtom bezpečnostných pracovníkov výrazne odlišný. Prevádzkovateľ s jednoduchou infraštruktúrou, vysokou úrovňou zavedenia opatrení a malým počtom služieb **môže mať nižší výsledný rozsah** než organizácia rovnakej personálnej veľkosti s rozsiahlym OT prostredím, viacerými dodávateľmi a viacerými regulačnými režimami.

Vyhláška ponecháva audítorovi aj odbornú diskrečnú právomoc. Po predchádzajúcej konzultácii a so súhlasom prevádzkovateľa **môže odôvodnene upraviť vypočítaný rozsah** v rozmedzí mínus 30 % až plus 30 %. Takáto úprava však nemá byť svojvoľná. **Musí byť založená na konkrétnych okolnostiach** auditovaného prostredia a **musí byť zdôvodnená**.

Dôležité je aj rozdelenie času. **Ak je vymenovaný auditorský tím, čas na prvotné posúdenie dokumentácie, dodatočné podklady, predbežnú analýzu, spracovanie návrhu a záverečnej správy môže spolu predstavovať najviac 30 % celkovej dĺžky auditu. Najmenej 70 % vypočítaného času tak zostáva na audit na mieste.** Cestovný čas sa do vypočítaného času nezahŕňa.

Audit možno v určitej miere vykonať aj na diaľku, avšak rozsah auditu lokalít vykonávaného na diaľku nesmie prekročiť 30 % plánovaného času auditu na mieste.

Prevádzkovateľ teda **nemôže automaticky predpokladať, že celý audit prebehne prostredníctvom videokonferencií** a vzdialeného predkladania dokumentov.

8. PERIODICITA AUDITU A SAMOHODNOTENIA

Novela mení aj časové intervaly. Audit sa podľa prílohy č. 2 vykonáva a ukončuje najneskôr do konca tretieho kalendárneho roka nasledujúceho po roku, v ktorom bol posledný audit ukončený. Pre prevádzkovateľa základnej služby, ktorý nie je prevádzkovateľom kritickej základnej služby a využíva samohodnotenie, platí osobitný päťročný interval - **audit sa vykoná a ukončí najneskôr do konca piateho kalendárneho roka nasledujúceho po roku posledného auditu.**

Medzi týmito auditmi sa pri využití režimu podľa § 29 ods. 8 zákona vykonáva samohodnotenie každé dva roky. Správa o samohodnotení sa predkladá najneskôr do konca kalendárneho roka, v ktorom sa **samohodnotenie vykonáva.** Prevádzkovateľ by si preto mal viesť vlastný regulačný kalendár, ktorý odlišuje termín externého auditu od dvojročných termínov samohodnotenia.

Osobitná **povinnosť** auditu vzniká pri významnej zmene. **Audit sa musí vykonať najneskôr do šiestich mesiacov od okamihu, keď má zmena významný vplyv na realizované bezpečnostné opatrenia.** V porovnaní so staršou úpravou ide o dlhšiu lehotu, ale zároveň sa od prevádzkovateľa očakáva, že bude schopný význam zmeny identifikovať a zdokumentovať.

V praxi môže ísť napríklad o zásadnú zmenu architektúry, zavedenie alebo výmenu významného informačného či OT systému, významnú zmenu poskytovanej služby, migráciu kritických funkcií ku cloudovému alebo inému externému poskytovateľovi alebo inú zmenu, ktorá podstatne mení spôsob realizácie bezpečnostných opatrení. Samotná existencia šesťmesačnej **lehoty** neznamena, že bezpečnostné opatrenia možno počas tohto obdobia odkladať; **audit** iba následne overuje stav po významnej zmene.

9. KONTROLNÝ ZÁZNAM A DŮKAZY

Príloha č. 3 **nanovo upravuje kontrolný záznam auditovaných bezpečnostných opatrení.** Obsahuje súbor požiadaviek na bezpečnosť sietí, informačných systémov a operačných technológií podľa zákona, vykonávacích predpisov a relevantných osobitných predpisov. Pri spoločných požiadavkách sa **môže vyplniť**

spoločný záznam za všetky relevantné siete a systémy; odlišné opatrenia sa vyhodnocujú samostatne.

Pri každej požiadavke sa zaznamenáva súlad, čiastočný súlad alebo nesúlad, konkrétne zistenie, získané dôkazy a referencia na použitú metódu auditu. Vyhláška ako príklady metód uvádza pozorovanie činností a stavu opatrení, analýzu záznamov, analýzu postupov, predpisov a dokumentov, rozhovory a dotazníky.

Z pohľadu prevádzkovateľa je dôležité, že deklarácia „opatrenie máme zavedené“ sama osebe nemusí postačovať. Auditor potrebuje dôkaz o reálnom fungovaní opatrenia. Pri riadení prístupov to **môžu byť napríklad záznamy o schvaľovaní a odoberaní oprávnení, pri zálohovaní výsledky testov obnovy, pri zraniteľnostiach výstupy skenovania a evidencia nápravy a pri riadení dodávateľov zmluvné a kontrolné podklady.**

Kontrolný záznam zahŕňa aj overenie úplnosti bezpečnostnej dokumentácie, klasifikácie informácií a kategorizácie sietí, informačných systémov a operačných technológií. Ak sa na prevádzkovateľa vzťahujú ďalšie požiadavky nad rámec všeobecných bezpečnostných opatrení, kontrolný záznam má zachytiť aj spôsob ich plnenia. To je významné najmä pri subjektoch podliehajúcich súbežne ďalšej sektorovej alebo európskej regulácii.

Zistené nedostatky sa majú komunikovať priebežne zodpovednému pracovníkovi prevádzkovateľa. Kontrolný záznam sa uchováva s odbornou starostlivosťou a s ohľadom na citlivosť informácií dva roky od skončenia auditu. Keďže **môže obsahovať detailný obraz slabých miest** organizácie, jeho ochrana je sama osebe významnou bezpečnostnou požiadavkou.

10. ZÁVEREČNÁ SPRÁVA A HODNOTENIE SÚLADU

Záverečná správa o výsledkoch auditu obsahuje identifikáciu audítora, rozsah a cieľ auditu, použité metódy, zhrnutie zistení a výsledné konštatovanie súladu, čiastočného súladu alebo nesúladu. Súčasťou sú odporúčané nápravné opatrenia a rozsiahla dokumentácia auditu - žiadosť, výpočet trvania, kontrolný záznam, vyjadrenie prevádzkovateľa, harmonogram, zoznam dôkazov a zdôvodnenie zmien oproti plánovanému harmonogramu.

Pri zistení čiastočného súladu alebo nesúladu sa príkladá správa o zistených nedostatkoch s termínmi vykonania nápravných opatrení. **Prevádzkovateľ tak musí už v závere auditu**

vedieť, akým spôsobom a v akom termíne bude nedostatky odstraňovať. Nápravné opatrenia sa majú prijať tak, aby ich bolo možné zahrnúť do záverečnej správy.

Prakticky veľmi významné je pravidlo, podľa ktorého možno nedostatok odstránený ešte do termínu vyjadrenia prevádzkovateľa k zisteniam auditu pred spracovaním záverečnej správy vyhodnotiť ako súlad. Organizácia tak dostáva priestor na rýchlu nápravu zistenia ešte počas auditného procesu. Nejde však o možnosť „opraviť papier“ bez dôkazu; auditor **musí mať podklad, že nedostatok** bol skutočne odstránený.

Audit sa považuje za ukončený odovzdaním záverečnej správy prevádzkovateľovi základnej služby. Vyhláška zároveň stanovuje maximálnu dobu výkonu auditu 12 po sebe nasledujúcich mesiacov. **Následne sa uplatní zákonná povinnosť prevádzkovateľa predložiť záverečnú správu NBÚ spolu s opatreniami na nápravu a lehotami na ich odstránenie do 30 dní od ukončenia auditu.**

11. SAMOHODNOTENIE V PRAXI

Pri samohodnotení manažér kybernetickej bezpečnosti preskúmava bezpečnostnú dokumentáciu, vyhodnocuje prijaté bezpečnostné opatrenia a plnenie zákonných požiadaviek, zbiera a vyhodnocuje dôkazy a vypracuje správu o vykonaní samohodnotenia. Správa obsahuje identifikáciu manažéra, dátum vykonania, zhrnutie zistení s vyhodnotením požiadaviek na bezpečnosť sietí, informačných systémov a operačných technológií a zoznam evidovaných dôkazov.

Správa sa NBÚ predkladá prostredníctvom jednotného informačného systému kybernetickej bezpečnosti. Zodpovednosť manažéra za správnosť a úplnosť správy znamená, že manažér by mal mať reálny prístup k potrebným informáciám a dostatočnú organizačnú nezávislosť na objektívne pomenovanie nedostatkov. **Samohodnotenie**, ktoré iba formálne potvrdí súlad bez preverenia dôkazov, nezodpovedá požiadavke vyhlášky na odborný, objektívny a dôkazmi podložený postup.

Prevádzkovateľ by mal výsledky samohodnotenia premeniť na konkrétny plán nápravy aj vtedy, keď vyhláška pri správe o samohodnotení neupravuje rovnakú štruktúru nápravných opatrení ako pri záverečnej auditnej správe. **Samohodnotenie totiž slúži na preverenie účinnosti opatrení a plnenia povinností; identifikovaný nedostatok neprestáva byť**

nedostatkom iba preto, že bol zistený interným mechanizmom.

12. PRÁVA A POVINNOSTI HLAVNÝCH SUBJEKTOV

Prevádzkovateľ základnej služby je povinný zabezpečiť audit alebo, ak spĺňa zákonné podmienky, samohodnotenie v stanovenej periodicite. Pri audite **musí poskytnúť pravdivé a úplné** vstupné informácie, určiť osobu poskytujúcu súčinnosť, sprístupniť relevantnú dokumentáciu, dôkazy, osoby, systémy a lokality a vyjadriť sa k zisteniam. Po ukončení auditu má zákonnú **povinnosť** predložiť správu úradu a realizovať nápravné opatrenia.

Prevádzkovateľ má zároveň pri určovaní rozsahu auditu procesný priestor na konzultáciu. **Dodatočná úprava vypočítaného rozsahu auditorom o mínus alebo plus 30 % je viazaná na predchádzajúcu konzultáciu a súhlas prevádzkovateľa.** Prevádzkovateľ sa tiež vyjadruje k zisteniam auditu a jeho vyjadrenie tvorí súčasť dokumentácie záverečnej správy.

Auditor nesie odbornú zodpovednosť za správnosť a úplnosť záverečnej správy. **Musí zachovať objektivitu a nestrannosť**, primerane určiť rozsah, zvoliť metódy, zabezpečiť dôkaznú stopu a zdokumentovať svoje závery. Pri vzorkovaní lokalít alebo prvkov **musí postupovať tak, aby výsledok mal dostatočnú vypovedaciu schopnosť**.

Manažér kybernetickej bezpečnosti pri samohodnotení zodpovedá za správnosť a úplnosť správy. Je preto nielen koordinátorom bezpečnosti, ale pri tomto procese aj **osobou, ktorá musí vedieť odborným spôsobom posúdiť** stav opatrení a podložiť záver dôkazmi. Štatutárny orgán by mal vytvoriť podmienky, aby manažér mohol túto úlohu vykonávať bez konfliktu s operatívnym riadením IT.

NBÚ je adresátom záverečných správ a správ o samohodnotení a zároveň orgánom dohľadu. **Zákon mu umožňuje kontrolovať plnenie povinností, ukladať opatrenia na nápravu a sankcie.** Audit ani samohodnotenie preto nemožno chápať ako izolovaný interný proces; ich výstupy **môžu byť významným podkladom pri následnom dohľade úradu.**

13. PRECHODNÉ USTANOVENIA

Vyhláška č. 212/2026 Z. z. nadobudla účinnosť **1. septembra 2026**, pričom novela obsahuje osobitné prechodné pravidlá. **Audit**, ktorý bol začatý a neukončený **do 31. augusta 2026**, sa

dokončí podľa doterajších predpisov. **Organizácie teda nemusia už rozbehnutý audit od 1. septembra prerábať podľa novej metodiky.**

Druhé pravidlo je širšie: **audit začatý do 31. decembra 2026 sa môže vykonať aj podľa doterajších predpisov.** Ide o možnosť, nie povinnosť. Pre audity začínané v období od 1. septembra do 31. decembra 2026 tak vzniká prechodné obdobie, počas ktorého možno použiť starý režim, hoci nová vyhláška je už účinná.

V praxi by mal prevádzkovateľ spolu s auditorom ešte pred začatím auditu jednoznačne zdokumentovať, podľa ktorého režimu sa audit vykonáva. Je to dôležité pre výpočet rozsahu, obsah žiadosti, pracovnú dokumentáciu aj výslednú správu. Miešanie prvkov starej a novej metodiky bez jasného právneho základu by mohlo sťažiť preukázanie riadneho splnenia auditnej povinnosti.

14. SANKČNÉ A DOHLADOVÉ SÚVISLOSTI

Vyhláška sama nevytvára nový samostatný sadzobník pokút, jej pravidlá sú však priamo prepojené so zákonom o kybernetickej bezpečnosti. **Zákon umožňuje sankcionovať prevádzkovateľa základnej služby za porušenie povinností súvisiacich s auditom alebo samohodnotením a za nevykonanie nápravných opatrení.** Pri niektorých porušeníach zákon pracuje s vysokými hornými hranicami sankcií, najmä v režime závažnejších správnych deliktov.

Zodpovednosť sa netýka iba organizácie. Zákon upravuje **aj priestupkovú zodpovednosť fyzickej osoby, ktorá vykoná samohodnotenie prostredníctvom jednotného informačného systému v rozpore so zákonnými pravidlami, a tiež osoby vykonávajúcej audit v rozpore s podmienkami zákona.** **Praktický význam správneho auditného procesu preto rastie aj pre konkrétne osoby, ktoré zaň odborne zodpovedajú.**

NBÚ môže v rámci dohľadu vykonávať kontrolu, ukladať opatrenia na nápravu a v zákonom ustanovených prípadoch sankcie. Prevádzkovateľ by preto mal auditné zistenia a samohodnotenie chápať predovšetkým ako príležitosť na odstránenie slabých miest ešte predtým, ako sa rovnaký problém stane predmetom incidentu alebo dohľadového konania.

15. ČO BY MALI PREVÁDZKOVATELIA UROBIŤ

Po prvé, prevádzkovateľ by mal overiť svoje postavenie - najmä či je prevádzkovateľom kritickej základnej služby - a **z toho odvodiť, či môže využívať režim samohodnotenia.** **Následne** by mal skontrolovať dátum posledného ukončeného auditu, dátum zaradenia do registra a vytvoriť harmonogram ďalších auditov a samohodnotení.

Po druhé, je vhodné aktualizovať inventár sietí, informačných systémov, OT technológií, lokalít, poskytovaných služieb, tretích strán a osôb zapojených do bezpečnostných opatrení. Tieto informácie sú po novom priamo potrebné na prípravu žiadosti a výpočet rozsahu auditu.

Po tretie, organizácia by mala preveriť úplnosť bezpečnostnej dokumentácie, aktuálnosť analýzy rizík a najmä existenciu dôkazov o reálnom vykonávaní opatrení. **Audit** sa čoraz zreteľnejšie orientuje na dôkazný prístup. Politika alebo smernica bez záznamu o jej reálnom vykonávaní nemusí byť dostatočným podkladom na konštatovanie súladu.

Po štvrté, pri využívaní externých dodávateľov treba zabezpečiť auditovateľnosť dodávateľského reťazca. Prevádzkovateľ by mal vedieť identifikovať relevantné osoby dodávateľa, rozsah poskytovaných služieb a dôkazy o bezpečnostných opatreniach. Zmluvy by mali umožňovať poskytnutie potrebnej súčinnosti pri audite.

Po piate, prevádzkovateľ by mal nastaviť interný proces rýchlej nápravy zistení počas auditu. Nové pravidlá umožňujú pri nedostatku odstránenom ešte pred spracovaním záverečnej správy konštatovať súlad. Organizácia, ktorá má pripravené rozhodovacie a realizačné kapacity, tak **môže časť nedostatkov odstrániť ešte počas auditného cyklu.**

Napokon je potrebné venovať pozornosť ochrane auditnej dokumentácie. Kontrolné záznamy, dôkazy, architektonické informácie a popis zistených slabín **môžu byť mimoriadne citlivé.** Prístup k nim má byť riadený, ich prenos chránený a uchovávanie nastavené v súlade s požiadavkami vyhlášky a internými pravidlami organizácie.

16. HLAVNÉ ROZDIELY OPROTI DOTERAJŠEJ ÚPRAVE

Z praktického pohľadu je vhodné zhrnúť aj to, v čom sa režim účinný od 1. septembra 2026 odlišuje od doterajších pravidiel. Predchádzajúca úprava vychádzala z pravidelného auditu každé dva roky, pričom

audit sa musel začať do dvoch rokov od vydania predchádzajúcej záverečnej správy. **Nová úprava prechádza na kalendárne počítané lehoty a audit sa má vykonať a aj ukončiť najneskôr do konca tretieho kalendárneho roka nasledujúceho po roku ukončenia posledného auditu.** Pri nekritickom prevádzkovateľovi využívajúcom **samohodnotenie** sa interval externého auditu predlžuje na päť rokov, pričom medzi auditmi nastupuje dvojročné **samohodnotenie**.

Mení sa aj režim významnej zmeny. Podľa doterajšej úpravy sa **audit** pri významnej zmene vykonával najneskôr do dvoch mesiacov od okamihu, keď mala zmena významný vplyv na realizované bezpečnostné opatrenia. **Od 1. septembra 2026** je táto **lehota** šesť mesiacov. **Prevádzkovateľ tak získava viac času na auditné overenie zmeneného prostredia, avšak musí naďalej bezodkladne riadiť riziká a zaviesť primerané bezpečnostné opatrenia.** Šestimesačná **lehota** sa týka vykonania auditu, nie odkladu samotného zabezpečenia systému.

Podstatne sa mení metodika určovania rozsahu auditu. Starší režim pracoval s inou kombináciou personálnych údajov, kategorizácie systémov a percentuálnych korekcií. Nová príloha č. 2 vytvára viacstupňový model: najprv sa určí efektívny počet relevantných osôb, následne sa zohľadnia lokality a potom faktory komplexnosti poskytovanej služby a IKT/OT prostredia. Výsledkom je násobiteľ upravujúci základný počet človeko-dní. Rozsah tak má presnejšie odrážať skutočnú náročnosť auditovaného prostredia.

Výrazne sa rozširuje aj pohľad na dodávateľský reťazec a operačné technológie. Nové náležitosti

žiadosti výslovne vyžadujú údaje o tretích stranách, ich pracovníkoch zapojených do bezpečnostných opatrení a o počte systémov určených ako IKT alebo OT. Pri výpočte komplexnosti sa hodnotí závislosť od tretej strany aj rozsah OT infraštruktúry. **Organizácie s priemyselnými riadiacimi systémami alebo s významným outsourcingom preto musia počítať s tým, že tieto okolnosti sa premietnu priamo do plánovania auditu.**

Nový režim je detailnejší aj pri dôkaznej stope. Vyhláška presne pomenúva pracovné dokumenty auditu, evidenciu účastníkov a lokalít, zoznam dôkazov, harmonogram a zdôvodnenie rozdielov medzi plánovaným a skutočným priebehom. Kontrolný záznam má pri každej požiadavke zachytiť výsledné hodnotenie, zistenie, dôkaz a auditnú metódu. **V praxi sa tým zvyšuje transparentnosť auditného záveru a zároveň nároky na kvalitu podkladov na strane prevádzkovateľa.**

Napokon, **samohodnotenie** sa z dočasne využívaného nástroja posúva do systematického režimu pre nekritických prevádzkovateľov základných služieb. Zákon a vyhláška mu dávajú jasnú periodicitu, určujú zodpovednú osobu, obsah správy a spôsob jej predkladania úradu. Prevádzkovateľ, ktorý túto možnosť využije, preto potrebuje **samohodnotenie** začleniť do svojho systému riadenia kybernetickej bezpečnosti rovnako plánovane ako externý **audit**.

Publikované dňa 30.09.2026.

NOVÉ VYMEDZENIE INOVAČNÝCH PODNIKOV, STARTUPOV A SCALEUPOV

1. ABSTRAKT

Európska komisia prijala **18. marca 2026** odporúčanie (EÚ) 2026/720 o vymedzení inovačných podnikov, inovačných startupov a inovačných scaleupov. **Cieľom odporúčania je vytvoriť spoločné, objektívne a prakticky použiteľné definície troch skupín podnikov, ktoré majú významné postavenie v inováčnej politike Európskej únie.** Doterajšia nejednotnosť pojmov startup, scaleup alebo **inovačný podnik** komplikovala porovnávanie údajov medzi členskými štátmi a mohla viesť k rozdielnemu nastavovaniu podmienok podporných programov. Odporúčanie preto zavádza spoločné kritériá založené najmä na inováčnej činnosti, výdavkoch na výskum a vývoj, veľkosti, veku, raste a vlastníckej samostatnosti podniku.

Odporúčanie nie je nariadením ani smernicou a samo osebe podnikateľom nezakladá nárok na dotáciu, daňovú úľavu alebo inú formu podpory. Jeho praktický význam však **môže byť značný.** Komisia vyzýva členské štáty, Európsku investičnú banku a Európsky investičný fond, aby nové definície používali pri prijímaní legislatívnych, politických a finančných podporných opatrení, pri realizácii programov zameraných na inovačné podniky, startupy a scaleupy a pri zbere údajov. **V článku vysvetľujeme jednotlivé definície, spôsob ich uplatňovania a ich možné praktické dôsledky pre podniky a verejnú správu.**

2. PREČO EURÓPSKA ÚNIA POTREBUJE SPOLOČNÉ DEFINÍCIE

Startup alebo scaleup nie sú iba marketingové označenia. V hospodárskej a inováčnej politike sa podľa týchto kategórií **môžu nastavovať programy financovania, podpora** výskumu a vývoja, prístup k investičným nástrojom, regulačné úľavy, podpora internacionalizácie alebo zber štatistických údajov. Ak však každý členský štát alebo jednotlivý program používa inú definíciu, rovnaký podnik **môže byť v jednom systéme** startupom a v inom už nie.

Komisia preto vychádza z potreby vytvoriť spoločný referenčný rámec pre politiky uplatňované v Európskej únii a Európskom hospodárskom priestore. Definície majú byť

založené na objektívnych a relatívne ľahko overiteľných kritériách, akými sú investície do inovácií, vek podniku, jeho veľkosť alebo rast. Súčasne majú zohľadniť špecifiká technologicky náročných podnikov, najmä deep-tech spoločností, pri ktorých **môže vývoj výrobu, regulačná validácia** a cesta ku komercializácii trvať podstatne dlhšie.

Nové definície nenahrádzajú existujúce európske vymedzenie mikropodnikov, malých a stredných podnikov ani malých spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou. Ide o inú klasifikačnú vrstvu. Podnik **môže byť napríklad malým podnikom** z hľadiska pravidiel pre MSP a zároveň inovačným startupom podľa odporúčania. Pri scaleupoch **môže ísť aj o podniky, ktoré už prekročili klasické hranice MSP.**

Podstatnou myšlienkou je tiež oddeliť skutočne inovačné startupy a scaleupy od podnikov, ktoré sú iba nové alebo rýchlo rastúce. **Samotný nízky vek podniku z neho ešte nerobí inovačný startup** a samotný rýchly rast z podniku nerobí inovačný scaleup. **V oboch prípadoch musí byť najprv splnená základná podmienka inovačného podniku.**

3. PRÁVNÁ POVAHA ODPORÚČANIA A JEHO PRAKTICKÝ VÝZNAM

Odporúčanie bolo prijaté na základe článku 292 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Na rozdiel od nariadenia nejde o všeobecne záväzný právny akt, ktorý by sa automaticky a priamo uplatňoval vo všetkých členských štátoch. **Členskému štátu preto samotné odporúčanie neprikazuje prijať konkrétny zákon a podniku priamo neukladá povinnosť označiť sa za startup alebo scaleup.**

To však neznamená, že odporúčanie nemá praktické účinky. Jeho adresátmi sú členské štáty, Európska investičná banka a Európsky investičný fond. Komisia ich vyzýva, aby definície z prílohy používali pri prijímaní legislatívnych, politických alebo finančných podporných opatrení a pri realizácii programov určených inovačným podnikom, startupom a scaleupom. Rovnaké definície majú používať aj pri zbere údajov o týchto podnikoch.

V praxi teda odporúčanie vytvára spoločnú európsku metodiku. Ak Slovenská republika pripraví nový program určený napríklad

inovačným startupom, odporúčanie smeruje k tomu, aby pri určení oprávnených prijímateľov vychádzala práve z týchto kritérií. To isté platí pri programoch inovačnej podpory, finančných nástrojoch alebo pri štatistickom a analytickom sledovaní startupového a scaleupového ekosystému.

Odporúčanie zároveň vyzýva členské štáty, EIB a EIF, aby Komisii oznámili opatrenia prijaté na jeho vykonanie. Ide teda o nástroj koordinácie politík. Jeho význam sa bude zvyšovať podľa toho, do akej miery budú nové definície preberané do konkrétnych európskych a vnútroštátnych programov, právnych predpisov a podmienok podpory.

Pre samotný podnik je preto rozhodujúce rozlišovať medzi definíciou a konkrétnym právom na podporu. **Splnenie definície inovačného startupu môže byť v budúcnosti jednou z podmienok určitého programu, ale automaticky neznamená, že podnik má na podporu nárok.** Vždy bude potrebné preskúmať aj ostatné podmienky konkrétnej schémy, výzvy alebo finančného nástroja.

4. ZÁKLADNÉ POJMY

Príloha odporúčania najskôr definuje niekoľko pojmov potrebných na ďalšie posudzovanie. „**Podnikom**“ je akýkoľvek subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť bez ohľadu na jeho právnu formu. Rozhodujúca teda nie je forma obchodnej spoločnosti, ale existencia hospodárskej činnosti. Do definície **môžu patriť aj partnerstvá alebo združenia**, ak pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.

„**Prevádzkové náklady**“ zahŕňajú náklady vzniknuté pri bežnej podnikateľskej činnosti potrebné na výrobu tovarov a poskytovanie služieb, napríklad personálne náklady, materiál, zmluvné služby, komunikácie, energie, údržbu, nájom alebo administratívu. Nezahŕňajú finančné a daňové položky. Tento pojem je dôležitý pri výpočte intenzity výdavkov na výskum a vývoj.

„**Čistý predaj**“ predstavuje sumy z predaja výrobkov a poskytovania služieb po odpočítaní obchodných zliav, DPH a ďalších daní priamo súvisiacich s obratom. „Výskum a vývoj“ sa viaže na základný výskum, priemyselný výskum a experimentálny vývoj podľa pravidiel EÚ o štátnej pomoci. Odporúčanie tak nevytvára úplne nový autonómny pojem výskumu a vývoja, ale nadväzuje na existujúcu európsku terminológiu.

5. INOVAČNÝ PODNIK

Základnou kategóriou je **inovačný podnik**. Startup aj scaleup **musia najskôr spĺňať definíciu inovačného podniku**. Odporúčanie pritom stanovuje dve alternatívne cesty. Podniku stačí splniť jednu z nich.

5.1 Kritérium výdavkov na výskum a vývoj

Prvou možnosťou je **finančné kritérium**. Podnik sa považuje za inovačný, **ak aspoň v jednom z troch predchádzajúcich účtovných období vynaložil náklady na výskum a vývoj vo výške najmenej 10 %** svojich celkových prevádzkových nákladov alebo **najmenej 5 %** svojho celkového čistého predaja.

Ide o dve alternatívne percentuálne hranice. **Podnik teda nemusí splniť súčasne 10 % prevádzkových nákladov aj 5 % čistého predaja.** Rovnako nemusí hranicu dosahovať vo všetkých troch rokoch; postačuje jej dosiahnutie aspoň v jednom z troch predchádzajúcich účtovných období.

Pri výpočte výdavkov na výskum a vývoj možno zohľadniť personálne náklady výskumníkov, technikov a podporných pracovníkov v rozsahu ich práce na projektoch výskumu a vývoja. Ďalej sem patria náklady na nástroje a vybavenie v rozsahu a počas obdobia ich používania na projektoch, príslušné náklady na budovy a pozemky, zmluvný výskum, nakúpené alebo licencované znalosti a patenty, poradenské služby používané výlučne na projekty výskumu a vývoja, ako aj dodatočné režijné a ďalšie prevádzkové výdavky priamo vzniknuté v dôsledku týchto projektov.

V praxi bude pre podnik dôležité vedieť tieto náklady spoľahlivo oddeliť od ostatných nákladov. Ak chce svoj status preukazovať finančným kritériom, mal by mať účtovnú a projektovú evidenciu, z ktorej bude zrejmé, ktoré personálne, odpisové, zmluvné alebo materiálové náklady sa skutočne viažu na výskum a vývoj.

5.2 Kritérium inovačnej činnosti

Druhá cesta je určená aj podnikom, ktoré nemajú takú vysokú intenzitu výdavkov na výskum a vývoj. Podnik je inovačný, **ak s cieľom komercializácie v posledných troch účtovných obdobiach vyvinul, vyvíja alebo v dohľadnej budúcnosti vyvinie** výrobky, služby alebo podnikateľské procesy, ktoré **sú nové alebo podstatne zlepšené oproti súčasnému stavu** techniky v jeho odvetví **a nesú riziko technologického alebo priemyselného neúspechu.**

Táto alternatíva je prakticky významná pre inovácie, ktoré sa nemusia prejavíť vysokým účtovným podielom výdavkov na výskum a vývoj. Súčasne však nejde o akúkoľvek zmenu výrobného procesu. **Musí ísť o novosť alebo podstatné zlepšenie oproti stavu techniky v príslušnom odvetví a zároveň musí existovať technologické alebo priemyselné riziko neúspechu.**

Pri tejto ceste bude dokazovanie menej mechanické než pri percentuálnom teste. Podnik by mal vedieť preukázať obsah inovácie, porovnanie so stavom techniky v odvetví, zámer komercializácie a existenciu technologického alebo priemyselného rizika. Relevantnými podkladmi **môžu byť projektová dokumentácia, technické špecifikácie, výsledky testovania, patentová alebo licenčná dokumentácia, odborné posudky či dokumentácia vývoja výrobného procesu.**

6. INOVAČNÝ STARTUP

Inovačný startup je užšou podkategóriou inovačného podniku. **Na rozdiel od základnej definície sa tu jednotlivé podmienky neuplatňujú alternatívne.** Podnik **musí splniť všetky kritériá súčasne.**

Po prvé **musí byť inovačným podnikom podľa bodu 2 prílohy.** Po druhé **musí byť samostatným podnikom podľa pravidiel vlastníckej štruktúry.** Po tretie **musí zamestnávať menej ako 100 osôb a jeho ročný obrat alebo celková ročná súvaha, alebo oboje, nesmú prekročiť 10 miliónov EUR.** Po štvrté musí vykonávať činnosť menej ako desať rokov od svojej registrácie.

Hranica menej ako 100 pracovníkov je zámerne vyššia než klasická hranica malého podniku podľa odporúčania o MSP. Komisia tým zohľadňuje najmä deep-tech a kapitálovo náročné startupy, ktoré **môžu už v skoršej fáze** potrebovať väčšie multidisciplinárne tímy. Desaťročný vekový limit zase reaguje na dlhšie cykly výskumu, vývoja a regulačného schvaľovania.

Prakticky to znamená, že ani mladá spoločnosť s desiatimi zamestnancami a nízkym obratom nebude inovačným startupom, ak nespĺňa jednu z ciest definície inovačného podniku. Naopak, technologická spoločnosť **môže zostať inovačným startupom aj vo vyššom veku, než sa pod pojmom startup bežne intuitívne rozumie, pokiaľ od registrácie neuplynulo desať rokov a spĺňa ostatné kritériá.**

Významné je aj **kritérium samostatnosti.** Definícia nie je určená na to, aby sa za startup

automaticky považovala malá dcérska spoločnosť veľkej korporácie. Pri posudzovaní preto treba analyzovať kapitálové a hlasovacie vzťahy a prípadné prepojenia s inými podnikmi.

7. INOVAČNÝ SCALEUP

Inovačný scaleup predstavuje podnik, ktorý **už dosiahol vyššiu ekonomickú veľkosť a preukazuje výraznú rastovú dynamiku, pričom si zachováva inovačný charakter.** Aj v tomto prípade **musia byť všetky základné kritériá splnené súčasne.**

Podnik **musí byť inovačným podnikom a zároveň samostatným podnikom.** Jeho ročný obrat alebo celková ročná súvaha, alebo oboje, **musia presiahnuť 10 miliónov EUR. Súčasne musí priemerný ročný nárast počtu zamestnancov alebo príjmov za dva predchádzajúce roky presiahnuť 20 %.**

Napokon **musí podnik spĺňať aspoň jednu z dvoch podmienok:** zamestnávať menej ako 750 osôb alebo nebyť verejne kótovaný. Tieto dve podmienky sú alternatívne. Nekótovaný podnik teda **môže mať aj 750 alebo viac pracovníkov,** ak spĺňa ostatné kritériá. Naopak, verejne kótovaný podnik **môže byť inovačným scaleupom, ak** zamestnáva menej ako 750 osôb a spĺňa všetky ďalšie podmienky.

Hranica 10 miliónov EUR zároveň oddeľuje ekonomicky vyspelejšiu fázu scaleupu od startupu. **Kým pri startupe ročný obrat alebo súvaha túto hranicu nesmú prekročiť, pri scaleupe ju naopak musí prekročiť aspoň jeden z týchto finančných ukazovateľov.**

Najvýznamnejším odlišovacím prvkom je rastové kritérium. Nestačí, že podnik je väčší a inovačný. **Musí vykázať priemerný analýzovaný rast počtu pracovníkov alebo príjmov presahujúci 20 % za dva predchádzajúce roky.** Definícia tým odlišuje scaleup od etablovaného inovačného podniku, ktorý síce investuje do inovácií, ale už nerastie tempom typickým pre škálovanie.

8. SAMOSTATNÝ, PARTNERSKÝ A PREPOJENÝ PODNIK

Pri startupoch a scaleupoch je **vlastnícka štruktúra rovnako dôležitá** ako vek, veľkosť či rast. Odporúčanie vyžaduje, aby išlo o samostatný podnik. Samostatným je podnik, ktorý nie je partnerským ani prepojeným podnikom podľa pravidiel prílohy.

Za partnerské sa v zásade považujú podniky, medzi ktorými existuje najmenej 25 % účasť na

základnom imaní alebo hlasovacích právach bez toho, aby už išlo o prepojenie s rozhodujúcim vplyvom. Ak **25 %** alebo viac kapitálu alebo hlasovacích práv priamo alebo nepriamo kontroluje jeden alebo viac verejných subjektov, podnik sa spravidla nemôže považovať za **inovačný startup** alebo **inovačný scaleup**.

Odporúčanie však pozná **výnimky, ktoré sú dôležité práve pre financovanie inovačných spoločností**. Podnik **môže byť za určitých podmienok naďalej považovaný za samostatný aj pri najmenej 25 % účasti** verejných investičných spoločností, fondov rizikového alebo súkromného kapitálu, podnikateľských anjelov, univerzít, neziskových výskumných centier, inštitucionálnych investorov vrátane regionálnych rozvojových fondov alebo malých orgánov miestnej samosprávy. Pri podnikateľských anjeloch odporúčanie stanovuje aj limit ich celkovej investície do rovnakého podniku nižší ako 5 miliónov EUR.

Prepojenie vzniká pri intenzívnejších vzťahoch kontroly, napríklad ak jeden podnik disponuje väčšinou hlasovacích práv v inom podniku, **môže vymenovať alebo odvolať väčšinu** jeho riadiaceho alebo dozorného orgánu, má **zmluvné právo uplatňovať rozhodujúci vplyv** alebo na základe dohody s ostatnými spoločníkmi sám kontroluje väčšinu hlasovacích práv.

Tieto pravidlá zabraňujú tomu, aby sa veľká podnikateľská skupina formálne rozdelila na menšie subjekty a prostredníctvom jednej dcérskej spoločnosti získala status určený pre samostatné inovačné startupy alebo scaleupy. Zároveň však výnimky umožňujú, aby startup nestratil status iba preto, že doň vstúpil typický rizikový investor alebo univerzita.

9. AKO SA POČÍTAJÚ ÚDAJE O PODNIKU

Odporúčanie upravuje aj referenčné údaje, **pretože pri praktickom uplatňovaní definícií musí byť jasné, z ktorého obdobia sa posudzuje počet pracovníkov, obrat a súvahová suma**. Vychádza sa z údajov za posledné schválené účtovné obdobie, vypočítaných na ročnom základe. Obrat sa posudzuje bez DPH a ostatných nepriamych daní.

Ak podnik na konci účtovného obdobia prekročí alebo klesne pod relevantnú personálnu alebo finančnú hranicu, samotná jednorazová zmena podľa pravidiel odporúčania nespôsobí okamžitú stratu alebo nadobudnutie statusu; pri príslušných hraniciach sa sledujú dve po sebe nasledujúce účtovné obdobia. Pri novozaloženom podniku, ktorého účtovná závierka ešte nebola

schválená, sa používajú údaje odvodené z odhadu vykonaného v dobrej viere počas účtovného obdobia.

Počet pracovníkov sa vyjadruje prostredníctvom ročných pracovných jednotiek. Osoba pracujúca na plný pracovný čas počas celého roka predstavuje jednu jednotku. Práca osôb, ktoré nepracovali celý rok, pracovali na čiastočný úväzok alebo sezónne, sa započítava pomerne. **Do personálu sa zahŕňajú zamestnanci, osoby považované podľa vnútroštátneho práva za zamestnancov, vlastníci-manažéri a spoločníci pravidelne pracujúci v podniku a čerpajúci z neho finančné výhody**. Učni a študenti v odbornom vzdelávaní na základe príslušnej zmluvy sa nezapočítavajú a nezapočítava sa ani obdobie materskej alebo rodičovskej dovolenky.

Pri samostatnom podniku sa údaje určujú na základe jeho vlastného účtovníctva. Pri partnerských a prepojených podnikoch sa však **musí zohľadniť aj príslušná časť** údajov iných podnikov podľa pravidiel prílohy. **V praxi je preto pri zložitejšej vlastníckej štruktúre potrebné najskôr správne identifikovať vzťahy medzi podnikmi a až potom počítať personálne a finančné ukazovatele**.

10. AKO MÔŽE PODNIK PREUKAZOVAŤ SVOJ STATUS

Odporúčanie nevytvára centrálny európsky register, do ktorého by sa podnik zapísal a automaticky získal status inovačného startupu alebo scaleupu. **Praktické overovanie bude závisieť od konkrétneho programu alebo opatrenia, ktoré definície použije**. Verejný orgán alebo poskytovateľ podpory preto **môže požadovať dokumenty preukazujúce splnenie jednotlivých kritérií**.

Pri finančnom kritériu inovačného podniku budú **kľúčové účtovné údaje a evidencie nákladov na výskum a vývoj**. Pri kvalitatívnom kritériu inovácie bude potrebné preukázať novosť alebo podstatné zlepšenie, komercializačný cieľ a technologické alebo priemyselné riziko. Pri startupe bude potrebný aj údaj o dátume registrácie, počte pracovníkov, obrate alebo súvahe a vlastníckej štruktúre. Pri scaleupe pribudne preukázanie rastu za dve predchádzajúce obdobia.

Podnikom možno preto odporučiť vytvoriť si vlastný súbor podkladov preukazujúcich status. **Môže obsahovať výpis z registra**, účtovné závierky, výpočet ročných pracovných jednotiek, vlastnícku štruktúru, evidenciu výdavkov na výskum a vývoj, technickú dokumentáciu inovácií

a výpočet rastu. Takáto pripravenosť **môže zjednodušiť účasť v budúcich** programoch, ktoré budú európsku definíciu používať.

Dôležité je tiež status pravidelne prehodnocovať. Startup **môže po desiatich rokoch prestať** spĺňať vekové kritérium, podnik **môže prekročiť finančné hranice alebo zmeniť** vlastnícku štruktúru. Scaleup zase **musí spĺňať požadovanú rastovú dynamiku**. Označenie preto nemožno vnímať ako trvalú vlastnosť podniku bez ohľadu na jeho ďalší vývoj.

11. ČO ODPORÚČANIE ZNAMENÁ PRE ČLENSKÉ ŠTÁTY, TEDA AJ SR

Najvýznamnejším adresátom odporúčania sú členské štáty. Komisia ich vyzýva, aby spoločné definície používali pri prijímaní legislatívnych, politických a finančných podporných opatrení alebo pri vykonávaní programov určených inovačným podnikom, inovačným startupom a inovačným scaleupom. Zároveň ich majú používať pri zbere údajov.

V slovenskej praxi to **môže znamenať postupné premietnutie definícií do podmienok národných schém podpory, grantových a návratných finančných nástrojov, programov podpory výskumu a inovácií alebo opatrení zameraných na rast** inovačných spoločností. **Odporúčanie však samo nemení existujúce slovenské zákony ani automaticky neprepisuje podmienky už vyhlásených programov.** Na konkrétny program sa nové definície použijú vtedy, keď ich príslušný právny alebo programový rámec prevezme alebo na ne odkáže.

Pri príprave nových opatrení by členské štáty mali predovšetkým zabrániť vytváraniu ďalších odlišných národných definícií bez vecného dôvodu. Spoločná terminológia má znižovať fragmentáciu vnútorného trhu. Podnik, ktorý spĺňa rovnaké objektívne kritériá, by mal byť pri porovnateľných politikách identifikovateľný rovnako bez ohľadu na členský štát. Druhou oblasťou je zber údajov. Jednotná definícia umožní presnejšie porovnávať počet a vývoj inovačných startupov a scaleupov, ich rast, financovanie a prínos pre hospodárstvo. To **môže následne ovplyvňovať tvorbu politik**, hodnotenie startupových ekosystémov a smerovanie verejných zdrojov.

Členské štáty majú Komisiu informovať o opatreniach, ktorými odporúčanie vykonali. Odporúčanie teda predpokladá aktívnu implementáciu do vnútroštátnej politiky, hoci ponecháva na jednotlivých štátoch, akými

konkrétnymi právnymi alebo programovými nástrojmi tak urobia.

12. VÝZNAM PRE FINANCOVANIE A VEREJNÚ PODPORU

Jedným z hlavných praktických dôvodov spoločnej definície je možnosť cielenejšie nastavovať verejnú a investičnú podporu. Komisia výslovne spája inovačný charakter podnikov s možnosťou diferencovaného politického zaobchádzania, cielenej verejnej podpory a regulačného uľahčenia. Spoločná definícia **môže poskytovateľom pomoci umožniť presnejšie určiť skupinu podnikov, na ktorú má byť opatrenie zamerané.**

To však nemožno zamieňať s pravidlami štátnej pomoci. Ak členský štát poskytuje podnikom verejný zdroj, **musí naďalej rešpektovať príslušné pravidlá práva EÚ o štátnej pomoci.** Status inovačného startupu podľa odporúčania sám osebe neznamena, že možno podporu poskytnúť bez ďalšieho právneho základu alebo bez splnenia podmienok konkrétnej schémy.

Rovnaký princíp platí pre EIB a EIF, ktorým je odporúčanie takisto adresované. Spoločná terminológia **môže zjednodušiť navrhovanie a sledovanie** finančných nástrojov určených pre inovačné spoločnosti a zlepšiť porovnateľnosť údajov o prijímateľoch. **Konkrétne podmienky financovania však budú vždy vyplývať z príslušného finančného produktu alebo programu.**

13. VZŤAH K EURÓPSKEJ POLITIKE PRE STARTUPY A SCALEUPY

Odporúčanie je súčasťou širšej Stratégie EÚ pre startupy a scaleupy. Komisia v nej identifikovala potrebu znižovať regulačnú fragmentáciu, zlepšovať prístup k financovaniu, urýchliť vstup inovácií na trh, podporovať získavanie talentov a zlepšiť prístup k infraštruktúre, technologickým centráam a službám. Jednotná definícia je horizontálnym nástrojom, ktorý **môže tieto politiky prepájať.**

Jej význam spočíva aj v tom, že umožňuje presnejšie zacieliť budúce opatrenia na podniky, ktoré skutočne kombinujú inovácie s ranou fázou alebo rýchlym rastom. Komisia zároveň buduje európsky startupový a scaleupový scoreboard, ktorý sleduje rozvoj ekosystémov v členských štátoch. Jednotná terminológia zlepšuje porovnateľnosť takýchto údajov.

Pre podniky je preto vhodné sledovať nielen samotné odporúčanie, ale aj nové európske a vnútroštátne opatrenia, ktoré naň budú nadväzovať. **Praktický význam definícií sa bude prejavovať najmä tam, kde sa stanú kvalifikačným kritériom pre podporu, investičný nástroj, regulačný režim alebo iný program.**

14. PRAKTICKÉ PRÍKLADY

Príkladom inovačného podniku **môže byť spoločnosť, ktorá v** jednom z posledných troch účtovných období vynaložila **12 %** prevádzkových nákladov na výskum a vývoj. Ak je zároveň samostatná, zamestnáva 45 osôb, jej obrat ani súvaha neprekračujú 10 miliónov EUR a od registrácie uplynulo šesť rokov, spĺňa aj kritériá inovačného startupu.

Ak tá istá spoločnosť neskôr prekročí 10 miliónov EUR obratu a za dva predchádzajúce roky dosiahne priemerný anualizovaný rast príjmov vyšší ako **20 %**, **môže sa pri splnení ostatných kritérií dostať do kategórie inovačného scaleupu.** Nejde však o automatický „prechod“ iba z dôvodu veku. **Musí byť splnená finančná hranica, rastové kritérium, inovačný charakter aj požiadavka samostatnosti.**

Naopak, rýchlo rastúci internetový predajca, ktorý medziročne výrazne zvyšuje tržby, ale nevykonáva relevantnú inovačnú činnosť ani nespĺňa kritérium výdavkov na výskum a vývoj, nebude inovačným scaleupom iba preto, že rastie o viac ako **20 %**. Odporúčanie cielene oddeluje rast založený na inovácii od bežnej obchodnej expanzie.

Rovnako spoločnosť založená veľkým priemyselným koncernom ako jeho plne kontrolovaná dcérska spoločnosť nemusí spĺňať požiadavku samostatného podniku, hoci má málo pracovníkov a vyvíja nový produkt. Pri posudzovaní statusu je preto potrebné analyzovať nielen hospodárske ukazovatele, ale aj vlastnícke a kontrolné vzťahy.

15. ČO BY MALI PODNIKY A VEREJNÉ ORGÁNY UROBIŤ

Podniky, ktoré sa pohybujú v inovačnom ekosystéme, by si mali predbežne vyhodnotiť, či

spĺňajú definíciu inovačného podniku a následne startupu alebo scaleupu. **Praktické je pripraviť si dokumentáciu k výdavkom na výskum a vývoj, inovačným projektom, počtu pracovníkov, finančným ukazovateľom, veku a vlastníckej štruktúre.** Pri scaleupe treba navyše sledovať a vedieť vypočítať dvojročnú rastovú dynamiku.

Orgány verejnej správy a inštitúcie pripravujúce podporné programy by mali pri nových opatreniach posúdiť, či je ich cieľovou skupinou niektorá z kategórií podľa odporúčania. Ak áno, použitie spoločnej európskej definície znižuje potrebu vytvárať vlastné kritériá a uľahčuje porovnateľnosť programu s opatreniami v iných členských štátoch.

Pri implementácii je vhodné súčasne presne stanoviť spôsob preukazovania jednotlivých kritérií. Najmä kvalitatívne kritérium inovačného podniku si bude vyžadovať metodiku, podľa ktorej sa bude overovať novosť alebo podstatné zlepšenie oproti stavu techniky a technologické či priemyselné riziko. Bez jednotného spôsobu dokazovania by sa časť fragmentácie mohla presunúť z definície do aplikačnej praxe.

Rovnako je potrebné nastaviť pravidlá pre kontrolu vlastníckej štruktúry, výpočet pracovníkov a posudzovanie účtovných údajov. **Odporúčanie už poskytuje podrobný základ, ale konkrétny program by mal žiadateľovi jasne vysvetliť, ktoré dokumenty musí predložiť a k akému dátumu sa status posudzuje.**

Publikované dňa 30.09.2026.

NOVÁ ÚPRAVA DIZAJNOV EURÓPSKEJ ÚNIE

1. ABSTRAKT

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2026/715 z **11. marca 2026** o dizajnoch Európskej únie predstavuje aktuálny základný právny predpis pre jednotnú ochranu dizajnov na úrovni Európskej únie. Nariadenie nadobudlo **účinnosť 1. júla 2026** a nahradilo nariadenie Rady (ES) č. 6/2002. Je potrebné zdôrazniť, že ide o kodifikované znenie: nariadenie 2026/715 systematicky zhromažďuje a nahrádza pôvodné **nariadenie č. 6/2002** v znení jeho neskorších zmien, predovšetkým rozsiahlej reformy prijatej nariadením (EÚ) 2024/2822. **Praktický význam nového aktu preto spočíva v tom, že od 1. júla 2026 poskytuje jeden ucelený text pravidiel, podľa ktorých sa posudzuje vznik, rozsah, registrácia, výkon a zánik práv k dizajnu EÚ.**

Reforma modernizuje ochranu dizajnov pre digitálne hospodárstvo. Pojem dizajnu zahŕňa aj pohyb, prechod a animáciu znakov vzhľadu a pojem výrobku výslovne pokrýva aj nehmotné formy, grafické používateľské rozhrania, logá, priestorové usporiadania a ďalšie digitálne výstupy. Rozširuje sa tiež ochrana proti neoprávnenému využívaniu podkladov a softvéru umožňujúcich výrobu výrobku, čo je významné najmä pri 3D tlači. Nariadenie zároveň upravuje opravárenskú doložku, nový symbol registrácie, flexibilnejšie viacnásobné prihlášky, modernizované zastupovanie a procesné pravidlá pred EUIPO a nový systém poplatkov.

2. KODIFIKÁCIA AKO ZAVRŠENIE REFORMY DIZAJNOV

Účelom nového nariadenia je odstrániť potrebu pracovať s nariadením č. 6/2002 a viacerými novelami súčasne. **Podnik, dizajnér, patentový zástupca alebo súd tak môže od 1. júla 2026 vychádzať z jedného konsolidovaného právneho aktu.**

Nariadenie sa dopĺňa delegovaným nariadením Komisie (EÚ) 2026/137 a vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) 2026/138. Tieto akty **od 1. júla 2026 upravujú podrobnosti konaní a praktické pravidlá registrácie, zastupovania, dokazovania a ďalších procesných otázok.** Pri konkrétnom podaní na Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo preto nestačí poznať iba základné nariadenie.

Na národnej úrovni zostáva ochrana dizajnov zachovaná paralelne.

3. DVA SPÔSOBY OCHRANY - ZAPÍSANÝ A NEZAPÍSANÝ DIZAJN EÚ

Nariadenie zachováva dva základné režimy. Dizajn **môže byť chránený ako nezapísaný dizajn EÚ** alebo ako **zapísaný dizajn EÚ**. Oba majú jednotný charakter a ich účinky sa vzťahujú na celú Úniu, avšak rozsah a praktická sila ochrany sú rozdielne.

Nezapísaný dizajn EÚ vzniká bez registračného konania, ak je dizajn sprístupnený verejnosti v Únii spôsobom predpokladaným nariadením. Ochrana trvá tri roky odo dňa prvého sprístupnenia verejnosti v Únii. Je vhodná najmä pre odvetvia s krátkym životným cyklom výrobkov, napríklad módu alebo sezónne kolekcie, kde by **registrácia** každého dizajnu mohla byť neefektívna.

Jeho nevýhodou je užší výkon **práva**. Majiteľ nezapísaného dizajnu **môže zakázať napadnuté použitie iba** vtedy, ak je výsledkom kopírovania chráneného dizajnu. Ak tretia osoba preukáže nezávislú tvorbu bez znalosti skoršieho dizajnu, o porušenie nezapísaného dizajnu nejde. Pri spore navyše vzniká praktická potreba preukázať, kedy a ako bol dizajn prvýkrát sprístupnený verejnosti.

Zapísaný dizajn EÚ poskytuje silnejšiu a dlhšiu ochranu. Ochrana vzniká registráciou v EUIPO. **Prvé obdobie trvá päť rokov od podania prihlášky a možno ho obnovovať po päťročných obdobiach až do celkovej dĺžky 25 rokov.** Pri zapísanom dizajne nie je výkon **práva** podmienený dokazovaním kopírovania; rozhodujúce je, či napadnutý dizajn spadá do rozsahu ochrany.

Pre podnik preto **registrácia nie je iba administratívnym úkonom**. V odvetviach, kde má dizajn dlhšiu obchodnú životnosť alebo vysokú hodnotu, **môže byť zapísaný dizajn podstatne** účinnejším nástrojom proti konkurentom, dovozcom a výrobcom napodobení.

4. ČO JE PO NOVOM DIZAJN A VÝROBK

Jednou z najdôležitejších zmien je modernizácia definícií. Dizajnom je vzhľad celého výrobku alebo jeho časti vyplývajúci zo znakov, najmä línií, obrysov, farieb, tvaru, textúry alebo materiálov výrobku či jeho zdobení. Definícia výslovne zahŕňa aj pohyb, prechod alebo inú animáciu týchto znakov.

Táto formulácia odstraňuje pochybnosti pri dynamických a animovaných dizajnoch. Ochrana už nie je koncepcne viazaná iba na statický vzhľad fyzického predmetu. **Praktický význam to má napríklad pri animovaných ikonách, prechodoch používateľského rozhrania, dynamických grafických prvkoch alebo digitálnych vizuálnych produktoch.**

Rovnako sa rozširuje pojem výrobku. **Výrobkom je priemyselne alebo remeselne vyrobený predmet, okrem počítačového programu, bez ohľadu na to, či je stelesnený vo fyzickom objekte alebo sa prejavuje v nehmotnej forme.** Nariadenie výslovne uvádza obaly, súbory predmetov, priestorové usporiadania určené na vytvorenie vnútorného alebo vonkajšieho prostredia, časti zloženého výrobku, grafické diela alebo symboly, logá, povrchové vzory, typografické písma a grafické používateľské rozhrania.

Samotný počítačový program naďalej nie je výrobkom na účely dizajnového práva. Chránený však **môže byť vizuálny výsledok alebo rozhranie**, ktoré program používateľovi zobrazuje, ak spĺňa podmienky ochrany. **Pre softvérové a digitálne spoločnosti sa tým výrazne zvyšuje praktická relevancia dizajnového práva.**

Podniky by preto mali pri správe duševného vlastníctva prehodnotiť, ktoré digitálne výstupy považujú za chránené aktíva. **Ochrana dizajnom môže byť vhodná popri autorskom práve, ochranných známkach alebo zmluvnej ochrane,** pričom každý režim chráni odlišný aspekt produktu.

5. PODMIENKY OCHRANY - NOVOŠŤ A OSOBITÝ CHARAKTER

Základné materiálne podmienky zostávajú zachované: dizajn musí byť nový a mať osobitý charakter. Novosť znamená, že pred relevantným dátumom nebola verejnosti sprístupnená identická dizajn. Dizajny sa považujú za identické aj vtedy, ak sa ich znaky líšia iba v nepodstatných detailoch.

Osobitý charakter sa posudzuje podľa celkového dojmu, ktorý dizajn vyvoláva u informovaného užívateľa. **Tento celkový dojem musí byť odlišný od dojmu vyvolaného skorším dizajnom.** Pri posudzovaní sa prihliada na mieru voľnosti dizajnéra pri vytváraní dizajnu. V odvetví, kde technické alebo regulačné požiadavky výrazne obmedzujú možnosti tvorby, **môžu mať aj menšie vizuálne rozdiely väčší význam.**

Významné je pravidlo o sprístupnení. Dizajn sa považuje za sprístupnený verejnosti najmä vtedy, ak bol zverejnený, vystavený, použitý v obchode alebo inak zverejnený tak, že sa o tom mohli v bežnom obchodnom styku primerane dozvedieť odborné kruhy príslušného odvetvia v Únii. Sprístupnenie pod podmienkou dôvernosti sa za verejné sprístupnenie nepovažuje.

Pre prihlasovateľa zostáva veľmi dôležitá dvanásťmesačná tolerančná lehota. Ak dizajn sprístupnil dizajnér, jeho právny nástupca alebo tretia osoba v dôsledku ich konania, takéto sprístupnenie počas 12 mesiacov pred podaním prihlášky zapísaného dizajnu EÚ sa pri posudzovaní novosti a osobitého charakteru nezohľadní. Tolerančná lehota umožňuje dizajn otestovať na trhu pred registráciou.

Napriek tomu je z pohľadu právnej istoty vhodnejšie podať prihlášku pred verejným uvedením produktu, ak je to možné. **Tolerančná lehota je ochranným mechanizmom, nie náhradou dobre nastavenej prihlasovacej stratégie,** najmä ak podnik plánuje ochranu aj mimo Európskej únie.

6. ČO OCHRANA NEPOKRÝVA

Dizajnové právo **nechráni znaky vzhľadu výrobku, ktoré sú výlučne diktované jeho technickou funkciou.** Účelom dizajnového práva je chrániť vzhľad, nie monopolizovať technické riešenie. **Technické riešenia môžu za splnenia podmienok patriť do patentovej alebo úžitkovovzorovej ochrany.**

Ochrana sa spravidla **nevzťahuje ani na znaky, ktoré musia byť reprodukované v presnom tvare a rozmeroch,** aby bolo možné výrobok mechanicky spojiť s iným výrobkom alebo ho doň umiestniť, okolo neho alebo proti nemu tak, aby oba výrobky mohli plniť svoju funkciu. Výnimkou sú modulárne systémy, pri ktorých nariadenie umožňuje ochranu dizajnu vzájomne zameniteľných prvkov.

Pri súčastiach zloženého výrobku **platí osobitná požiadavka viditeľnosti.** Dizajn súčasti je nový a má osobitý charakter iba vtedy, ak po začlenení do zloženého výrobku zostáva pri bežnom používaní viditeľný a viditeľné znaky samy spĺňajú podmienky novosti a osobitého charakteru. Bežným používaním sa rozumie používanie konečným používateľom, nie údržba, servis alebo oprava.

Ochranu **nemožno získať ani pre dizajn odporujúci verejnému poriadku alebo**

uznávaným zásadám morálky. V registračnom konaní EUIPO tieto absolútne prekážky skúma.

7. ROZSAH PRÁV MAJITEĽA A 3D TLAČ

Majiteľ zapísaného dizajnu EÚ má výlučné právo dizajn používať a zakázať jeho používanie tretej osobe bez súhlasu. Zakázateľné môže byť najmä vyrábanie, ponúkanie, uvádzanie na trh alebo používanie výrobku, do ktorého je dizajn začlenený alebo na ktorý je aplikovaný, jeho dovoz, vývoz a skladovanie na tieto účely.

Reforma výslovne **reaguje na digitálnu výrobu a 3D tlač**. Za použitie dizajnu sa považuje aj vytváranie, sťahovanie, kopírovanie, zdieľanie alebo iné distribuovanie nosiča alebo softvéru, ktorý zaznamenáva dizajn na účely umožnenia výroby výrobku porušujúceho chránený dizajn. Majiteľ teda nemusí čakať až na fyzickú výrobu napodobeniny; za určitých okolností **môže zasiahnuť už proti digitálnemu podkladu** určenému na jej výrobu.

Prakticky **môže ísť napríklad o CAD súbor** alebo iný digitálny model určený na 3D tlač chráneného výrobku. Podniky využívajúce digitálne výrobné reťazce by preto mali upraviť licenčné podmienky, kontrolu distribúcie výrobných súborov a zmluvné pravidlá s dodávateľmi.

Nariadenie posilňuje aj ochranu proti falšovanému tovaru v tranzite. Majiteľ zapísaného dizajnu **môže za stanovených podmienok brániť** vstupu výrobkov z tretích krajín na územie Únie aj vtedy, keď ešte neboli prepustené do voľného obehu, ak obsahujú identický alebo v podstatných znakoch nerozlišiteľný dizajn. Toto **právo** však zaniká, ak deklarant alebo držiteľ tovaru preukáže, že majiteľ dizajnu nemôže zakázať uvedenie výrobku na trh v krajine konečného určenia.

7.1 Rozsah ochrany a posudzovanie porušenia

Rozsah ochrany dizajnu EÚ sa nevymedzuje iba podľa toho, či sú dva výrobky úplne identické. **Ochrana sa vzťahuje aj na každý dizajn, ktorý u informovaného užívateľa nevyvoláva odlišný celkový dojem.** Pri posudzovaní sa zohľadňuje miera voľnosti dizajnéra pri vytváraní dizajnu. Čím väčšiu tvorivú voľnosť mal dizajnér, tým výraznejšie rozdiely **môže byť potrebné poukázať na to, aby sa napadnutý dizajn dostal mimo rozsahu ochrany.**

Pre prax to znamená, že porušenie nemožno hodnotiť iba mechanickým porovnávaním jednotlivých línií, farieb alebo rozmerov.

Rozhodujúci je celkový vizuálny dojem. Pri sporoch preto zohráva významnú úlohu správne vymedzenie informovaného užívateľa, poznanie existujúceho dizajnového fondu a posúdenie obmedzení, ktoré na tvorcu pôsobia v príslušnom odvetví.

Pri zapísanom dizajne je výhodou, že majiteľ nemusí dokazovať, že porušovateľ jeho dizajn poznal alebo ho vedome kopíroval. Pri nezapísanom dizajne je situácia odlišná: **právo možno uplatniť proti používaniu, ktoré je výsledkom kopírovania.** Z hľadiska dôkaznej stratégie je preto pri významných produktoch **registrácia spravidla podstatne silnejším nástrojom.**

8. OBMEDZENIA PRÁV A OPRAVÁRENSKÁ DOLOŽKA

Výlučné právo nie je absolútne. Nemožno ho uplatniť proti súkromným nekomerčným úkonom, experimentálnym úkonom, reprodukcii na účely citácie alebo výučby pri splnení zákonných podmienok ani proti použitiu na identifikáciu alebo odkazovanie na výrobok majiteľa dizajnu. Reforma výslovne zahŕňa aj použitie na účely komentára, kritiky alebo paródie.

Mimoriadne dôležitý praktický význam má článok 22 - opravárenská doložka. Ochrana sa neposkytuje dizajnu, ktorý tvorí súčasť zloženého výrobku, ak vzhľad tejto súčasti závisí od vzhľadu zloženého výrobku a súčasť sa používa výlučne na opravu výrobku s cieľom obnoviť jeho pôvodný vzhľad.

Typickým príkladom **môžu byť viditeľné náhradné diely** automobilov alebo iných zložených výrobkov, ktorých tvar **musí zodpovedať pôvodnému vzhľadu.** Cieľom je **umožniť hospodársku súťaž na trhu náhradných dielov** určených na opravu, nie vytvoriť všeobecnú výnimku pre výrobu akýchkoľvek kompatibilných komponentov.

Výrobca alebo predajca náhradného dielu sa na opravárenskú doložku nemôže odvolať, ak spotrebiteľ riadne neinformoval jasným a viditeľným spôsobom o obchodnom pôvode a totožnosti výrobcu dielu. Spotrebiteľ má mať možnosť informovane si vybrať medzi konkurenčnými výrobkami určenými na opravu. **Výrobca ani predajca však nemusí garantovať, že konečný používateľ diel skutočne použije výlučne na opravu obnovujúcu pôvodný vzhľad.**

Pre výrobcov náhradných dielov je preto dôležité nielen posúdiť, či konkrétny diel spĺňa

materiálne podmienky opravárenskej doložky, ale aj nastaviť označovanie výrobku, obalu alebo iného vhodného informačného prostriedku tak, aby bola splnená informačná povinnosť.

9. SYMBOL REGISTROVANÉHO DIZAJNU

Novinkou je možnosť používať osobitný symbol registrácie - písmeno D v kruhu. Majiteľ zapísaného dizajnu EÚ **môže týmto symbolom informovať verejnosť**, že dizajn je registrovaný. Označenie **môže byť doplnené registračným číslom** alebo hypertextovým odkazom na záznam v registri.

Používanie symbolu nie je podmienkou vzniku ani výkonu **práva**. Má predovšetkým informačnú a preventívnu funkciu. Pri výrobkoch, obaloch alebo digitálnych prezentáciách **môže upozorniť konkurentov a obchodných partnerov**, že vzhľad je predmetom registrovanej ochrany. Pre malé a stredné podniky **môže ísť o jednoduchý spôsob zviditeľnenia ich práv duševného vlastníctva**.

9.1 Praktický význam symbolu registrácie

Podnik **môže symbol D v kruhu** používať na výrobku, obale, v katalógu, elektronickom obchode alebo pri digitálnej prezentácii produktu. Ak sa doplní registračné číslo alebo odkaz na register EUIPO, obchodný partner alebo konkurent si **môže ochranu jednoducho overiť**. **Symbol** však nemožno zamieňať s povinným označením: jeho nepoužitie neoslabuje platnosť zapísaného dizajnu a jeho použitie samo osebe nerozširuje rozsah ochrany.

Z pohľadu compliance je vhodné nastaviť interné pravidlo, aby sa symbol používal iba pri skutočne registrovaných dizajnoch a aby údaje pri výrobku zodpovedali aktuálnemu stavu registra. Pri portfóliách s častými zmenami alebo zánikom registrácií je potrebné aktualizovať aj marketingové a obalové materiály.

10. PRIHLÁŠKA A ZOBRAZENIE DIZAJNU

Prihláška zapísaného dizajnu EÚ sa podáva priamo EUIPO. **Musí obsahovať žiadosť o zápis**, identifikačné údaje prihlasovateľa a dostatočne jasné zobrazenie dizajnu umožňujúce určiť predmet požadovanej ochrany. Ďalej sa uvádzajú výrobky, do ktorých má byť dizajn začlenený alebo na ktoré sa má aplikovať.

Zásadný praktický význam má článok 19: ochrana sa poskytuje tým znakom vzhľadu zapísaného dizajnu, ktoré sú v prihláške viditeľne zobrazené. Kvalita a stratégia

zobrazenia preto priamo ovplyvňujú predmet ochrany. Prihlasovateľ by mal pred podaním zvážiť, ktoré znaky chce chrániť, ktoré pohľady potrebuje predložiť a či niektoré prvky nechce z ochrany vizuálne vylúčiť.

Nový rámec umožňuje modernejšie formy reprezentácie a sekundárna legislatíva umožňuje technicky reagovať na dynamické a digitálne dizajny. EUIPO **môže určovať formáty a veľkosť** elektronických súborov, technické špecifikácie, číslovanie pohľadov a prípustné formy vizuálnych výhrad. **Od 1. júla 2026** je preto pri elektronickom podaní potrebné vychádzať aj z aktuálnych technických pravidiel EUIPO.

Prihláška **môže obsahovať opis vysvetľujúci zobrazenie**, žiadosť o odklad zverejnenia, údaje o zástupcovi, zatriedenie podľa Locarnskej klasifikácie a uvedenie dizajnéra alebo tímu dizajnérov. Informácia o výrobkoch, opis a klasifikácia samy osebe neurčujú rozsah ochrany; rozhodujúce zostáva najmä zobrazenie dizajnu.

11. VIACNÁSOBNÁ PRIHLÁŠKA A POPLATKY

Nariadenie umožňuje spojiť **najviac 50 dizajnov do jednej viacnásobnej prihlášky**. Významnou zmenou reformy je odstránenie požiadavky, aby dizajny v jednej viacnásobnej prihláške patrili do rovnakej triedy Locarnskej klasifikácie. Podnik tak **môže v jednom podaní chrániť širšiu kolekciu** dizajnov patriacich k rôznym typom výrobkov.

Každý dizajn vo viacnásobnej prihláške zostáva samostatným právom. **Môže byť osobitne vymáhaný, licencovaný**, prevedený, obnovený, vzdaný, predmetom odkladu zverejnenia alebo vyhlásený za neplatný. Spoločná prihláška teda zjednodušuje podanie, ale nevytvára jeden nedeliteľný súbor práv.

Základný poplatok za prihlášku je 350 EUR. Za každý ďalší dizajn vo viacnásobnej prihláške sa platí **125 EUR**. Odklad zverejnenia je spoplatnený sumou **40 EUR** pri prvom dizajne a **20 EUR** za každý ďalší dizajn, pri ktorom sa odklad požaduje. Obnovovacie poplatky postupne rastú: **150 EUR** za prvé obnovenie, **250 EUR** za druhé, **400 EUR** za tretie a **700 EUR** za štvrté obnovenie na jeden dizajn.

Pre podnik s väčším portfóliom je preto vhodné pravidelne vyhodnocovať obchodnú hodnotu jednotlivých dizajnov. Maximálna 25-ročná ochrana nie je automatická; každých päť rokov treba rozhodnúť, ktoré registrácie majú zostať v platnosti a uhradiť príslušné poplatky.

11.1 Priorita, dátum podania a stratégia portfólia

Dátum podania je pre dizajnové právo zásadný, pretože určuje prioritu voči neskorším prihláškam a je referenčným bodom pre posudzovanie novosti a osobitého charakteru. **Ak prihlasovateľ uplatňuje právo prednosti zo skoršej prihlášky, musí dodržať podmienky a lehoty nariadenia a sekundárnej legislatívy.** Pri medzinárodnom uvádzaní výrobku na trh je preto vhodné koordinovať európske podanie s prihláškami v tretích krajinách.

Pri väčších kolekciách **môže podnik kombinovať viacnásobnú prihlášku**, odklad zverejnenia a postupné rozhodovanie o tom, ktoré dizajny majú dlhodobú obchodnú hodnotu. **Reforma tak podporuje portfóliový prístup: nie každý návrh musí byť chránený 25 rokov, ale pri kľúčových produktoch môže včasné podanie a vhodné zobrazenie rozhodovať o reálnej vymáhateľnosti práva.**

12. ODKLAD ZVEREJNENIA A OBCHODNÉ TAJOMSTVO

Prihlasovateľ môže pri podaní požiadať o odklad zverejnenia zapísaného dizajnu až na 30 mesiacov od podania alebo od dátumu priority. Dizajn je počas tejto doby registrovaný, ale jeho zobrazenie a relevantný spis nie sú sprístupnené verejnosti.

Tento nástroj je významný pri produktoch, ktoré sa pripravujú dlhší čas pred uvedením na trh. Podnik **môže získať skorý dátum podania** a pritom nezverejniť vzhľad pripravovaného výrobku konkurencii. Po uplynutí odkladu alebo na skoršiu žiadosť majiteľa EUIPO dizajn zverejní.

Počas odkladu je však výkon práva v určitom ohľade podobný nezapísanému dizajnu: proti tretej osobe sa uplatňuje iba vtedy, ak napadnuté použitie vyplýva z kopírovania. Dôvodom je, že tretia osoba nemá počas utajenia možnosť oboznámiť sa so zápisom v registri. Ak majiteľ nechce, aby bol dizajn nakoniec vôbec zverejnený, **môže za podmienok nariadenia požiadať o vzdanie sa dizajnu najneskôr tri mesiace pred uplynutím odkladu.** Pri viacnásobnej prihláške možno rozhodovať o jednotlivých dizajnoch samostatne.

13. VLASTNÍCTVO, ZAMESTNANECKÝ DIZAJN A PREVODY

Právo na dizajn patrí dizajnérovi alebo jeho právnenému nástupcovi. Ak dizajn vytvorilo viac

osôb spoločne, právo im patrí spoločne. Pri dizajne vytvorenom zamestnancom pri plnení pracovných povinností alebo podľa pokynov zamestnávateľa patrí právo zamestnávateľovi, ak dohoda alebo vnútroštátne právo neurčujú inak.

Pre podniky je preto dôležité mať jasne nastavené pracovné zmluvy, zmluvy s externými dizajnérmi a pravidlá pre tímovú tvorbu. Samotná úhrada práce externému dodávateľovi nemusí bez vhodnej zmluvnej úpravy vyriešiť všetky otázky nadobudnutia práv.

Zapísaný dizajn EÚ možno previesť, licencovať, založiť ako predmet vecného práva alebo môže byť predmetom výkonu rozhodnutia či insolvenčného konania. **Prevod zapísaného dizajnu musí byť písomný a podpísaný zmluvnými stranami, ak nejde o prevod vyplývajúci zo súdneho rozhodnutia.** Nesplnenie písomnej formy vedie k neplatnosti prevodu.

Zápis prevodu alebo licencie do registra má význam aj voči tretím osobám. Pri transakciách s portfóliom duševného vlastníctva preto nestačí uzatvoriť zmluvu; treba zabezpečiť aj príslušné registračné úkony v EUIPO.

13.1 Licencie a využitie dizajnu v obchodných vzťahoch

Majiteľ **môže dizajn licencovať pre celé** územie Únie alebo iba pre jeho časť a licencia **môže byť výlučná alebo nevýlučná.** Licenčná zmluva by mala presne určiť výrobky, územie, dobu, spôsob používania, kontrolu kvality a oprávnenia pri vymáhaní práv. Pri digitálnych dizajnoch a 3D modeloch je vhodné upraviť aj **právo poskytovať** výrobné súbory ďalším osobám a technické opatrenia proti ich nekontrolovanému šíreniu.

Pri due diligence, financovaní alebo predaji podniku sa dizajnové portfólio posudzuje ako samostatné nehmotné aktívum. Nejasné autorstvo, chýbajúci písomný prevod alebo nezapísaná licencia **môžu znižovať hodnotu transakcie.**

14. NEPLATNOSŤ A SPORY

Zapísaný dizajn EÚ môže byť vyhlásený za neplatný na návrh podaný EUIPO alebo na základe vzájomného návrhu pred súdom pre dizajny EÚ v konaní o porušení. Nezapísaný dizajn vyhlasuje za neplatný súd pre dizajny EÚ.

Dôvodom neplatnosti môže byť najmä to, že predmet (i) nezodpovedá definícii dizajnu, (ii)

nesplňa podmienky novosti alebo osobitého charakteru, (iii) ide o znaky diktované technickou funkciou, (iv) majiteľ nie je oprávnenou osobou, (v) dizajn koliduje so skorším právom **alebo** (vi) neoprávnené používa chránené označenie či dielo chránené autorským právom.

Neplatnosť má zásadne spätný účinok - na dizajn sa hľadí, akoby od začiatku nemal účinky podľa nariadenia. **Nariadenie však chráni právnu istotu pri niektorých už vykonaných právoplatných rozhodnutiach a zmluvách.**

V sporoch o porušenie sa uplatňuje osobitný systém súdov pre dizajny EÚ určených členskými štátmi. **Ich právomoc a medzinárodná príslušnosť sa kombinujú s pravidlami nariadenia Brusel I bis.** Pre podnik s cezhraničným sporom je preto potrebné posúdiť nielen samotné porušenie, ale aj správne fórum a územný rozsah požadovaných opatrení.

14.1 Konanie o neplatnosti pred EUIPO

Konanie o neplatnosti pred EUIPO je praktickou alternatívou k súdnemu sporu, ak cieľom nie je primárne náhrada škody alebo zákaz konkrétneho konania, ale odstránenie sporného zápisu z registra. Navrhovateľ **musí označiť napadnutý dizajn, uviesť** konkrétny dôvod neplatnosti a predložiť skutočnosti, dôkazy a argumenty, o ktoré návrh opiera.

Pri sporoch založených na skoršom dizajne, ochrannej známke alebo autorskom práve je nevyhnutné **preukázať existenciu a rozsah skoršieho práva.** Ak je návrh založený na nedostatku novosti alebo osobitého charakteru, kľúčové bývajú dôkazy o skoršom sprístupnení verejnosti. Internetové zverejnenia, katalógy, veľtrhy, archívne webové stránky alebo obchodné doklady preto **môžu mať zásadný dôkazný význam.**

Rozhodnutie EUIPO možno napadnúť pred odvolacími senátmi a následne za podmienok práva Únie pred Všeobecným súdom. Podnik by mal pri rozhodovaní medzi správnym konaním pred EUIPO a súdnym konaním zohľadniť cieľ sporu, požadované opatrenia, náklady, územný dosah a potrebu rýchlej predbežnej ochrany.

14.2 Súdna ochrana a opatrenia proti porušovaniu

Súdy pre dizajny EÚ **môžu v konaniach o porušení rozhodovať o zákaze ďalšieho používania a o ďalších opatreniach dostupných podľa práva Únie a vnútroštátneho práva.** Pri

cezhraničnom porušovaní je **veľkou výhodou jednotného práva** možnosť riešiť spor s účinkami presahujúcimi jeden členský štát, ak sú splnené pravidlá medzinárodnej právomoci.

V praxi je dôležitá aj rýchlosť reakcie. Pri sezónnych produktoch alebo digitálnom obsahu **môže mať konečné rozhodnutie po niekoľkých rokoch nízku obchodnú hodnotu.** Majiteľ by preto mal mať pripravené dôkazy o registrácii, autorstve, trhu a porušení a podľa okolností zvážiť predbežné alebo zabezpečovacie opatrenia. Dizajnová ochrana je najsilnejšia vtedy, keď je spojená s aktívnym monitoringom trhu.

15. SÚVIS S NÁRODNOU OCHRANOU A SO SLOVENSKÝM PRÁVOM

Jednotná ochrana dizajnu EÚ nenahrádza národné dizajnové práva. Podnik si môže podľa obchodnej stratégie zvoliť národnú registráciu, dizajn EÚ alebo ich kombináciu. Dizajn EÚ je vhodný, ak sa ochrana potrebuje na väčšom počte trhov, keďže má jednotný účinok v celej únii. Národný dizajn **môže byť hospodárnejší, ak je obchodná činnosť sústredená iba na jeden alebo niekoľko trhov.**

16. ČO NOVÁ ÚPRAVA ZNAMENÁ V PRAXI

Pre dizajnérov a podniky je najdôležitejšou zmenou rozšírenie praktického významu dizajnového práva za hranice tradičného priemyselného výrobku. Ochrannú stratégiu by mali prehodnotiť najmä softvérové spoločnosti, výrobcovia zariadení s grafickými rozhraniami, tvorcovia digitálnych produktov, automobilový a strojársky priemysel, módný a nábytkársky sektor, výrobcovia obalov a spoločnosti využívajúce 3D tlač.

Pri novom výrobku by mal podnik najskôr identifikovať chránené vizuálne prvky a rozhodnúť, či postačuje nezapísaná ochrana alebo je vhodná **registrácia.** Následne treba určiť správne zobrazenie, pretože práve viditeľne zobrazené znaky určujú predmet ochrany. **Pri kolekciách možno využiť viacnásobnú prihlášku až do 50 dizajnov a pri pripravovaných produktoch odklad zverejnenia až na 30 mesiacov.**

Pri digitálnych aktívach je vhodné zahrnúť dizajny do interného procesu správy duševného vlastníctva. Podnik by mal evidovať autorstvo, dátum vzniku, prvé sprístupnenie, zmluvné nadobudnutie práv a verzie grafických výstupov. Pri 3D modeloch a výrobných súboroch treba upraviť prístupové a licenčné pravidlá, keďže

neoprávnená distribúcia digitálneho podkladu **môže sama predstavovať relevantné použitie** chráneného dizajnu.

Výrobcovia a predajcovia náhradných dielov musia osobitne posúdiť opravárenskú doložku a informačnú povinnosť o obchodnom pôvode a totožnosti výrobcu. Majitelia dizajnov by naopak mali prehodnotiť, v ktorých segmentoch už dizajnové **právo** nemožno použiť na blokovanie náhradných dielov určených výlučne na obnovenie pôvodného vzhľadu zloženého výrobku.

Napokon je vhodné prehodnotiť existujúce portfóliá. Nový systém poplatkov, postupne rastúce obnovovacie poplatky a jednoduchšie viacnásobné prihlášky menia ekonomiku registrácie. **Podnik by mal odlišovať kľúčové dizajny s dlhodobou hodnotou od krátkodobých produktov a tomu prispôbiť registráciu a obnovovanie práv.**

16.1 Praktický checklist pred podaním prihlášky

Pred podaním prihlášky by si podnik mal overiť najmä vlastníctvo práv k návrhu, dátum a okolnosti jeho prípadného skoršieho zverejnenia, dostupnosť skorších dizajnov, vhodnosť registrácie oproti nezapísanej ochrane a územia, na ktorých bude výrobok obchodne využívaný. Následne treba pripraviť zobrazenie tak, aby presne zodpovedalo tomu, čo má byť predmetom ochrany, a rozhodnúť o prípadnom odklade zverejnenia.

Pri viacnásobnej prihláške je vhodné jednotlivé dizajny rozdeliť podľa ich obchodnej hodnoty a plánovaného životného cyklu. Už pri podaní je užitočné evidovať interné číslo projektu, dizajnéra, **zmluvný titul nadobudnutia práv a produkt, ku ktorému sa registrácia viaže.** Takáto evidencia zjednodušuje neskoršie obnovovanie, licencovanie, prevody aj vymáhanie.

Po registrácii by mal nasledovať monitoring trhu a digitálnych platforiem. Pri zistení napodobneniny je potrebné zachytiť dôkazy o ponuke alebo predaji, identifikovať porušovateľa a posúdiť, či je vhodná výzva, platformové odstránenie ponuky, colné opatrenie, návrh na neplatnosť konkurenčného zápisu alebo súdne konanie.

16.2 Osobitosti digitálnych rozhraní, animácií a 3D modelov

Pri grafických používateľských rozhraniach treba odlišovať funkciu softvéru od jeho vizuálneho prejavu. Nariadenie nechráni počítačový program ako taký, ale **môže chrániť vzhľad obrazovky, usporiadanie grafických prvkov, ikony alebo dynamický prechod**, ak sú riadne zobrazené a spĺňajú podmienky novosti a osobitého charakteru. Prihlasovateľ by preto mal zobrazenie pripraviť tak, aby bolo zrejmé, či žiada ochranu jednej obrazovky, série stavov alebo animovaného prechodu.

Pri dynamických dizajnoch bude mať osobitný význam technická forma podania podľa pravidiel EUIPO. **Zobrazenie musí byť dostatočne jasné na určenie predmetu ochrany a jednotlivé pohľady alebo súbory musia konzistentne zachytávať ten istý dizajn.** Nejednoznačná reprezentácia **môže v budúcom spore oslabiť** schopnosť majiteľa presne vymedziť, čo bolo registráciou chránené.

Pri 3D tlači sa ochrana neobmedzuje na fyzický výrobok. Ak digitálny súbor zaznamenáva chránený dizajn a distribuuje sa na účely umožnenia výroby výrobku porušujúceho dizajn, **môže ísť o použitie patriace do výlučného práva** majiteľa. Pre platformy, výrobné siete a zmluvných partnerov to zvyšuje význam kontroly pôvodu CAD a obdobných súborov.

16.3 Odporúčaný interný proces správy dizajnov

Väčší podnik by mal dizajny zaradiť do štandardného procesu správy duševného vlastníctva už vo fáze vývoja produktu. Dizajnérsky alebo produktový tím by mal pred verejným predstavením nového riešenia oznámiť právnomu alebo IP útvaru, ktoré vizuálne prvky vznikli, kto je ich autorom a či boli vytvorené zamestnancom alebo externým dodávateľom. Tým sa znižuje riziko, že výrobok bude zverejnený skôr, než podnik rozhodne o registrácii alebo o medzinárodnej prihlasovacej stratégii.

Ďalším krokom by mala byť rešerš a obchodné posúdenie. Nie každý vizuálny návrh má rovnakú hodnotu. Pri kľúčových produktoch je vhodné preveriť existujúci dizajnový fond a konkurenciu, zhodnotiť predpokladanú životnosť výrobku, trhy predaja a riziko kopírovania. Na základe toho možno rozhodnúť, či postačí nezapísaná ochrana, či sa podá dizajn EÚ alebo či je potrebná širšia medzinárodná ochrana.

Po podaní je potrebné evidovať číslo prihlášky, dátum podania a priority, dátum skončenia prípadného odkladu zverejnenia a termíny

obnovovania. Pri viacnásobných prihláškach má význam viesť evidenciu po jednotlivých dizajnoch, pretože ich ďalší právny osud **môže byť rozdielny. Jeden dizajn môže byť prevedený alebo licencovaný**, iný sa nemusí obnoviť a ďalší **môže byť predmetom sporu o neplatnosť**.

Rovnako dôležitý je proces pri skončení spolupráce s dizajnérom alebo dodávateľom. Podnik by mal overiť, či má k dispozícii všetky zdrojové súbory, písomné prevody práv, vyhlásenia o autorstve a informácie o použitých podkladoch tretích osôb. Pri neskoršom vymáhaní alebo transakcii sa práve chýbajúca dokumentácia o pôvode **práva môže stať väčším problémom než samotná registrácia**.

Napokon by mal byť dizajnový register prepojený s marketingom, nákupom, výrobou a compliance. Marketing potrebuje vedieť, kedy možno používať symbol registrácie; nákup a výroba **musia kontrolovať práva k podkladom** dodávateľov; obchodné útvary by mali vedieť identifikovať napodobeniny a právny útvar potrebuje rýchlo získať dôkazy. Reforma dizajnového **práva** tak nie je iba témou registračného konania pred EUIPO, ale aj otázkou vnútorného riadenia nehmotných aktív.

Publikované dňa 30.09.2026.

FINANČNÝ PRÍSPEVOK NA PREVÁDZKU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V ROKU 2027

1. ABSTRAKT

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 182/2026 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby na rok 2027, nadobúda účinnosť 1. januára 2027. Hoci má iba dve paragrafové ustanovenia a jednu prílohu, jeho praktický význam je podstatne širší. Predstavuje vykonávací predpis k novému systému financovania sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení zákona č. 406/2025 Z. z. a na rok 2027 určuje konkrétne sumy prevádzkového spolufinancovania vybraných sociálnych služieb.

Nariadenie sa týka zariadení podporovaného bývania, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby, rehabilitačných stredísk, domovov sociálnych služieb, špecializovaných zariadení, denných stacionárov a domácej opatrovateľskej služby. Príspevok je určený na spolufinancovanie bežných prevádzkových výdavkov a v zákonom ustanovenom režime ho poskytuje obec alebo vyšší územný celok neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby, ktorý službu neposkytuje s cieľom dosiahnuť zisk.

Pre prijímateľov sociálnych služieb nejde o novú peňažnú dávku vyplácanú priamo seniorovi, osobe so zdravotným postihnutím alebo jej rodine. **Praktický prínos je nepriamy: stabilnejšie financovanie poskytovateľov má podporovať dostupnosť a kontinuitu služieb a tlmiť tlak rastúcich prevádzkových nákladov.** Samotné nariadenie však automaticky neznižuje úhradu, ktorú platí prijímateľ sociálnej služby.

2. PREČO BOLO NARIADENIE PRIJATÉ

Právnym základom nariadenia je § 77 ods. 13 zákona č. 448/2008 Z. z. v znení zákona č. 406/2025 Z. z. **Od 1. júla 2026 zákon výslovne splnomocňuje vládu, aby na každý kalendárny rok ustanovila výšku finančného príspevku na prevádzku sociálnych služieb uvedených v § 34 až 41 podľa druhu a formy služby.** Výška sa určuje vždy na obdobie od 1. januára do 31. decembra a príslušné nariadenie **musí byť vyhlásené najneskôr do 15. júla predchádzajúceho kalendárneho roka.**

Nariadenie č. 182/2026 Z. z. je preto prvým ročným vykonávacím predpisom tohto typu pre rok 2027. Vláda ho schválila **1. júla 2026 a v Zbierke zákonov bolo vyhlásené 9. júla 2026.**

Podľa materiálov predkladateľa je účelom vytvoriť podmienky na udržateľnosť a dostupnosť sociálnych služieb. Pri určovaní súm sa zohľadňoval medziročný vývoj výdavkov, rast cien energií, tovarov a služieb a celkových prevádzkových nákladov. **Finančný príspevok má spolufinancovať ekonomicky oprávnené bežné výdavky poskytovateľa, nie financovať jeho podnikateľský zisk.**

Nový mechanizmus zároveň prináša väčšiu predvídateľnosť. Pri vybraných službách už základná výška prevádzkového príspevku nie je každý rok odvodená iba od individuálne vypočítaného rozdielu nákladov a príjmov konkrétnej samosprávy. Pre služby uvedené v nariadení existuje celoslovenská suma podľa druhu a formy sociálnej služby, pričom samospráva **môže za zákonných podmienok ustanoviť** vyššiu úroveň financovania.

3. KTO JE ADRESÁTOM FINANČNÉHO PRÍSPEVKU

Základné pravidlo obsahuje § 75 zákona o sociálnych službách. **Finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby je určený neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby, ktorý sociálnu službu neposkytuje s cieľom dosiahnuť zisk.** Nariadenie teda neurčuje sumu, ktorú dostane každý poskytovateľ bez ohľadu na jeho právne postavenie.

Pri zariadeniach podmienených odkázanosťou uvedených v § 34 až 39 zákona je základným poskytovateľom prevádzkového príspevku **vyšší územný celok, ak sa miesto poskytovania služby nachádza v jeho územnom obvode.** Pri domácej opatrovateľskej službe podľa § 41 ide v základnom režime o obec; miestna príslušnosť sa viaže na obec, v ktorej má prijímateľ sociálnej služby trvalý pobyt.

Zákon pozná aj subsidiárne možnosti. Obec **môže za určitých podmienok financovať** službu patriacu do pôsobnosti vyššieho územného celku, ak kraj príspevok neposkytuje alebo nepokrýva celú kapacitu, a vyšší územný celok **môže obdobne podporiť službu patriacu** do

pôsobnosti obce. Tieto možnosti však nemenia základné rozdelenie kompetencií.

Dôležitou podmienkou povinného financovania je súlad poskytovanej sociálnej služby s komunitným plánom sociálnych služieb príslušnej obce alebo s koncepciou rozvoja sociálnych služieb príslušného vyššieho územného celku. Financovanie preto súvisí aj s plánovaním potrebnej siete sociálnych služieb na území samosprávy.

Príspevok sa neposkytuje automaticky iba na základe registrácie poskytovateľa. **Zákon vyžaduje písomnú žiadosť a následne písomnú zmluvu o poskytnutí finančného príspevku na príslušný rozpočtový rok.** Príspevok možno poskytovať najskôr odo dňa uzatvorenia tejto zmluvy.

4. SUMY PLATNÉ NA ROK 2027

Príloha nariadenia určuje výšku podľa druhu služby a podľa toho, či ide o pobytovú, ambulantnú alebo terénnu formu. Pri zariadeniach sa suma vyjadruje mesačne na miesto; pri domácej opatrovateľskej službe na hodinu poskytnutej služby.

Druh soc. služby	Pobytová	Ambulantná	Terénna
zariadenie podporovaného bývania	311 €/mesiac/miesto	-	-
zariadenie pre seniorov	332 €/mesiac/miesto	-	-
zariadenie opatrovateľskej služby	332 €/mesiac/miesto	-	-
rehabilitačné stredisko	449 €/mesiac/miesto	395 €/mesiac/miesto	-
domov sociálnych služieb	449 €/mesiac/miesto	395 €/mesiac/miesto	-
špecializované zariadenie	521 €/mesiac/miesto	546 €/mesiac/miesto	-
denný stacionár	-	131 €/mesiac/miesto	-
domáca opatrovateľská služba	-	-	4,60 €/hodina

5. ČO JEDNOTLIVÉ SUMY ZNAMENAJÚ V PRAXI

Pri pobytových službách sa prevádzkový príspevok viaže na miesto. Ak je napríklad v zmluve financovaných 30 miest v zariadení pre seniorov, základ podľa nariadenia predstavuje 30 × 332 eur mesačne, teda 9 960 eur za mesiac. Pri celoročnom financovaní ide o 119 520 eur. **Výpočet však treba vždy spájať so zákonnými pravidlami o vzniku a trvaní nároku na konkrétne miesto a s obsahom zmluvy medzi samosprávou a poskytovateľom.**

Pri rehabilitačnom stredisku a domove sociálnych služieb sa výška líši podľa formy. Pobytová forma je financovaná sumou 449 eur mesačne na miesto a ambulantná forma sumou 395 eur. Pri špecializovanom zariadení je situácia opačná: ambulantná forma má sadzbu 546 eur, teda vyššiu než pobytová forma vo výške 521 eur. Nariadenie tak nepoužíva jednoduché pravidlo, podľa ktorého by pobytová forma bola vždy financovaná vyššou sumou.

Denný stacionár má na rok 2027 sadzbu 131 eur mesačne na miesto. **Domáca opatrovateľská služba** je jedinou službou v prílohe, pri ktorej sa príspevok počíta podľa skutočného rozsahu výkonu v hodinách. **Sadzba 4,60 eura na hodinu znamená, že financovanie prirodzene rastie s počtom hodín opatrovania, na ktoré vznikne nárok podľa zákonného a zmluvného režimu.**

Pri prepočte na celý rok predstavuje základná sadzba 3732 eur na miesto v zariadení podporovaného bývania, 3984 eur v zariadení pre seniorov alebo zariadení opatrovateľskej služby, 5388 eur pri pobytovej forme rehabilitačného strediska alebo domova sociálnych služieb, 4740 eur pri ich ambulantnej forme, 6252 eur pri pobytovom špecializovanom zariadení, 6552 eur pri ambulantnom špecializovanom zariadení a 1572 eur pri dennom stacionári. Ide o aritmetický ročný prepočet mesačnej sadzby; skutočne poskytnutá suma závisí od trvania nároku a zmluvných podmienok.

6. SAMOSPRÁVA MÔŽE URČIŤ AJ VYŠŠÍ PRÍSPEVOK

Nariadenie určuje sumy, ktoré sa v roku 2027 uplatnia v režime § 77 ods. 2 zákona. Zákon však výslovne pripúšťa, aby obec alebo vyšší územný celok všeobecne záväzným nariadením určili pre príslušnú službu vyššiu výšku finančného príspevku. Ak je miestna alebo regionálna suma vyššia než suma ustanovená vládou, použije sa vyššia suma.

To je dôležité pre regióny s vyššími nákladmi alebo s potrebou intenzívnejšie podporovať určitý typ služby. Nariadenie vlády preto

nepredstavuje absolútny strop financovania. Na druhej strane samospráva nemôže v režime § 77 ods. 2 nahradiť sumu ustanovenú na rok 2027 nižšou sadzbou a tým znížiť zákonom nastavenú úroveň príspevku.

Pre poskytovateľov bude preto pri zostavovaní rozpočtu na rok 2027 potrebné sledovať nielen nariadenie vlády, ale aj všeobecne záväzné nariadenia príslušnej obce alebo samosprávneho kraja a konkrétnu zmluvu o financovaní.

7. NÁROK PRI NEOBSADENOM MIESTE A PRERUŠENÍ SLUŽBY

Prevádzkové náklady zariadenia nezanikajú okamžite, ak prijímateľ krátkodobo odíde do nemocnice alebo ak sa uvoľnené miesto nepodarí bezprostredne obsadiť. **Zákon preto upravuje situácie, v ktorých môže nárok na prevádzkový príspevok v dohodnutom rozsahu trvať aj počas dočasnej neprítomnosti prijímateľa alebo krátkodobého neobsadenia miesta.**

Pri aplikácii je potrebné vychádzať z § 75 ods. 8 a nadväzujúcich ustanovení zákona. Zákon rozlišuje pobytovú a ambulantnú formu a stanovuje časové hranice, po ktorých už podmienky financovania neobsadeného alebo nedostatočne využívaného miesta splnené nie sú. **Poskytovateľ preto musí viesť spoľahlivú evidenciu obsadenosti a rozsahu poskytovania služby.**

Praktickým významom je stabilita zariadenia pri krátkodobých výpadkoch. Personál, nájom, energie a ďalšie fixné náklady nemožno zo dňa na deň znížiť iba preto, že prijímateľ je dočasne neprítomný. Zároveň zákon chráni verejné zdroje tým, že financovanie nie je bez časového obmedzenia viazané na dlhodobu nevyužívanú kapacitu.

8. VZŤAH K FINANČNÉMU PRÍSPEVKU ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU

Nariadenie č. 182/2026 Z. z. treba dôsledne odlišovať od nariadenia vlády č. 135/2026 Z. z. **Obe sa uplatňujú v roku 2027, ale upravujú rozdielne finančné nástroje.** Nariadenie č. 182/2026 Z. z. určuje prevádzkový príspevok podľa § 77 zákona, ktorý v základnom režime poskytuje neverejnému neziskovému poskytovateľovi obec alebo vyšší územný celok.

Nariadenie č. 135/2026 Z. z. naopak určuje výšku finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených

odkázanosťou a v zariadeniach krízovej intervencie podľa § 78a, § 78aa a § 78b zákona.

Pri zariadeniach podmienených odkázanosťou sa suma v roku 2027 odvíja od stupňa odkázanosti a pri pobytovej forme predstavuje **229 eur mesačne** pri I. stupni, **458 eur** pri II. stupni, **595 eur** pri III. stupni, **824 eur** pri IV. stupni a **1 007 eur** pri V. stupni.

Ide teda o dve vrstvy financovania s odlišným právnym základom a účelom. Prevádzkový príspevok podľa nariadenia č. 182/2026 Z. z. je viazaný najmä na druh a formu sociálnej služby. Príspevok podľa nariadenia č. 135/2026 Z. z. pri zariadeniach podmienených odkázanosťou reaguje na stupeň odkázanosti prijímateľa. Pri finančnom plánovaní zariadenia treba oba mechanizmy posudzovať spolu s úhradami prijímateľov a ďalšími zákonnými zdrojmi financovania.

Suma 332 eur mesačne na miesto v zariadení pre seniorov podľa nariadenia č. 182/2026 Z. z. preto nie je celkovou sumou verejného financovania starostlivosti o konkrétneho seniora. Ide iba o jednu zložku systému.

9. ČO SA MENÍ PO REFORME FINANCOVANIA

Zákon č. 406/2025 Z. z. priniesol širšiu reformu podpory osôb odkázaných na pomoc inej osoby a súčasne významne zmenil financovanie sociálnych služieb. **Od 1. júla 2026 sa do § 77 vložil mechanizmus každoročného určovania prevádzkového príspevku vládou podľa druhu a formy služby.**

Tým sa pre vybrané neverejné neziskové služby vytvára vopred známa celoslovenská sadzba. Predvídateľnosť je dôležitá nielen pre poskytovateľov, ale aj pre obce a samosprávne kraje pri tvorbe rozpočtov a plánovaní siete služieb. **Výška na nasledujúci rok musí byť vyhlásená v zákonom stanovenej lehote.**

Reforma obsahuje aj prechodné pravidlá pre prípady, keď vyšší územný celok pred 1. júlom 2026 financoval prijímateľa umiestneného v zariadení na území iného samosprávneho kraja. **Do konca roka 2027 zákon zachováva osobitný dorovnávací mechanizmus a pri roku 2027 prikazuje zohľadniť aj rozdiel medzi sumou ustanovenou k 31. decembru 2026 a sumou ustanovenou na rok 2027.** Cieľom je zmierniť skokový dopad zmeny systému na už existujúce prípady.

Obce zároveň musia do 31. decembra 2027 zosúladiť komunitné plány sociálnych služieb s

novou úpravou a vyššie územné celky svoje koncepcie rozvoja sociálnych služieb do 30. júna 2028. Financovanie a plánovanie kapacít sú tak po reforme ešte tesnejšie prepojené.

10. ČO NARIADENIE ZNAMENÁ PRE POSKYTOVATEĽOV

Neverejný neziskový poskytovateľ **musí predovšetkým identifikovať, či jeho druh a forma sociálnej služby patria medzi služby uvedené v prílohe. Následne musí určiť príslušnú samosprávu, podať zákonom vyžadovanú žiadosť a uzatvoriť zmluvu o poskytnutí finančného príspevku.** Bez zmluvného základu nemožno vychádzať iba zo samotnej sadzby v nariadení.

Pri zariadeniach je kľúčová evidencia kapacity zapísanej v registri, počtu miest zahrnutých do financovania, obsadenosti a prípadných období neprítomnosti. Pri domácej opatrovateľskej službe je rozhodujúca evidencia skutočne poskytovaných hodín. **Údaje musia byť nastavené tak, aby bolo možné príspevok zúčtovať a preukázať jeho použitie.**

Poskytovateľ **musí zároveň rozlišovať zdroje financovania.** Prevádzkový príspevok od samosprávy, príspevky poskytované z rozpočtu ministerstva, úhrady prijímateľov, prípadné úhrady ošetrovateľskej starostlivosti z verejného zdravotného poistenia a ďalšie príjmy majú odlišný právny režim. Pri určovaní úhrad a preukazovaní ekonomicky oprávnených výdavkov nemožno tieto zdroje zamieňať.

Nariadenie **môže zlepšiť rozpočtovú predvídateľnosť, ale nezbavuje poskytovateľa povinnosti hospodáriť efektívne a dodržiavať zákonné personálne, priestorové, materiálne a kvalitatívne podmienky poskytovania sociálnej služby.** Verejné financovanie je nástrojom udržateľnosti služby, nie náhradou týchto povinností.

11. ČO NARIADENIE ZNAMENÁ PRE OBCE A SAMOSPRÁVNE KRAJE

Pre samosprávy predstavuje nariadenie priamy vstup do rozpočtového plánovania na rok 2027. Pri službách patriacich do ich pôsobnosti **musia zohľadniť počet financovaných miest** alebo rozsah výkonov a príslušnú sadzbu. Zákon zároveň určuje, že finančný príspevok sa poskytuje na rozpočtový rok na základe písomnej zmluvy.

Ak sa príspevok poskytuje na celý rok, zákon počíta s preddavkovým financovaním a prvý preddavok má byť poskytnutý najneskôr do konca

februára príslušného rozpočtového roka. **Ak financovanie začne až počas roka, uplatní sa osobitná lehota viazaná na mesiac vzniku nároku.**

Samospráva **musí tiež sledovať súlad financovanej služby** so svojimi plánovacími dokumentmi. Komunitný plán alebo koncepcia rozvoja sociálnych služieb preto nie sú iba strategickými dokumentmi bez finančných následkov. **Pri neverejných poskytovateľoch môžu byť priamo relevantné pre vznik povinnosti poskytnúť prevádzkový príspevok.**

Ak obec alebo vyšší územný celok považuje základnú sadzbu za nedostatočnú vzhľadom na miestne podmienky, zákon umožňuje ustanoviť všeobecne záväzným nariadením vyššiu sumu. **Takéto rozhodnutie však musí byť kryté rozpočtom samosprávy a uplatňované transparentne v súlade so zákonom.**

12. ČO TO PRINESIE SENIOROM, ODKÁZANÝM OSOBÁM A RODINÁM

Najdôležitejšie je správne vysvetliť, že nariadenie nezavádza nový osobný príspevok pre seniora ani pre rodinného opatrovateľa. Peniaze smerujú na prevádzku poskytovanej sociálnej služby. **Prijímateľ preto nebude od januára 2027 dostávať 332, 449 alebo 521 eur mesačne na svoj účet.**

Dopad na človeka sa má prejavovať cez fungovanie služby. Vyššia a vopred určená prevádzková podpora **môže poskytovateľovi pomôcť financovať mzdy,** energie, materiál a ďalšie oprávnené bežné výdavky. Z pohľadu prijímateľa je cieľom znižovať riziko obmedzovania kapacít, výpadkov služieb alebo ich ekonomickej neudržateľnosti.

Osobitný význam má **domáca opatrovateľská služba.** Podpora **4,60 eura** za hodinu je zameraná na prevádzku terénnej služby, ktorá umožňuje odkázanej osobe zostať vo vlastnom domácom prostredí. Ak je služba v obci dostupná a kapacitne zabezpečená, **môže oddialiť alebo nahradiť potrebu** pobytového zariadenia a zároveň odľahčiť rodinných príslušníkov.

Nemožno však tvrdiť, že nové sadzby automaticky znížia cenu sociálnej služby pre každého prijímateľa. **Úhrada za sociálnu službu sa určuje podľa zákona, zmluvy a príslušných pravidiel poskytovateľa; pri verejných poskytovateľoch aj podľa všeobecne záväzného nariadenia samosprávy.** Verejné financovanie je jedným zo zdrojov, ktoré sa pri ekonomike služby zohľadňujú, ale **nariadenie č.**

182/2026 Z. z. samo o sebe nemení individuálnu zmluvnú úhradu konkrétnej osoby.

Pre rodiny je preto najreálnejším prínosom posilnenie stability siete služieb. To je významné najmä v situácii, keď rastú náklady na personál, energie a prevádzku a poskytovatelia čelia tlaku na zvyšovanie úhrad alebo obmedzovanie kapacity.

13. ÚHRADA ZA SOCIÁLNU SLUŽBU A VEREJNÉ FINANCOVANIE

Zákon o sociálnych službách vychádza z viaczdrojového financovania. Sociálne služby sa financujú z úhrad prijímateľov, z rozpočtov obcí a vyšších územných celkov, zo štátneho rozpočtu a z ďalších zákonom pripustených zdrojov. Prevádzkový príspevok podľa nariadenia je teda iba jednou časťou financovania.

Prijímateľ sociálnej služby je povinný platiť úhradu v sume určenej v zmluve o poskytovaní sociálnej služby, ak zákon neustanovuje inak. Pri určovaní úhrad platia zákonné pravidlá vrátane ochrany príjmu a majetku v prípadoch, na ktoré sa tieto ochranné mechanizmy vzťahujú. Nariadenie o prevádzkovom príspevku tieto pravidlá neruší ani nenahrádza.

14. PRAKTICKÉ PRÍKLADY

Ak neverejné neziskové zariadenie pre seniorov financuje v zmluve s príslušným samosprávnym krajom 40 miest počas celého roka, základ podľa nariadenia predstavuje 40 × 332 × 12, teda 159360 eur za rok. Ak kraj platne ustanovil vo svojom všeobecne záväznom nariadení vyššiu sadzbu, uplatní sa táto vyššia suma.

Ak ambulantné špecializované zariadenie financuje 20 miest počas celého roka, sadzba **546 eur** predstavuje základný ročný objem **131040 eur**. **Pri každom praktickom výpočte však treba overiť, či sú splnené zákonné podmienky financovania miest a či počas roka nenastali skutočnosti ovplyvňujúce nárok.**

Pri domácej opatrovateľskej službe sa výpočet viaže na hodiny. **Ak je v príslušnom režime financovaných 1 000 hodín služby, sadzba podľa nariadenia predstavuje 4 600 eur.** Nejde o sumu pre jedného opatrovaného človeka, ale o prevádzkový príspevok poskytovateľovi vypočítaný podľa výkonu.

Tieto príklady zároveň ukazujú, prečo je nesprávne porovnávať iba nominálne mesačné sadzby medzi zariadeniami bez zohľadnenia

formy služby, kapacity, intenzity starostlivosti a ďalších zdrojov financovania.

15. NA ČO SI DAŤ V ROKU 2027 POZOR

Poskytovatelia by mali ešte pred začiatkom roka skontrolovať druh a formu registrovanej služby, kapacitu, príslušnosť obce alebo vyššieho územného celku, súlad s komunitným plánom alebo koncepciou a stav žiadosti a zmluvy o financovaní. Pri rozpočte treba používať sadzby platné **od 1. januára 2027** a preveriť, či samospráva neurčila vyššiu sadzbu.

Samosprávy musia okrem rozpočtového krytia venovať pozornosť zmluvám, preddavkovému poskytovaniu a zúčtovaniu príspevkov, evidencii financovanej kapacity a novým plánovacím povinnostiam. Rok 2027 je zároveň prechodným obdobím širšej reformy financovania odkázanosti, preto je potrebné sledovať aj ustanovenia zákona č. 406/2025 Z. z., ktoré nadobúdajú účinnosť postupne.

Prijímateelia a rodiny by pri zmene úhrady za sociálnu službu nemali vychádzať iba z informácie o zvýšení verejného financovania. **Majú právo poznať zmluvnú cenu a spôsob jej určenia podľa príslušného právneho režimu.** Ak poskytovateľ mení cenník alebo zmluvné podmienky, treba posudzovať konkrétny právny základ tejto zmeny.

Pri domácej opatrovateľskej službe bude prakticky dôležitá dostupnosť opatrovateľiek a schopnosť obcí a poskytovateľov zabezpečiť dostatočný počet hodín. Samotná hodinová sadzba nevytvorí personálnu kapacitu automaticky, ale je jedným z finančných nástrojov, ktoré ju majú podporovať.

Publikované dňa 30.09.2026.

Informácie uvedené v bulletine ULC Čarnogurský PRO BONO nie sú poskytovaním právnych rád. Nemožno z neho odvodzovať žiadne práva ani povinnosti. Materiál obsiahnutý v tomto dokumente je informatívnej povahy a aplikácia vyššie uvedených informácií bude vždy špecifická v závislosti od konkrétnych okolností prípadu. Z uvedených dôvodov pri konkrétnych právnych riešeníach preto vždy odporúčame konzultácie. I keď bulletin nepreberá zodpovednosť za prípadné chyby či nepresnosti, ani za akékoľvek škody vzniknuté z aktivít konaných na základe informácií uvedených v tomto dokumente.

Obsah bulletinu ULC Čarnogurský PRO BONO nie je možné využívať pre účely zisku, ponúkať svojim klientom ako svoj vlastný alebo publikovať bez predchádzajúceho písomného súhlasu spoločnosti ULC Čarnogurský s.r.o. V prípade záujmu o ďalšie informácie alebo o poskytnutie individuálneho poradenstva či konzultácií nás neváhajte kontaktovať.

V prípade, že naďalej nechcete byť adresátom tejto služby, kontaktujte nás na e-mailovej adrese probono@ulclegal.com. Ďakujeme.

V prípade akýchkoľvek otázok nás, prosím, kontaktujte prostredníctvom emailovej adresy office@ulclegal.com.

© ULC Čarnogurský, 2026